

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

2024

Bc. Sára Goryczková

UNIVERZITA PALACKÉHO
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Sára Goryczková

Didaktická interpretace vybraných děl Marky Míkové

Olomouc 2024

vedoucí práce: Mgr. Kristýna Šmakalová, Ph.D.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá didaktickou interpretací vybraných děl Marky Míkové. Téma je nastíněno v kontextu současné literatury pro děti a mládež, seznamuje nás s proměnou funkce literatury pro děti a mládež po roce 1989 a s nejnámějšími současnými autory a jejich tvorbou. Kromě životopisu i průřezu literární tvorby Marky Míkové se práce zaměřuje na detailní analýzu a interpretaci jejích pěti vybraných děl s důrazem na didaktické hledisko. Součástí jsou materiály pro žáky prvního i druhého stupně základní školy ve formě návrhů pracovních listů a metodik pro učitele, které se mohou využít v hodinách literární výchovy.

Klíčová slova:

Didaktická interpretace, literární ceny, literatura pro děti a mládež, Marka Míková, metodiky, pracovní listy, současní autoři, základní škola.

ANNOTATION

This diploma thesis deals with the didactic interpretation of selected works by Marka Míková. The topic is outlined in the context of contemporary Young Adult Literature, it introduces us to the transformation of the function of Young Adult Literature after 1989 and to the most famous contemporary authors and their work. In addition to Marka Míková's biography and a cross-section of her literary work, the work focuses on a detailed analysis and interpretation of her five selected works with an emphasis on the didactic point of view. It includes materials in the form of draft worksheets for pupils in the first and second grade of elementary school and methodologies for teachers that can be used in literary education classes.

Keywords:

Didactic interpretation, literary prizes, Young Adult Literature, Marka Míková, methodology, worksheets, current authors, primary school.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Didaktická interpretace vybraných děl Marky Mikové* vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Olomouci, dne 30. 3. 2024

Bc. Sára Goryczková

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování Mgr. Kristýně Šmakalové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří mě podporovali při studiu, zvláště pak při psaní diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD	8
1 POJETÍ SOUČASNÉ LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ.....	10
1.1 Proměna české literatury pro děti a mládež po roce 1989.....	12
1.2 Propagace literatury pro děti a mládež	16
2 MARKA MÍKOVÁ	22
2.1 Literární činnost a ocenění	23
2.2 A smutek utek.....	25
2.3 Kabát a kabelka	27
2.4 Kluk v ohni	29
2.5 Dům v Rugolu	32
2.6 Pán a vrabec.....	34
3 METODICKÉ PŘÍRUČKY	36
3.1 Metodika č. 1: A smutek utek.....	36
3.2 Metodika č. 2: Kabát a kabelka	42
3.3 Metodika č. 3: Kluk v Ohni	47
3.4 Metodika č. 4: Dům v Rugolu	57
3.5 Metodika č. 5: Pán a vrabec	65
ZÁVĚR.....	74
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	77
SEZNAM ZKRATEK.....	84
SEZNAM OBRÁZKŮ	85
SEZNAM TABULEK	86
SEZNAM PŘÍLOH	87

ÚVOD

Tématem diplomové práce je didaktická interpretace vybraných děl Marky Míkové. Jako hlavní cíl jsme si zvolili provést didaktickou interpretaci vybraných děl Marky Míkové, čemuž předchází zařazení do kontextu současné literatury pro děti a mládež. Volba tématu vychází ze studijního zaměření na učitelství Českého jazyka a literatury pro druhý stupeň základní školy a Edukace v kultuře. Dále vycházíme z vlastního zájmu o literaturu pro děti a mládež a zájmu orientovat se v této problematice, která je klíčová v budoucí pedagogické praxi učitele literatury na základní škole.

V teoretické části práce si nejprve vymezíme temporální podmínku pro pojem „současná literatura“ a následně se pokusíme vymezit literaturu pro děti a mládež a blíže specifikovat tuto skupinu cílových čtenářů. Podíváme se, jak problematiku vnímají literární teoretici v českém i zahraničním prostředí.

V první podkapitole se zabýváme proměnou literatury pro děti a mládež po roce 1989, seznámíme se s hlavními tendencemi a literárními časopisy, které byly po revoluci jedním z ukazatelů kvality. Blíže si charakterizujeme situaci na poli literatury pro děti a mládež po roce 1989 a uvedeme si příklady předních autorů i jejich reprezentativních děl.

Ve druhé podkapitole se věnujeme propagaci literatury pro děti a mládež, v níž specifikujeme tři populární české ceny zaměřené na literaturu pro děti a mládež, které jsou zárukou kvality, jedná se o cenu Zlaté stuhy, cenu Magnesia Litera a cenu Nejkrásnější kniha roku. Poté se stručně seznámíme s vybranými zahraničními cenami. Následně se podíváme, jak probíhá propagace knih pro děti a mládež prostřednictvím akcí, festivalů, konferencí či podcastů. V souvislosti s tím se snažíme nastínit, jak Česká republika prezentuje svou literární tvorbu pro děti a mládež zahraničním čtenářům.

V první kapitole teoretické části diplomové práce, o níž jsme se podrobně zmiňovali výše, vytváříme vhodný kontext, do něhož poté zasazujeme tvorbu Marky Míkové. Ve druhé kapitole se zaměřujeme na životopis Marky Míkové a následně na její tvorbu, která je poměrně obsáhlá, tudíž z ní vybereme pouze reprezentativní vzorek. V dalších podkapitolách se věnujeme podrobné analýze a interpretaci jejích pěti vybraných děl: *A smutek utek* (2016), *Pán a vrabec* (2017), *Dům v Rugolu* (2018), *Kabát a kabelka* (2021) a *Kluk v Ohni* (2021). Naším cílem bylo zejména specifikovat žánr vybraného díla, téma,

kompozici, vypravěče a jazyk. Jako další cíl jsme si stanovili nalézt v každém díle typické znaky, které jsou příznačné pro literaturu pro děti a mládež.

V praktické části využijeme poznatky z teoretické části a pokusíme se je implementovat do interpretace vybraných děl Marky Míkové. Cílem bylo vytvořit návrhy materiálů pro žáky prvního i druhého stupně základní školy, které by se mohly využít v hodinách literární výchovy. V materiálech ve formě pracovních listů pracujeme s ukázkami vybraných děl za pomoci aktivit před čtením, během čtení a po čtení, respektujeme tedy třífázový model učení. Naším cílem je, aby pracovní listy podporovaly pozitivní vztah žáků základní školy k literatuře a rozvíjely čtenářskou gramotnost. Samotné pracovní listy jsou dostupné v příloze, v praktické části se zaměřujeme na tvorbu metodik pro učitele, kde objasňujeme cíle jednotlivých úloh a zahrnujeme zde klíč k řešení.

Dohromady bylo vytvořeno pět návrhů pracovních listů a k nim pět metodik, na začátku každé metodiky specifikujeme, pro jaký ročník je materiál určen, provázanost s RVP (Rámcový vzdělávací program), všechny tři základní složky cílů, dílčí cíle, klíčové kompetence, průřezová témata, metody a formy práce, pomůcky a časovou dotaci.

V závěru shrneme základní informace, znovu si připomeneme stanovené cíle diplomové práce a zhodnotíme, jak se nám je podařilo naplnit.

1 POJETÍ SOUČASNÉ LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ

V této kapitole se zaměříme na pojetí současné literatury pro děti a mládež, pokusíme se charakterizovat a specifikovat její typické rysy, jmenujeme si nejpopulárnější žánry a zároveň se seznámíme s některými oceněnými autory, kteří současnou literaturu pro děti a mládež obohatili svou tvorbou. Budeme se pohybovat především v kontextu české tvorby, kterou však nelze zřetelně nastínit bez zmínek o světové tvorbě, obě se totiž navzájem prolínají a ovlivňují, a hlavně spolu tvoří jeden celek. Na začátku je však nezbytné specifikovat temporální podmínku pro pojem „současná literatura“. Fišer (citovaný v Lehár et al., 1998, s. 919) přirovnává současnou literaturu k chůzi po čerstvém lávovém poli: „[...] vyhlíží stále jinak, jen občas spatříme, že je v pohybu, a těm, kdo na ně vstoupí, hrozí nebezpečí, že se spálí... Skutečně, je to živý a neohraničený proces, a je tedy těžké jej pojmenovat, vymezit a přehledně utřídit.“ Lehár et. al. (1998) mluví o literatuře vydávané po roce 1989 jako o literatuře nejnovější a listopadový převrat považuje za hranici celého období české kultury a literatury. Mainx (2019) zmiňuje jisté potíže s definováním současné literatury, dle něho v sobě současná literatura ukrývá více významů, může v sobě zrcadlit aktuální dění, které lze vnímat v posledním desetiletí či v posledních pěti letech, z druhé strany zařadit zde můžeme rovněž období po roce 1945. Další komplikací je roztržičnost a velká početnost literární produkce, což znesnadňuje strukturovat literárně historické pojetí. Faktem je i poměrně malý historický odstup, který se týká zejména posledních pěti let či poslední dekády ve druhém tisíciletí, z tak nevelkého časového odstupu je poměrně složité uchytit současnou literaturu. Pro účely této diplomové práce budeme za současnou literaturu považovat obdobně jako Mainx (2019) literaturu vydanou po roce 1989. Žádná definice současné literatury není nadčasová, musíme mít tedy stále na paměti, že se označení pojmu „současnost“ může s každým dnem změnit.

Dle Kubeczkové (2018) je literatura pro děti a mládež nedílnou součástí celonárodní literatury, samotný pojem je analyzován ve vztahu k reálné recepci dětí, proto by bylo vhodnější ji pojmenovat jako četba dětí a mládeže, děti se totiž setkávají nejen s knižními tituly jim záměrně adresovanými, ale i s tituly primárně určenými pro starší a dospělé. Na základě toho dělíme literaturu pro děti a mládež na dvě části, nejprve je to intencionální část, primárně vytvořená pro čtenáře (posluchače) do zhruba 15 let, a poté neintencionální část, ta zahrnuje tvorbu určenou dospělým lidem, dětským čtenářům je však nabízena

z několika důvodů, a to zejména z iniciativy pedagogů pro výchovné a vzdělávací účely, buď v původním znění, nebo v případě náročnějších a obsáhlejších textů jako adaptace, která je upravená do přijatelné podoby pro dětského příjemce. Druhým stěžejním důvodem je individuální výběr neboli zájem, kdy čtenářovu pozornost přitahují témata propojená s jeho zálibami, např. cestováním. Existuje i jiné tzv. vnitřní členění literatury pro děti a mládež, a to na knižní tituly původně autorské, literární, a na publikace původně folklórní, ty jsou však dnes přijímány v podobě literární, specificky adaptované.

Segi Lukavská (2017) se věnuje přímo literatuře pro „mladé dospělé“ (young adult), která se obvykle vymezuje věkem čtenářů v kategorii 14. až 20. let, dle ní se však v posledních letech věková hranice cílových čtenářů zvětšuje, to vysvětluje jev nazývaný se překryvem čtenářů, „mladých dospělých“ a dospělých čtenářů, které autorka rozděluje do dvou kategorií, a to do „new adult“, kde řadíme čtenáře ve věku mezi 18. a 25. rokem života, a do kategorie dospělých čtenářů zaměřujících se na nenáročné tituly pro širokou masu čtenářů. Takovýto přesun čtenářů pojmenovává jako „crossover“ neboli „all-age“ literatura, tento jev považuje za příležitost k poznání tuh či zklamání dospělých jedinců v dnešní době. K nejtypičtějším tématům pro „mladé dospělé“ pak řadí zejména proces zrání literárního hrdiny, hledání vlastní identity nebo svého místa ve světě či vyjádření sebe sama.

Pohled na literaturu v českém prostředí se odlišuje od anglofonního kontextu. Problematikou se zabývá Segi Lukavská v publikaci *Dítěti vstříc* (2018), zde prezentuje názor britského teoretika Townsenda, a v souvislosti s tím zmiňuje, že pojmy „literatura pro děti“ či „literatura pro mládež“ jsou typické pro české prostředí, v anglofonním odborném kontextu se však setkáváme s pojmem „dětská literatura“ („children's literature“). Český pojem klade důraz na přivlastňování této literatury dětem, a to i ve významu, že děti jsou jejími tvůrci, nejen čtenáři. Pojem vzniklý v angličtině působí liberálněji, obhajuje totiž názor, že tato literatura nepatří pouze dětem, ale také dospělým, kteří si ji běžně vybírají ke čtení. Segi Lukavská (2018) zmiňuje, že bychom jen složitě mohli ohodnotit, které knihy jsou v kategorii dětské literatury nejlepší, když ani přesně nevíme, které tam zařadit, samotná kategorizace a definování textů je neustálý problém, o nějž se vědci potýkají. Landsbergová, kanadská vědkyně (citovaná v Segi Lukavská et al., 2018) dodává, že dobrá dětská literatura rozšiřuje dětem obzory a rozvíjí jejich cit pro úžasnou soudržnost života, empatii a lidský soucit, zároveň je pro ně zdrojem symbolů, vzorců a možností civilizace.

Malajská autorka Govindarajoo (2021) charakterizuje literaturu pro děti a mládež jednoduše jako něco, co si čtenáři mezi 12. a 18. rokem života vyberou ke čtení. Druhá její definice říká, že literatura pro děti a mládež je literatura, která je psána, publikována a nabízena dospívajícím čtenářům. Obě tyto definice mají společný základ, literatura pro děti a mládež je ta, kterou si může tato skupina čtenářů nezávisle vybrat ke čtení. Obvyklá je přítomnost silného hrdiny, který bývá vnímavý, citlivý, inteligentní či nezávislý, témata a problémy jsou relevantní a smysluplné pro mladé dospělé a často tvoří významnou paralelu mezi vlastním životem čtenáře.

Podívejme se i do Spojených států amerických, kde se pohled na literaturu pro děti mládež také trochu odlišuje, názor na ní prezentuje třeba Akers (2011), který vnímá dva různé pohledy ze strany lidí, někteří dle něho považují literaturu pro děti a mládež za subžánr dětské literatury, jiní zase argumentují tím, že má takovou cenu, že si zaslouží být v pozici literatury jako takové, ne pouze jako subžánr. Cílovými čtenáři jsou dle něho jedinci mezi 10. a 16. rokem života. Talley (n.d.), profesor angličtiny Rowanské univerzity v Glassboro v New Jersey, víceméně souzní s definicí výše zmíněné malajské autorky, výsledná skupina čtenářů dle něho spadá do kategorie 12 až 18 let, a dokonce uvádí, že zde můžou patřit čtenáři do 25 let.

Pospíšil (citovaný v Salhiová, 2021, s. 50) uvažuje o úloze současné literatury pro děti a mládež a jeho úsudek je ovlivněn dnešní přetechnizovanou a vypjatou dobou, sděluje, že úloha literatury pro děti a mládež je bezmezná, zároveň klade důraz na „důležitost literatury pro děti jako brány k pocitu štěstí“.

1.1 Proměna české literatury pro děti a mládež po roce 1989

Chceme-li stručně charakterizovat literaturu pro děti a mládež v posledním desetiletí 20. století, můžeme se inspirovat Jiřím Kratochvílem a nazvat ji „obnovením zdravého chaosu“. Provazník (2003) zastává názor, že Kratochvílova charakteristika přesně odpovídá nejen stavu literatury celonárodní, ale také literatuře určené dětem a mládeži. Změny byly u nás po pádu komunistického režimu vidět na první pohled, stačilo se projít ulicí, kde si každý všiml knihkupeckých pouličních stánků přeplněných nejen umělecko-naučnou a encyklopedickou tvorbou pro dospělé, ale i pro dětské čtenáře, stejný sortiment nabízela i knihkupectví.

Za zmínku stojí, že se na trhu nacházela tvorba rozmanité úrovně, tentýž prodejce často nabízel jak produkty od solidních projektů např. v podobě ediční řady nakladatelství Albatros České dějiny, tak nedbale přeložené a často nevkusné knihy pro děti všech věkových kategorií. Obdobně to bylo i v případě beletrie, objevilo se totiž mnoho nezodpovědných autorů, ilustrátorů či nakladatelů, pro něž umělecká úroveň, původní nápad, invence, kultura jazyka či dobrý vkus představovaly cizí pojmy. V mnohých knihách zaznamenáváme absenci ilustrátorů, překladatelů, odpovědných redaktorů či dokonce autorů. A tak knihkupectví v krátkém čase zaplavila vlna braku¹ a kýče² a důsledky přetrvávají desítky let až dodnes (Provazník, 2003).

Seznamme se nyní s příčinami, které Provazník (2003) považuje za spouštěče výše zmíněné situace v literární produkci v 90. letech 20. století. První příčinou se bezpochyby jeví absence soustavné reflexe v literárních a kulturních časopisech či v denním tisku. Výjimku tvořil *Zlatý máj*³, brněnský čtvrtletník *Ladění*⁴, pražský časopis o dramatické výchově a dětském divadle *Tvořivá dramatika*⁵, brněnský časopis *Komenský*⁶ a týdeník *Nové knihy*⁷, pravidelně informující o dětských knihách a jejich stručných recenzích či rozšířených anotacích. Z toho vyplývá, že čtenáři téměř nemají odkud čerpat informace o kvalitní tvorbě, a tudíž se jakýkoliv autor bez problémů dostává na trh a má zajištěný prodej bez toho, aniž by jeho tvorba byla kriticky zhodnocena. Další příčinu představuje rapidní snížení úrovně většiny časopisů určených dětským a dospívajícím čtenářům. Dle Provazníka (2003) se úroveň snaží dodržet minimum redaktorů časopisů, takovým příkladem byla zásluhou šéfredaktorky Magdaleny Popperové *Mateřídouška*⁸, která informuje čtenáře o kvalitních knihách spadajících pod českou klasiku dětské literatury, dále se úroveň snažil dodržet

¹ Autor si je vědom absence náležité kvality své tvorby.

² Autor si není vědom absence náležité kvality své tvorby, svou tvorbu subjektivně považuje za kvalitní, i když ve skutečnosti kvalitu postrádá.

³ Měsíčník (v 90. letech dvouměsíčník a v posledních třech ročnících čtvrtletník) věnovaný literatuře pro děti a mládež vycházející v letech 1956–1997.

⁴ Časopis pro teorii a kritiku dětské literatury vydává jako čtvrtletník Ústav literatury pro mládež (ÚLM) Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně od roku 1991.

⁵ Časopis se (od roku 1990) věnuje literatuře pro děti a mládež a také dalším oblastem umění pro děti a mládež, především divadlu.

⁶ Časopis, založený v roce 1873 profesorem, etnografem a spisovatelem Janem Havelkou, vydává od roku 1992 Pedagogická fakulta MU. Přináší mj. zkušenosti a náměty z pedagogické praxe a recenze českých i zahraničních publikací.

⁷ Informační týdeník o aktuálně vycházejících knihách vycházející v letech 1960–2001.

⁸ Měsíčník určený pro školáky a předškoláky, obsahující naučné články, komiksy, vtipy, hravé úkoly, čtení na pokračování, rébusy, křížovky, informace o moderních technologiích, přírodě a tipy na dobré knihy, který pravidelně vychází od roku 1945.

časopis *Sluníčko*⁹, v minulosti považován za jeden z nejmambicióznějších českých časopisů vůbec, pod novým vedením Jana Krůty však úroveň značně klesla a můžeme ho řadit k průměru. Nadějně se jevíly *Moje první noviny*, kvalitní periodikum určené dětem. Třetí a poslední výrazná příčina je připisována jevu pod pojmem digesty, jedná se o stručné a zjednodušené převyprávění známých příběhů, namísto aby digesty plnily svou prvotní funkci, autoři se sklání k tomu, že příběhy primitivizují a deformují. Koupit si knihu od Němcové, Erbena či bratří Grimmů už není žádnou zárukou kvality, převyprávěné tituly už často nemají téměř nic společného s originálem. Pokud však pomíneme všechna zmíněná negativa, můžeme vyzdvihnout autorskou i ediční tvůrčí činnost a zmínit tzv. zlatý fond literatury pro děti a mládež, bezpochyby k němu přispěli minimálně autoři jako je Iva Procházková, Pavel Šrut či Hana Doskočilová.

Od 90. let 20. století se plynule přesuneme ke druhému desetiletí 21. století, které zmapovala např. PhDr. Jana Čeňková, Ph.D., zabývající se mj. historií, kritikou, editorstvím české literatury, vývojem literatury pro děti a mládež a její žánrovou strukturou. Čeňková (2019) vnímá v tomto období návrat ducha 60. let, evokuje jí totiž situaci, kdy byly české i slovenské tituly hojně překládány do cizích jazyků, naše národní literatura patřila tehdy k první desítce žádaných knih na světě, popularitu jim zajistily rovněž výtvarné invence a aktuální náměty. V roce 2018 zastupoval počet knih pro děti a mládež číslo 1800–2000 titulů ročně, což je o téměř 900 titulů více, než bylo zastoupeno v roce 2009. Spolu se stoupajícími čísly knih stoupají i počty nových nakladatelství a edic, zároveň v této oblasti zaznamenáváme snahu dodržet zahraniční trendy, příkladem je vznik nakladatelství Cooboo v roce 2009 pro dospívající a „mladé dospělé“, za jehož iniciativu vděčíme společnosti Albatros Media, a. s. Dále tato společnost vlastní nakladatelství Fragment¹⁰, Egmont¹¹ a B4U Publishing, jehož cílem je expedice zejména hravých obrázkových knih do světa v překladové formě. Díky Euromedia Group, jednoho z největších a nejsilnějších subjektů podnikajících v rámci knižního trhu v České republice, vznikají nové edice jako YOLI¹² či

⁹ Časopis pro předškoláky vychází od roku 1969, přináší omalovánky, hádanky, doplňovačky, vystřihovánky, pohádky a různé zajímavosti.

¹⁰ Nakladatelství z roku 1991 (od roku 2004 patří pod Albatros), které vydává leprela pro nejmenší a beletrii, populárně-naučnou či odbornou literaturu zejména pro děti a mládež.

¹¹ Dánská společnost, založená roku 1878 s pobočkami v dalších zemích (v ČR vznikla v roce 1990), která se zaměřuje na vydávání literatury pro děti a mládež v podobě pohádek, povídek a Young Adult žánrů jako je sci-fi či fantasy.

¹² Od roku 2014, kdy vznikla, se zaměřuje na literaturu pro dospívající a mladé dospělé, nabízí širokou škálu současné tvorby, zejména dystopii, fantasy či romance.

Pikola¹³. Vedle těchto významných společností zmiňuje Čeňková (2019) další malá alternativní nakladatelství, zaměřující se na vydávání knih v estetické rovnováze, zahrnují tedy kvalitní ilustraci, grafiku a typografický design. Takovým příkladem je Baobab, Brio jako součást Slovaru, edice Labyrint-Raketa, Petrkov, Běžiliška, Verzone a Pop-Pap. Dále jmenuje nakladatelství, jakými jsou Argo, Host, Paseka či Práh, zaměřující se zejména na překladatelské tituly, věnují se také vyhledávání talentů a dbají na udržování si získaných autorů.

Co se týče zastoupení témat v literatuře pro děti a mládež, můžeme opět zaznamenat značný vliv evropských trendů téměř ve všech žánrech, oblíbené jsou především bilderbuchy, komiksy a komiksové romány (grafické telenovely), fantasy a literatura faktu. Stále populárnější se stávají i výtvarní průvodci, obohacující galerijní návštěvníky, na nichž se podílejí především současní ilustrátoři a kunsthistorici, příkladem se jeví publikace Ondřeje Chrobáka, Rostislava Koryčánka a Martina Vaňka pod názvem *Jak se dělá galerie*, ilustracemi ji dotvořil David Böhm. Pokud bychom měli vyzdvihnout některé kvalitní autory, kteří se zasadili o obohacení zmíněných žánrů, byli by to určitě následující autoři, které Čeňková (2019) rozděluje do dvou kategorií podle žánrů. První kategorii s názvem hravé bilderbuchy a obrazová alba obohatila Daisy Mrázková, Juraj Horváth, Petr Sís, Petr Nikl, Pavel Čech, Dagmar Urbánková, Tereza Říčanová, Aneta Františka Holasová, Eva Maceková, Alžběta Skálová, Martina Kurková Nožičková, Chrudoš Valoušek, Tereza Vostradovská, Martina Špinková, Ester Stará, Petr Stančík, Lucie Dvořáková a Ondřej Buddeus. V kategorii pod názvem báčorečné a pohádkové sny jsou vyzdvihnuti Karel Šiktanc, Jan Vladislav, Ilse Weberová, Daniela Fischerová, Lenka Brodecká, Radek Malý, Iva Procházková, Tomáš Končinský, Barbora Klárová, Jiří Dědeček, Daniela Krolupperová, Petra Soukupová, Marka Míková a Miloš Kratochvíl.

Ačkoliv se v této práci zabýváme současnou literární tvorbou pro děti a mládež, musíme si uvědomit, že literatura prochází vývojem a to, v jakém stavu je teď, ovlivnila i tvorba minulosti. Dle Provazníka (2013) je nezbytnou podmínkou pro to, aby si literatura udržela „zdravý“ životní styl, mít v každém okamžiku k dispozici stěžejní díla minulosti.

Jak již bylo řečeno výše, mluvíme-li o literatuře určené dětem a mládeži, musíme si ujasnit, že do jejich kategorie spadá nejen intencionální tvorba primárně vytvořená pro tuto

¹³ Od roku 2017, kdy vznikla, se zaměřuje na produkci pro čtenáře od batolat po školáky, produkuje leporela, obrázkové knížky, klasické i moderní příběhy od českých i světových autorů, pohádky, komiksy, příručky, encyklopedie a knihy s aktivitami.

specifickou skupinu čtenářů, ale i četba neintencionální, přesněji řečeno, jedná se o knihy, které autoři nenapsali dětským adresátům, děti a dospívající čtenáři si je však přenesly do oblasti svých zájmů. O takových příkladech titulů mluví Townsend (citovaný v Segi Lukavská et al., 2018) a uvádí díla jako je Robinson Crusoe, Alenka v říši divů, Dobrodružství Toma Sawyera, Dobrodružství Huckleberryho Finna, Kniha džunglí, Žabákova dobrodružství a další. Provazník (2014) tuto skutečnost vysvětluje charakteristikou kontextu, v němž se děti s literaturou setkávají, který zobrazuje jako jakousi složitou síť vztahů. „Pořídít snímek jednoho roku v životě literatury je více než riskantní. Předně je obtížné rozlišit s nulovým odstupem nahodilé, efemérní jevy od rysů a tendencí stěžejních, od počínů, které vydrží nápor času“ (Provazník, 2014). Hranice je tenká a nelze ji přesně určit, jmenujme si tedy několik aspektů, které mají vliv na výběr námi zmiňovaných cílových čtenářů, a odrážejí tak situaci literatury pro děti a mládež. V první řadě je nezbytné vzít v potaz knihy z oblasti starší tvorby, která se v určitém okamžiku znovu objeví na trhu a v knihovnách ve formě nových vydání, reedici či v dalších různých možných úpravách. Dále hrají významnou roli periodika, především časopisy pro děti a mládež, ale rozhodně i ty, které nejsou dětem a mládeži určeny, a přesto je do značné míry ovlivňují. Nesmíme opomenout ani média a další druhy umění jako je třeba divadlo a film, které se bezpochyby podepisují na vnímání literatury a na její nové tvorbě. Crowe (1998) se zamýšlí nad tím, co patří do literatury pro děti a mládež a dochází k tomu, že pokud se zaměříme na knihy pro tyto čtenáře, zjišťujeme, že chybí informace, co ještě patří do literatury pro děti a mládež a co už ne, obdobně je to i v současnosti. Nad stejným problémem uvažuje i Segi Lukavská et al. (2018), která zmiňuje, že dětskou literaturu je velmi složité definovat, dodává také, že neméně jednoduché je definovat pojem „dítě“, britský teoretik Tucker (citovaný v Segi Lukavská et al., 2018, s. 18) zastává tento názor: „Ačkoli by většina lidí souhlasila, že existují zřetelné rozdíly mezi literaturou pro děti a literaturou pro dospělé, mají-li je popsat, zjišťují, že je dost obtížné určit, v čem přesně takové rozdíly spočívají.“ Dle Kaplana (2005) autoři mnoha článků sdělují, že ve 21. století se svět literatury pro děti a mládež proměňuje, a to s ohledem na náměty a témata, která se v ní objevují a o kterých by před léty nebylo v rámci literatury pro děti a mládež ani pomyšlení.

1.2 Propagace literatury pro děti a mládež

V této podkapitole se budeme zabývat propagací kvalitní literatury pro děti a mládež, jelikož výběr kvalitních knih není v dnešní době jednoduchou záležitostí. Garantem

kvalitních knih pro děti a mládež se jeví cena Zlaté stuhy, vůbec jediná cena v České republice zaměřená výhradně na tuto cílovou skupinu. Podrobné informace o ocenění se nachází na jejích webových stránkách¹⁴, z nichž také budeme čerpat. Oficiálním vyhlášovatelem ceny je Česká sekce IBBY¹⁵, knihy pečlivě vybírají přední spisovatelé, výtvarní umělci a vědečtí odborníci zaměřující se na tuto tematiku. Udělení prvních Zlatých stuh proběhlo v roce 1993, každoročně ji obdrží nejen tvůrci knih vydaných v českém jazyce, ale i překladatelé nebo tvůrci podílející se na autorském čtení či výtvarných dílnách, pořadatelé běžně organizují putovní výstavu ilustrací. Porota může také navíc udělit cenu Zlaté stuhy za celoživotní dílo či nakladatelský počín.

Rozdělení do jednotlivých kategorií a podkategorií vypadá následovně: literární část (původní česká slovesná tvorba) zahrnující beletrii pro děti, beletrii pro mládež, literaturu faktu pro děti a mládež, teorii a kritiku literatury (umění) pro děti a mládež; výtvarná část zahrnující knihy pro mladší děti, knihy pro starší děti a mládež, literaturu faktu pro děti a mládež a výtvarný počín roku; překladová část zahrnující beletrii pro děti, beletrii pro mládež, literaturu faktu pro děti a mládež; komiksová tvorba. Porota může rozhodnout o ceně za celoživotní dílo či za nakladatelský počín, tyto ceny ale nejsou udělovány každoročně.

Zlatá stuha nabízí také doprovodné programy podporující růst čtenářské gramotnosti, rozvoj vztahu ke knihám a kulturní vyžití dětí a mládeže. Zapojit se lze i do soutěže Zlaté dítě, určené pro rodiny či skupiny jako jsou třídy, kluby nebo kroužky, cílem je vybrat si jakýkoliv oceňovaný či nominovaný titul z minulých ročníků Zlaté stuhy a kreativně oživit knihu např. prostřednictvím složení písně, básně, nafocení místa či dramatizací textu. Pro školy jsou připravovány odborné semináře zaměřené na metodiku práce s knihou, besedy s autory, pracovní listy apod. Aktuality lze průběžně sledovat na webových stránkách, kde se zájemci mohou dozvědět vše o situaci ze světa knih pro děti a mládež (Zlatá stuha, n.d.).

Dále se seznámíme s cenou Magnesia Litera, ta však není udělována výhradě tvůrcům v oblasti literatury pro děti a mládež, ale obsahuje kategorii Litera za knihu pro děti a mládež, obvykle bývají oceněny stejné knihy jako v případě Zlaté stuhy, je jich však značně méně. Magnesia Litera propaguje knihy bez ohledu na žánry, oceňování jsou jak

¹⁴ viz <http://www.zlatastuha.cz/cs/o-soutezi>

¹⁵ International Board on Books for Young People

spisovatelé, básníci, překladatelé, tak i nakladatelé, vědci a teoretici, porota se skládá z příslušných obcí a organizací pro danou kategorii (Magnesia Litera, n.d).

Literatura pro děti a mládež tvoří také jednu ze sedmi kategorií ceny pod názvem Nejkrásnější česká kniha roku, soutěž každoročně pořádá Ministerstvo kultury ČR a Památník národního písemnictví / Muzeum literatury. Hodnotí se nejlepší knižní desing, důraz je kladen na polygrafické, grafické a ilustrační zpracování knih, podmínkou je vydání v českém nakladatelství a tisk v české tiskárně za poslední kalendářní rok (Czechdesing, n.d.).

Jmenujme si nyní i několik zahraničních cen, které vyzdvihují kvalitní tvorbu pro děti a mládež po celém světě, patří k nim třeba Buxtehudská Bula udělována za nejlepší fikcionální knihu pro mládež v německém jazyce; Carnegie medal, britská cena za knihu pro děti a mládež; Cena Andersen – svět dětí, nejpopulárnější italská cena za literaturu pro děti; Cena DIXI za literaturu pro děti, cena na podporu mladých talentů v oblasti literatury pro děti a mládež; Cena Fráňa Krále, cena za moderní slovenskou literaturu pro děti a mládež; Cena Friedricha Gerstäckera, nejprestižnější německá literární cena za knihy pro děti a mládež; Cena Hanse Christiana Andersena, mezinárodní ocenění pro autory titulů pro děti udělována dánskou královnou; Cena Chronos, francouzská cena za literaturu pro mládež; Cena Johna Newberyho udělována za americkou dětskou literaturu; Cena Prezidenta Polské Republiky za tvorbu pro děti mládež; Cena Thea Thijssena, nejprestižnější cena za souborné dílo v oblasti nizozemské literatury pro děti a mládež; Cena Vanča Nikoleského, nejvýznamnější cena v Makedonii udělována básnické nebo prozaické knize pro děti a mládež; Cena Vlámského Společenství, nejvýznamnější cena v oblasti vlámské literatury pro děti a mládež; Národní Cena za literaturu pro děti a mládež udělována španělským ministerstvem školství; Pamětní Cena Astrid Lindgrenové, významné ocenění v Evropě především za šíření zájmu dětí a mládeže o literaturu udělované švédskou vládou; Rakouská Státní Cena za dětskou lyriku; Švýcarská Cena za média pro děti a mládež a další (Národní knihovna, 2022).

Nyní už víme, co je zárukou kvality, z toho pak čerpají organizace a spolky, které organizují různé akce, kde dochází k propagaci knih, příkladem je *Svět knihy*, který se v roce 2023 konal v Plzni, tentokrát pro návštěvníky bez rozdílu věku i čtenářských preferencí (v roce 2022 byl zaměřen zejména na dětské čtenáře). Pod vedením kampaně *Rosteme s knihou* proběhl program „*Svět knihy dětem*“, kde měli návštěvníci možnost zahlédnout významné osobnosti jako jsou Bára Dočkalová, Barbora Klárová, Galina Miklínová, Marka Míková,

Olga Stehlíková či Eva Volfová. Za zmínku stojí i realizace projektu Fakescape, který si kladl za cíl vést děti a mládež k rozpoznávání dezinformací, dále pak videohra *Playing Kafka* informující o životě a tvorbě spisovatele Franze Kafky (Svět knihy, n.d.).

Spolek Knižní stezka k dětem ve spolupráci s nakladatelstvím Meander každoročně pořádá rodinný literární festival *Děti, čtete?!¹⁶* ve Werichově vile na pražské Kampě, stejně tak to bylo i letos, 16. 9. 2023, kdy byl zahájen již 14. ročník tohoto festivalu. Nápad se zrodil vlivem reakce na diskutabilní téma v dnešní době, a to na rozmáhající se nečtení dětí, cílem je tedy zprostředkovat dospělým i dětským recipientům společný zážitek ze čtení. Dle Nešporové (2023) představuje hlavní náplň programu prezentace titulů zařazených do katalogu *Nejlepší knihy dětem¹⁷* českých i zahraničních tvůrců. Festival nabízí také širokou škálu výtvarných workshopů, divadelních i hudebních adaptací nebo výstav zaměřujících se na literární díla, a ukazuje tak jejich druhou tvář. Svě působení rozšiřuje festival i v dalších místech jako je Olomouc, Brno, Prostějov, Plzeň, Třebíč či Liberec.

Podívejme se nyní na výčet českých autorů spolu s tituly, které nás letos v rámci festivalu obohatily: Cupová, Kateřina: *Hrnečku vař!*; Dočkalová, Bára: *Bitva o diamant*; Garguláková, Magda: *Ruka: Kompletní průvodce*; Horská, Eva: *Opi: ilustrovaný průvodce světem opic*; Kopecká, Tereza, Kopecký, Tomáš: *Naprostá sílenost*; Říčanová, Tereza: *Kráva Říčanová*; Stančík, Petr: *Faustův dům*; Stehlíková, Olga: *Mojenka*; Šťastná, Lucie: *Hadi a lidi*; Toy Box: *Tma*; Tichý, František: *Rekrut 244*; Zbytovská, Daniela: *Pejskové*. Ceněná je u nás i kniha *Gorila a já* od švédské autorky Fridy Nilsson, do češtiny ji přeložila Viola Somogyi. Zde vidíme širokou škálu knih vydaných v deseti různých nakladatelstvích jako je Albatros, Argo, Baobab, Host, Labyrint, Labyrint/Raketa, Meander, Paseka, POP-PAP a Portál. Zastoupení titulů odpovídá žánrové rozmanitosti, která zrcadlí moderní literární tvorbu, patří k ní mezi jinými příběhová próza s dětským hrdinou, fantasy, dobrodružný román, sci-fi román, komiks, encyklopedie a tradiční pohádka propojená s komiksovou tvorbou. Obdobně je to i s tématy prolínajícími v literatuře, najdeme zde aktuální témata z oblasti ekologie, přírody, světa opic, lidského těla, psychologie dospívajícího jedince, dětské imaginace a reálné indicie, podoby lásky, rodinných vztahů, technologického vývoje a jeho rizik, až po témata ze světa sportu či magie, nechybí ani tradiční česká pohádka vytríbená prvky superhrdinských komiksů.

¹⁶ viz <https://www.detictete.cz/>

¹⁷ Projekt vytvořený Komisí pro dětskou knihu SČKN a Českou sekci IBBY, jehož cílem je každoročně doporučit nové české knihy pro děti a mládež.

Ve dnech 18. a 19. října 2023 proběhl 19. ročník konference s názvem *Současnost literatury pro děti a mládež 2023*, zorganizovala ji Krajská vědecká knihovna v Liberci ve spolupráci s Adalbert Stifter Verein München, Ústavem české literatury AV ČR (Akademie věd České republiky), Katedrou českého jazyka a literatury Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci a Katedrou germanistiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Konference odkazovala na tvorbu Otfrieda Preußlera, německého spisovatele pro děti a mládež, dílčí témata byla věnována osobnosti Otfrieda Preußlera v mezikulturním kontextu; postavám a časoprostoru; fantazii oproti realitě, magii a symbolice; autorskému stylu a literárnímu jazyku; mediálnímu zpracování děl; využití děl Otfrieda Preußlera v prostředí školy či knihovny a problematice recepce a tlumočení do různých jazyků. Kromě přednášek a workshopů byl součástí konference doprovodný program, v rámci něhož se promítal česko-německý film *Malá čarodějnice* nebo *Čarodějův učeň*, oba filmy vznikly na motivy tvorby Otfrieda Preußlera (Krajská vědecká knihovna v Liberci, n.d.).

Česká republika se zúčastnila letos, 11. 10. 2023 – 14. 10. 2023, 23. ročníku Evropského festivalu pro děti a mládež v německém Saarbrückenu. Českou literaturu zastupovali čtyři čeští spisovatelé a spisovatelky a rovněž dvě ilustrátorky. Autorka Dora Kaprálová prezentovala knihu *Pan nikdo a bílá tma*, německý překlad zhotovila Nataša von Kopp, kniha momentálně vychází v nakladatelství Balaena. Marka Míková uvedla svou knihu *Kabát a kabelka*, oceněnou v roce 2022 Literou za knihu pro děti a mládež, kniha oslovila nejen dětské recipienty, ale i dospělé, řeší se v ní totiž témata týkající se všech lidí ve společnosti. Divadelním počinem seznámil Marek Toman účastníky festivalu s knihou *Neskutečná dobrodružství Florentina Flowerse*. Autorka Alena Wagnerová představila knihu *Jak Marta zkrotila draka*, jež vyšla obdobně jako knihy Marka Tomana, Marky Míkové i Aleny Wagnerové v nakladatelství Drava díky překladatelce jménem Raija Hauck, která se rovněž podílela na prezentaci knih pro německou veřejnost. V rámci programu byl i prostor pro tvůrčí činnost, ilustrátorka Galina Miklínová ručně tvořila spolu s dětmi lichožrouty dle námětu stejnojmenné knihy Pavla Šruta. Ruční práce byla blízka i Zuzaně Čupové, ta trávila čas v Saarbrückenu již od začátku podzimu na tvůrčím pobytu, sama si pak pro publikum připravila workshop s aktuální tematikou, jehož náplní byla výroba závěsných papírových mobilů. Program obohatila i výstava *Mali/velcí* v podobě ukázek z leporel zahrnující tvorbu šestnácti autorů a ilustrátorů z České republiky, autoři byli rozdělení do osmi dvojic v následujícím složení: Andrea Tachezy & Jana Šrámková, Dora

Kaprálová & Darja Čančíková, Lukáš Csicsely & Vojtěch Šeda, Markéta Pilátová & Martina Trchová, Michal Štěpánek & Nikola Logosová, Olga Černá & Eva Volfová, Patrik Antczak & Avihai Nizri a Tomáš Končinský & Daniel Špaček. Zájemci měli možnost nejen si výstavu prohlédnout, ale zároveň obdržet leporela přeložená do němčiny. Českou atmosféru na festivalu dotvořilo promítání filmu Jaroslava Rudiše a Jaromíra Švejdíka pod názvem *Alois Nebel*, dále byl promítán film *Uzly a Pomeranče* natočený dle námětu stejnojmenné knihy Ivy Procházkové (CzechLit¹⁸, 2023).

České literární centrum, které je sekci Moravské zemské knihovny v Brně, si klade za cíl propagovat literaturu pro děti a mládež a podpořit jejich tvůrce, aktivity jsou směřovány ke zvýšení počtu knih vydávaných v překladu, důraz je kladen rovněž na propagaci české tvorby v zahraničí. Za tímto účelem vznikla brožura v anglickém jazyce pod titulem *Czech Books for Children and Young Adults 2020*¹⁹ nebo *Czech Books for Children and Young Adults 2020–2022*²⁰, informující čtenáře o nejkvalitnějších titulech české tvorby (mezi nimiž jsou zastoupeny i tituly *Dům v Rugolu* či *Kabát a kabelka* od Marky Míkové), ale také o vybraných českých literárních cenách za literaturu pro děti a mládež, grantech pro vydávání české literatury v zahraničí a cestovních grantech za účelem festivalů, debat, autorských čtení a dalších (České centrum Brusel, 2023).

Závěrem nesmíme opomenout ani podcasty²¹, které se také zásadně podílejí na propagaci knih, příkladem je podcast *Za knihami* vytvořen Českým literárním centrem ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou. Náplň pořadu není směřována pouze ke tvorbě pro děti a mládež, ale některé epizody tento obor obohacují, např. epizoda pod názvem *Radek Malý a Andrea Tachezy – hvězdy na obloze literatury pro děti a mládež* či *Co umí Bába Bedla? Tvůrčí dvojice Markéta Pilátová a Martina Trchová* (České podcasty, n.d.).

¹⁸ České literární centrum

¹⁹ viz <https://www.czechlit.cz/wp-content/uploads/2020/03/Czech-Books-for-Children-and-Young-Adults-2020-web.pdf>

²⁰ viz <https://www.czechlit.cz/wp-content/uploads/2023/02/Czech-Books-for-Children-and-Young-Adults-2020%E2%80%932022-web.pdf>

²¹ Pořad v digitální podobě, který je volně dostupný na internetu.

2 MARKA MÍKOVÁ

Marka Míková je všestranná umělkyně, známe ji jako hudebnici, herečku, loutkoherečku, režisérku a spisovatelku. Narodila se 28. 12. 1959 v Českých Budějovicích pod jménem Marie Horáková, po svatbě přijala příjmení Míková (CzechLit, n.d.).

V roce 1979 odmaturovala na pražském gymnáziu, už tehdy pociťovala náklonnost k divadlu a začala pracovat jako suflérka²² a praktikantka v tehdejší Divadle Vítězného února v Hradci Králové, které se nyní nazývá Klicperovo divadlo. Marka Míková si kromě práce v divadle zkusila i práci v nemocnici na Františku v Praze, dodnes jí prostředí nemocnic není vzdálené, pořádá totiž dětská představení v nemocnicích a je organizátorkou Loutek v nemocnici. Vystudovala Lidovou konzervatoř (divadlo u Ivana Vyskočila) v Praze, následně se věnovala studiu režie a dramaturgie na katedře loutkářství Divadelní fakulty Akademie múzických umění v Praze. Zde si také zahrála autorskou inscenaci v Čapkově Matce. Další zkušenosti ve svém oboru získala v loutkovém divadle Minor v Praze, kde pracovala v letech 1987–1996 jako režisérka, zde se také podílela na vzniku nejednoho představení, k těm nejznámějším patří třeba *Bajaja*; *Dlouhý, Široký a Bystrozraký*; *Karkulín ze střechy*; *Létající ryba* či *Paví král*. Proslavila se rovněž autorskou inscenací *Podzem*, která vznikla v Branickém divadle v Praze nyní známém jako Divadlo BRAVO!, úspěšně také inscenovala hru *Poutníková cesta* inspirovanou románem Johna Bunyana, která vznikla v pražském divadle Rubín v roce 1999 (Baobab, n.d.).

Zaslechnout Marku Míkovou bylo možné i v rádiu v letech 1991–2001, tehdy totiž moderovala v Rádiu Limonádový Joe²³. Své znalosti a dovednosti předává dalším generacím, učí na Vyšší odborné škole herecké a aktivně se věnuje loutkoherectví. Zahrála si také v několika filmech, příkladem se dle jejích webových stránek věnovaných filmografii²⁴ jeví *Robinsonka* (1974), *Jak se budí princezny* (1977), *Krakonoš a Lyžníci* (1980) nebo *Hadí jed* (1981). Rozhovor s ní byl zaznamenán v knize *Otočila jsem se hlavu tím směrem...: Rozhovory se ženami o literatuře a jiném* od autora Radima Kopáče, kterou

²² Osoba, která během představení napovídá hercům, co zapomněli text.

²³ Rádio fungující na území České republiky mezi roky 1998 a 2005, moderovali ho divadelní herci, více informací na: <https://radiolimonadovyjoe.cz/>. Nyní projekt pokračuje jako Rádio Ořechovka.

²⁴ viz <https://www.markamikova.cz/filmografie/>

vydalo v roce 2007 nakladatelství Protis. Její literární texty a poezie se mimo jiné objevily v literárním časopise Tvar²⁵ (Baobab, n.d.).

Marka Míková působila jako hudebnice v české punkové kapele *Dybbuk*, původně nazvané jako Plyn, kterou založila spolu s Pavlou Slabou (Fediukovou) a Hanou Řepovou (Kubičkovou), skupina se v roce 1986 rozpadla a Marka Míková založila novou skupinu s Pavlou Slabou (Fediukovou) s názvem *Zuby nehty*, pro níž píše také texty (Česká televize, n.d.).

K dalším jejím aktivitám patří autorské čtení, jako příklad uvádíme audionahrávky epizod *Hajaja z nemocnice* z pořadu *Hajaja*, díly všech sedmi epizod byly zpřístupněny ve formě podcastu na mujRozhlas v sedmi po sobě jdoucích dnech 25. 9. 2017 – 1. 10. 2017 vždy v 19 hodin. Autorka zde dětem přibližovala prostředí nemocnic a snažila se jim ukázat i pozitivitu pobytu v nemocnici, kde si je možné např. najít nové kamarády. Kniha *Pohádky na předpis*, kterou doplnil Jaromír František Palme optimistickými obrázky, není jedinou, jež byla zprostředkována prostřednictvím autorského čtení, dalším příkladem se jeví autorské čtení knihy *Kabát a kabelka*. Míková se věnuje i čtení svých oblíbených veršů od jiných autorů, podcast najdeme na webových stránkách rozhlasu Vltava ze dne 28. listopadu 2022 pod názvem *BáSnění Marky Míkové*, které nahrála už v roce 2018 ve spolupráci s Marinou Feltlovou. Audionahrávky jsou určeny spíše pro dospělé čtenáře, popřípadě mládež staršího věku. Zde si můžeme poslechnout, co ji zaujalo na básnické tvorbě Vladimíra Holana, Zuzany Trojanové, Oldřicha Mikuláška, Emily Dickinsonové či Bohuslava Reineka a také uslyšíme vybrané úryvky z jejich básnické tvorby.

2.1 Literární činnost a ocenění

Marka Míková píše knihy pro děti a mládež, v této podkapitole se seznámíme s nejznámějšími díly autorky. Její prvotina pod názvem *Roches a Bžunda* byla vydána v roce 2001 nakladatelstvím Baobab, tuto knihu obohatila svým hudebním duchem, kterého zakomponovala do příběhu dvou bytostí, jejichž život se odehrává v punkovém rytmu, atmosféru knihy doplnily ilustrace Juraje Horvátha. Česká punková pohádka je sice určena pro děti, ale zaujme i nejednoho dospělého (Baobab, n.d.). Dalším jejím velkým úspěchem byla *Knihafoss* (2007) s ilustracemi Darji Bigdanové-Čančíkové, již vydal rovněž Baobab,

²⁵ Literární týdeník vycházející od roku 1990 zaměřený zejména na současnou českou literaturu a literární kritiku.

opět je hudebně obohacena, uvnitř najdeme *CD Písněfoss*. Příběhy nás provází sedmiletá Holčička Hredka proměněná v ředkvičku, ta nahlíží třeba do domovů dětí a jejíma očima můžeme vidět, co se v nich odehrává. Kniha získala ocenění Magnesia Litera (Databazeknih.cz, n.d.). Poté přišla na řadu novela *JO537* (2009) postavená na bohatém fantazijním proudu, reálné se zde mísí s nereálným, sen se skutečností a hra s životem, ilustracemi knihu doplnil Martin Kubát (Šubrtová, 2010). O rok později jí byla udělena cena Zlaté stuhy za literární část v kategorii beletrie pro děti a mládež (CzechLit, n.d.). V roce 2012 vydalo nakladatelství Argo knihu *Mrakodrapy*, jejímž předmětem jsou tři povídky plné protikladů, přečteme si v nich o věcech kolem z humorného i z vážného pohledu (Zítková, 2013). O dva roky později vydalo nakladatelství Argo další titul *Škvíry* (2014), nominovaný Literou za knihu pro děti a mládež a Zlatou stuhou za výtvarnou část v kategorii knihy pro starší děti a mládež (Zlatá stuha, 2015). Tajemné škvíry zavedou čtenáře do jiných světů, řeší se zde hlavně tematika vyrovnávání dítěte s nepřítomností matky, Marka Míková ve spolupráci s ilustrátorkou Terezou Ščerbovou zde opět mísí hranice reality a fantazie (Zítková, 2015). V roce 2015 vydalo nakladatelství Fantasos titul *Varvara: kniha o velrybím putování*, na němž Míková spolupracovala spolu s ilustrátorem Mírem Pogranem, autorka zde zachycuje příběh slečny Varvary z rodu plejtvákovců žijících v Pacifiku, i zde se objevuje mnoho písniček, čtenáři se dozví, co si zpívají a vyprávějí velryby (Databazeknih.cz). Knihu přeložil do španělského jazyka autor dětských knih, ilustrátor a designér Daniel Piqueras Fisk, její španělský název *Varvara: El cuaderno de bitácora de una ballena* můžeme do češtiny přeložit jako *Varvara: deník velryby*, pro tuto knihu byl vytvořen také španělský knižní thriller²⁶ (Lince Rojo, n.d.).

V témže roce vyšly v nakladatelství Baobab *Žvejkačky* (2015), zvláštní forma této knihy, na níž se podílel také ilustrátor Peter Horváth, zaujme hned na první pohled, připomíná totiž podlouhlý sešit v průhledném obalu evokující plátek žvýkačky, uvnitř se skrývá téměř třicet „žvýkaček-básniček“, Marka Míková čerpá zejména z oblíbených dětských motivů – rodiny a světa zvířat, objeví se zde i motivy nemoci či strachu, všechny náměty však zasazuje do kontextu každodennosti, nechybí zde ani její pověstná fantazie a jazykový vtíp (Nešporová, 2016). I tato kniha si zasloužila ocenění Zlaté stuhy za výtvarnou část v kategorii knihy pro starší děti a mládež (Zlatá stuha, 2016). U básnické tvorby zůstává Míková i nadále, v roce 2021 vydalo nakladatelství Baobab *Rýmovačky opičí*, kniha obsahuje šestnáct básní v podobě zřymovaných příhod s opičkou, kde autorka humorným

²⁶ viz <https://www.lincerojo.es/2019/03/varvara.html>

způsobem pojmá svět kolem sebe, zabývá se zde také nad variantou, zda spíše opice nevznikla z člověka. Atmosféru knihy dotvořil svými ilustracemi Chrudoš Valoušek (Nešporová, 2021). V roce 2022 bylo knize uděleno ocenění za literární část (původní česká slovesná tvorba) v kategorii beletrie pro děti (Zlatá stuha, 2022). Jmenované tituly jsou jen reprezentativním vzorkem z tvorby Marky Míkové, pomocí nichž bylo naším cílem nastínit její tvorbu. V dalších pěti podkapitolách se budeme věnovat detailnější interpretaci a analýze vybraných pěti titulů: *A smutek utek* (2016), *Pán a vrabec* (2017), *Dům v Rugolu* (2018) *Kabát a kabelka* (2021), *Kluk v ohni* (2021).

2.2 A smutek utek

Knihu *A smutek utek* vydalo v roce 2016 nakladatelství Cesta domů, útlá kniha skládající se z 26 stran je dle informací na webových stránkách Čtu čteš čteme: čtenářské tipy na knihy pro děti určená pro věk od 7 do 9 let. Pro naši práci budeme používat vydání z roku 2018.

Z hlediska žánru můžeme zařadit dílo do příběhové prózy s dětským hrdinou, dle Kubeczkové (2018) v sobě tento žánr mísí různé žánrové formy. Na základě informací ČSAV²⁷ (1984) spadá dílo pod žánr povídek, jedná se totiž o prozaický útvar krátkého rozsahu s jednoduchou fabulí, což v našem případě rozhodně platí, kniha se skládá z osmi povídek, které jsou rozepsány na jedné, maximálně dvou stranách. V díle zaznamenáváme i typické pro příběhovou prózu s dětským hrdinou prvky fantastična, které podněcují dětskou představivost, smutek je zde ztělesněný a projevuje se ve věcech kolem (Kubeczková, 2018).

Hlavním tématem každé povídky se jeví boj hlavního hrdiny se smutkem, v sedmi z osmi případů se jedná o dětské hrdiny, pouze v jedné povídce je hlavním hrdinou babička. Názvy jednotlivých povídek úzce propojují literaturu s výtvarným uměním, v každém názvu smutku je totiž doplněna i jeho barva: Smutek šedivý; Smutek ze snu (bílý); Smutek po někom (fialový); Smutek zlý (běžový); Smutek ze samoty (hnědý); Smutek moc smutný (červený, mokrý a zelený); Smutek bez příčiny (černý); Smutek ze smrti (průsvitný). Smuteční atmosféra nabírá na síle díky ilustracím Báry Valecké, která pečlivě volí pochmurnější tmavé barvy a tím také upevňuje prožitek čtenáře (vybrané ilustrace viz příloha č. 1). Obsah každé povídky odpovídá podobné struktuře, vždy se dozvídáme, co

²⁷ Československá akademie věd

hlavního hrdinu trápí, autorka také detailně popisuje jeho pocity a přirovnává je k věcem kolem, aby byly pro děti srozumitelné, např.: „... a skočil na ni smutek. Byl pichlavý jako ježek“ (Míková, 2018a, s. 14). Dále je smutek přirovnáván třeba k bahnitě vodě, která se stále zvedá výš a hlavní hrdina má pocit, že se v ní utopí, či k černému stínu rozlézajícím se po zdech. Klíčové je vždy pozitivní zakončení každé povídky, v němž autorka zachycuje řešení nastíněné problémové situace a odkrývá čtenáři vítězství nad smutkem, které není nikdy komplikované, např.: povzbuzení kamarádem, objetí matkou, zatelefonování členovi rodiny, procházka se psem, kompenzace ztráty domácího mazlíčka zakoupením nového mazlíčka apod.

Téma knihy se dá využít k biblioterapii, kterou Mokrá & Křeček (2019) charakterizují takto: „Pojem biblioterapie je obvykle používán pro označení psychoterapeutické metody, jejímž cílem je dosažení změny u čtenáře spojené s rozvinutím vlastního pohledu na sebe sama a získáním takových dovedností, které napomohou zdolávat životní problémy.“ Biblioterapii dělíme na dvě základní části, a to na část klinickou, která probíhá ve specializovaných institucích za pomoci odborníků s psychoterapeutickým vzděláním, a na část vývojovou, která může probíhat za pomoci textů v rámci četby doma či ve škole, v tomto případě se počítá s jedincem, který nemá konkrétní zdravotní problémy. My jako učitelé můžeme v rámci výuky provozovat vývojovou biblioterapii, má-li být naše práce opravdu biblioterapií, musíme splnit čtyři základní principy. První z nich je identifikace, požaduje se, aby se čtenář mohl ztotožnit třeba s hlavním hrdinou, s prezentovanou emocí apod. Dále je nutnost vyvolání katarze, tedy pocit jakési emociální úlevy. Třetím principem se jeví vhled, pod tímto pojmem si lze představit možnost nahlédnutí do vlastního nitra, nalézání řešení, porozumění situace či zcela nový pohled na věc. Posledním principem se jeví univerzalizace, která dodává čtenáři pocit, že není v problému sám. Konkrétní zpracování vývojové biblioterapie s knihou *A smutek utek* se nachází v podkapitole 3.1.

Z hlediska kompozičního postupu můžeme dle Peterky (2001) určit, že kompozice jednotlivých povídek je chronologická, povídky na sebe navzájem bezprostředně nenavazují, spojuje je pouze společné téma smutku.

Povídkami nás provází vypravěč nadosobní, dle Peterky (2001) někdy také zvaný autorský vypravěč objektivní. Tento vševědoucí vypravěč užívající *er* formu dává čtenáři

možnost nahlédnout do vědomí postav, sám však zůstává v pozadí. V některých povídkách nám děj vypráví sám, jinde to zase nechá na postavách, jejichž řeč pouze uvádí.

Prostředky jazykové roviny odpovídají dětskému adresátovi, krátké věty či souvětí kratšího rozsahu obsahují jednoduchou slovní zásobu. Patří zde zejména slova z oblasti spisovné češtiny, objevují se zde i slova nespisovná, která dle Hubáčka et al. (2010) spadají k typickým znakům české nářeční skupiny, kdy se místo hlásky (i) objevuje ej, např. „hroznej“ (Míková, 2018a, s. 10). Nespisovné prvky zachycujeme pouze v rámci dialogu postav, autorka se chce zřejmě přiblížit adresátovi tím, že mluvu postav (zejména dětských) nechává volně plynout tak, jak bychom ji mohli slyšet v reálném životě. Některé povídky jsou zcela postavené na dialozích postav, které vnáší do textu napětí, dialogy jsou opět krátké a stručné a my vnímáme u jednotlivých povídek rychlý spád. Setkáváme se zde i s využitím konkrétních slov, jejímž cílem je vyjádření emocí, příkladem se jeví pojem „běžovýyyý“ (Míková, 2018a, s. 14), prostřednictvím čehož autorka vyjadřuje důraz.

2.3 Kabát a kabelka

Kniha *Kabát a kabelka* byla vydána v roce 2021 nakladatelstvím Argo, tento titul patří k jedním z největších úspěchů Marky Míkové, v roce 2022 totiž získal hned dvě prestižní české ceny – cenu Zlaté stuhy za literární část (původní česká slovesná tvorba) v kategorii beletrie pro děti (Zlatá stuha, 2022) a cenu Litery za knihu pro děti a mládež (Magesia Litera, 2022a). Úryvek této 78 stránek dlouhé knihy doplněné ilustracemi české režisérky, výtvarnice animovaných filmů a ilustrátorky Galiny Miklínové si lze přečíst anglickém jazyce na webových stránkách CzechLit²⁸, o překlad se zasloužila Alžběta Belánová.

Dílo *Kabát a kabelka* je jedním z příkladů autorské pohádky, která je dle Toman (1992 cit. v Peterka 2001) specializovaná na dětského čtenáře, přestože z historie víme, že existují i příklady autorských pohádek, které se zaměřují primárně na dospělého čtenáře, např.: *Malý princ* od Exupéryho. V případě díla *Kabát a kabelka* se jedná o titul určený dětskému čtenáři, který osloví nejen jednoho dospělého, řeší se zde totiž nadčasová témata jako přátelství, vztahy a společenské problémy. Pro autorskou pohádku je dle Peterky (2001) typická složitější kompozice, tu shledáváme v osudech kabátu i kabelky, které jsou ve většině knihy oddělené a občas se navzájem proplétají, v závěru se pak společně spojí

²⁸ viz <https://www.czechlit.cz/cz/ukazka/coat-and-handbag/>

v jeden příběh. Do děje jsou zapleteny osudy vedlejších postav, třeba babičky a dědečka, rybáře, ptačí rodiny či zamilovaného páru Janiny a Matouše.

Dalším znakem autorské pohádky se dle Peterky (2001) jeví přítomnost reálných a aktualizačních prvků v podobě civilizačních změn, sociálních konfliktů, filozofických či etických problémů. Kniha je zasazena do období pandemie covid-19, což rozhodně můžeme brát za civilizační změnu se znaky sociálních konfliktů v podobě neochoty podřídit se restrikcím třeba ze strany postav bezdomovců. Etický problém vyvstane v situaci, kdy jde kabát zazpívat písničku člověku na mostě se sebevražděnými sklony, aby ho potěšil. Udělá čin hodný pochvaly a zachrání mu život, na druhou stranu je jeho jednání protizákonné, jelikož se lidé nesmějí shromažďovat a vůbec vycházet z domu po určité hodině. Samota v lidech vyvolává smutek a pochmurnou náladu, kabát spolu s kabelkou však proti tomu bojují a snaží se je rozveselit. Kritérium kouzelných motivů se v autorské pohádce stává součástí každodenní reality, s níž se mísí. Létající kabát či chodící kabelka jsou zasazeni do reálného prostředí Prahy, jezdí autobusem, půjčují si v knihovně knihy, chodí do obchodu, ke švadleně apod. Posledním zásadním rysem autorské pohádky se jeví dle Peterky (2001) konkrétní časoprostorové zakotvení příběhu, tedy covidová pandemie v Praze. Autorská pohádka se dělí na několik podtypů, *Kabátu a kabelce* odpovídá podtyp pohádky moderní, s odlehčením totiž zrcadlí aktuální způsob života a myšlení, do Prahy zmítané virovou epidemií je zasazen příběh kouzelného kabátu a kabelky, jejichž osud se prolíná s každodenností.

Hlavního tématu knihy jsme se již ve značné míře dotkli v předchozím odstavci, děj knihy, ač zasazen do náročného období, se nese hlavně v duchu lásky a přátelství. Silný příběh poukazuje na to, že člověk může nalézt důvod k radosti i v obtížných podmínkách, které život přináší. Jako v každé typické pohádce i tady vítězí láska, i když jí v průběhu děje není přáno.

Celý příběh je sestaven prostřednictvím chronologické kompozice, Marka Míková řadí jednotlivé části dle přirozené posloupnosti. Autorka, která se překrývá s vypravěčem nadosobním v er formě, ve svých 31 kapitolách postupně odkrývá čtenáři příběh, tím v něm také dosahuje pocitu napětí (Peterka, 2001).

Jazyk díla je jedním z dalších prostředků, které autorka využívá, aby čtenář skutečně věřil, že se nachází v Praze. Typickým hláskovým jevem pro českou nářeční skupinu je úžení é v í, např.: „Je to možný...“ (Míková, 2021a, s. 62). Dalším charakteristickým jevem

pro českou nářeční skupinu je záměna hlásky (i) na ej, např.: „Byl jsem tam stočenej...“ (Míková, 2021a, s. 55). Marka Míková však do jazyka zahrnuje znaky dialektu velmi uváženě, po většinou dodržuje spisovnou češtinu a dílo si tak udržuje svou kvalitu. Pozoruhodný je také způsob konverzace kabátku spolu s kabelkou, ti si totiž od začátku do konce příběhu vykají a nezmění se to i s jejich sblížením. Obě postavy navzájem komunikují s respektem a úctou, který v dnešní společnosti lidem čím dál tím více chybí. Zaměříme-li se na rovinu syntaktickou, vidíme, že autorka volí spíše jednoduchou a stručnou formu, ať už se jedná o věty jednoduché či souvětí. Pokud zhodnotíme funkci všech jazykových rovin, docházíme k tomu, že jazyk díla je natolik jednoduchý, že mu porozumí i dětský čtenář, ale zároveň natolik vytríbený, že dospělý čtenář necítí, že je kniha pod jeho úroveň (Hubáček et al., 2010).

Marka Míková se také zúčastnila autorského čtení *Kabátku a kabelky*²⁹, Magnesia Litera zveřejnila 7. dubna 2022 pod svým profilem na Facebooku video, které natočil a zpracoval Tomáš Javora. Autorka zde kromě čtení objasňuje okolnosti vzniku knihy, její původní myšlenkou byla samotná postava kabátu, myšlenka kabelky se zrodila až posléze. Pozoruhodné je, že Marka Míková začala knihu psát před pandemií, v období pandemie ji již dokončovala. Okolnosti pandemie byly přidány do příběhu zpětně, dle autorky se její kniha spolu s okolní situací ve světě samotné poskládaly (Magnesia Litera, 2022b).

2.4 Kluk v ohni

Na knize *Kluk v Ohni* pracovala Marka Míková společně s ilustrátorem Jakubem Báchoríkem, titul v roce 2021 vydalo nakladatelství Cesta domů. O rok později získala kniha cenu Zlaté stuhy za výtvarnou část v kategorii knihy pro starší děti a mládež (Zlatá stuha, 2022).

Dílo řadíme k žánru příběhové prózy s dětským hrdinou, dle Kubečzkové (2018) zahrnuje tento pojem širokou škálu žánrových forem, v knize *Kluk v ohni* zaznamenáváme znaky příběhové prózy s prvky fantastična, jelikož se zde mísí reálné prvky s fantazijními, kdy se hlavní hrdina Franta dostává kvůli svým zdravotním problémům do stavu snů podobajícím se halucinacím, kde bojuje s draky apod. Dále v díle sledujeme znaky povídky, dle Peterky (2001) vychází souhrn událostí neboli dějový půdorys z jedné lidsky

²⁹ viz <https://www.facebook.com/100079761883871/videos/1066898500525158>

rozhodující situace a její délka není dlouhá, lze ji převyprávět dle Opelík (1970 cit. v Peterka 2001) v průběhu jednoho posezení. Tato charakteristika rozhodně platí v případě 41 stránek dlouhého *Kluka Ohni*. Spouštěčem dějové linky je situace, kdy se Franta stane obětí vzniklého požáru a nese těžké následky na zdraví. Dle Kubeczkové (2018) není rozhodujícím kritériem k sounáležitosti díla k próze s dětským hrdinou žánrové hledisko, nýbrž hledisko tematické. Próza s dětským hrdinou zahrnuje určitý model mezilidských vztahů či životních situací, které si obvykle zakládají na mravních konfliktech a jejich řešení. Modelové situace slouží k tomu, aby čtenář dostal návod, jak vyřešit obdobnou situaci ve svém životě. Franta ležící v nemocnici se musí vyrovnat se složitou životní situací, pomáhají mu k tomu jeho fantazijní představy, v nichž se objevuje zachránce v podobě bílého psa s lidskýma očima, ten dokáže zahnat i draky, které chtějí vzít Frantovi život. Otázka mezilidských vztahů je zde také řešena, vedlejší roli hraje Frantova kamarádka Lucka, která se ho snaží za každou cenu psychicky podpořit. Marka Míková zde poukazuje na řešení obtížné zdravotní situace, k níž je potřebná neustálá lékařská péče, ale také psychická podpora ze strany blízkých, která je klíčová na cestě ke zdraví.

Kubeczková (2018) zařazuje do prózy s dětským hrdinou tzv. „dětský aspekt“ jako jeden z výrazových prvků intencionální tvorby pro děti. Jedná se o pohled z pozice dítěte, někdy též nazývaný jako pohled zdola, Chaloupka (1989 cit. v Kubeczková 2018) zmiňuje, že jde o autorovu uměleckou licenci, nikoli o autentický pohled dítěte. Marka Míková se snaží o realizaci představ Franty v podobě snů, v nichž vystupují kladná i záporná zvířata, zároveň zachycuje psychické rysy dětství.

Aby autorka mohla u adresáta dosáhnout recepce realistického příběhu, záměrně určitým způsobem modeluje obraz dětského hrdiny. Kubeczková (2018) zmiňuje několik modelů dětského hrdiny, Frantovi odpovídá jednak model handicapovaného hrdiny, který se dočasně vyrovnává se svou ztíženou životní situací, a jednak mu v závislosti na typu čtenáře odpovídá model referenčního hrdiny, který je vůči čtenáři vztažný, čtenář se s ním tedy může srovnávat a hrdina se dostává do pozice jeho partnera. Přítomnost retenčního partnera vede k jevu, kterému říkáme ztotožnění neboli identifikace, která je důležitá pro samotnou recepci příběhu. Díky ztotožnění vstupuje čtenář do textu, srovnáváním čtenářovy životní situace s textem vnáší čtenář do textu představu či další fakta, stává se tak aktivním spoluvůrcem textu.

Hlavní téma knihy v podobě boje Franty s těžkým zdravotním stavem je zasazeno do dějové linky, která se pohybuje mezi realitou a fantazií. Když se Franta vracel ze školy, nechtěně převrátil při vstupu do vrat dvora plechovku s hořlavým obsahem a namočil si do něho boty a oblečení. Hned na to uslyšel, jak jej volá mladší bratr, který zapálil pytel s trochou slámy. Franta pohotově zareagoval a přikázal sourozenci, aby pytel hodil na zem, na něhož Franta začal dupat, ale to se mu stalo osudným, zbytky hořlavé kapaliny vzplanuly a Franta se ocitl v plamenech. Hned poté byl převezen do nemocnice, kde zápasil o svůj život, nepříjemné pocity, které ho v průběhu pobytu v nemocnici zmítají, vykresluje autorka pomocí fantazijních představ, ty zasazuje do reality života pacienta na nemocničním lůžku. V rovině tematické autorka využívá symbolů, ku příkladu červený drak označuje šlehající oheň, zelený zase mrazivý chlad, oba tyto pocity se běžně vyskytují u jedince s popáleninami na kůži, kdy jsou postiženy i nervy.

Dílo je postaveno na chronologickém kompozičním postupu, postupuje dle Peterky (2001, s. 136) „...od příčin a podmínek k následkům.“ Nezkusil (1985 cit. v Kubeczková 2018) jmenuje tři stavební typy z hlediska kompozičního uspořádání příběhové prózy, *Kluk v ohni* odpovídá lineární kompozici, kdy je vyprávěn příběh ucelený a v dějové rovině dovršený.

Obdobně jako u dvou předchozích děl nás příběhem provází dle Peterky (2001) vypravěč nadosobní neboli autorský vypravěč objektivní, vyžívající er formu.

Jazyk díla odpovídá funkčnímu stylu konkrétních úryvků, ačkoliv v knize převažuje umělecký funkční styl, doplňuje ho autorka funkčním stylem odborným, který slouží především k informování čtenáře o tom, kdo je to kapustňák. Autorka zde využívá jednoduchých termínů, např.: latinský pojem „Trichechus“ (Míková, 2021b). Rovinu syntaktickou využívá autorka k navození napětí ve čtenáři vyvolaného tím, že nám ihned neprozrazuje, co se stane, ale tuto skutečnost odhaluje postupně prostřednictvím vět kratšího rozsahu. Příkladem se jeví situace, kdy Franta skáče po louce jako po trampolíně, a přitom honí morčata. Autorka ihned nezmiňuje, že Frantu napadne drak, ale čtenář tuší, že se něco stane.

2.5 Dům v Rugolu

Dům v Rugolu je kniha vydána nakladatelstvím Book Dock v roce 2018, text Marky Míkové obohatily ilustrace Štěpána Zavřela a Jindry Čapka, světoznámého ilustrátora a grafika. Štěpánovy ilustrace byly do knihy přidány posmrtně, v knize je ztvárnil Jindra Čapek, který také navštívil Štěpánův dům v italském Rugolu. Osobnost Štěpána Zavřela, světoznámého ilustrátora, malíře, grafika, tvůrce animovaných filmů, nástěnných maleb a také direktora nakladatelství Bohem Press, o jehož vznik se zasloužil, promítla Marka Míková i do samotného děje knihy, kde je jednou z postav (Míková, 2018). V roce 2019 získala kniha cenu Zlaté stuhý za nakladatelský počin (Zlatá stuha, 2019).

Z hlediska žánrového zařazení spadá *Dům v Rugolu* do kategorie příběhové prózy s dětským hrdinou, hlavní postavou příběhu je totiž dvanáctiletá Lída, která vyrůstá po boku svého dvojčete, sestry Aleny. Tematicky ji dle Kubeczkové (2018) řadíme k okruhu s názvem dětské cesty za poznáním, Lída se svou rodinou přijíždí do zcela nového prostředí Itálie do místa s názvem Rugolo di Sarmede, kde poznává svého strýce Štěpána, a především jeho malby, které ji zaujmou na první pohled, jelikož má také vztah k výtvarnému umění. Děj knihy je ztvárněn jako neobvyklý prázdninový příběh s italskou atmosférou. Pokud bychom chtěli žánr blíže specifikovat, zaznamenáváme zde značnou inspiraci pohádkou. Pohádky jsou zde vyprávěny Lídě jejím otcem a také si je Lída sama čte v knihách, které nachází ve Štěpánově domě. Lída je velmi citlivá dívka s bohatou fantazií, která jí pomáhá rozpohybovat věci kolem sebe tak, že ožijí. Příkladem je obraz krajiny se zvířaty, na který se Lída dívá a ihned k němu vymýšlí příběh. Fantazie jí pomáhá vypořádat se i s nechtěnou porcí špaget, představuje si, že má na talíři klubko hadů a každého musí vidličkou propíchnout, aby se z talíře nevyplazili a nešli po ní. Dle Kubeczkové (2018) označujeme *Dům v Rugolu* za příběhovou prózu s prvky fantastična, objevují se zde totiž pohádkové jevy i jevy nereálné. Nutno však podotknout, že realistické rysy značně převažují nad fantazijními, fantastično stimuluje Lídinu představivost a nabízí nový pohled na problematickou situaci, můžeme říci, že je i součástí jakési dětské hry.

Dle Kubeczkové (2018) nese *Dům v Rugolu* rovněž znaky prózy s dívčí hrdinkou, vnímáme zde totiž dominantní postavení Lídy jako dívčí hrdinky a s tím se váže i psychologická atmosféra odpovídající dospívající hrdince. Lída se v průběhu dospívání musí popasovat s různými emocemi, které někdy nedokáže pochopit, natož ovládnout. Obvyklým znakem pro prózu s dívčí hrdinkou je přítomnost emotivní složky v ději, která mnohdy

zastiňuje složku racionální, což v případě této knihy rozhodně souhlasí, napomáhá tomu i tematika umění, která dává značný prostor pro vyjádření emocí. Nechybí zde ani vyobrazení konfliktních situací, které Lída nejčastěji řeší se svou sestrou Alenou či někdy s matkou. Zaznamenáváme zde i typický motiv citového vzplanutí dospívajícího hrdiny, kdy se Lída, ale i Alena zamilují do stejného chlapce jménem Francesco, což je dalším důvodem ke konfliktu mezi dospívajícími dvojčaty.

Marka Míková modeluje hlavního hrdinu do role hrdiny outsidera, Lída je totiž na okraji sociální reality, v níž žije. Pochopení má pro ni kromě nového strýce Štěpána občas i otec, jenž ví, že si Lída dokáže všimnout věcí, které jiní nevidí. Její sestra dvojče, ač vzhledově úplně stejná, má zcela jinou povahu, je pečlivá, chytrá, společenská a všechno má vždy pod kontrolou. Lídě se často zdá, že je Alena ve všem lepší, ať už jde o školní výsledky, získání si pozornosti, dokonce i šaty jí sluší lépe, i když jsou obě stejné k nerozeznání. Nejednou je Lída ponižována Alenčinými narážkami, a to její citlivou bytost dokáže přivést k slzám. Hrdina outsider není postavou, která je vůči čtenáři vztažnou, přesto v Lídě shledáváme i znaky referenčního hrdiny, s nímž se určitý typ čtenáře dokáže ztotožnit, musí se však jednat o čtenáře se stejnou osobností jako je Lída, tedy citlivého čtenáře s duší umělce (Kubeczková, 2018).

Určit hlavní téma není v případě této knihy jednoduché, můžeme však usoudit, že je téma založené na umění a schopnost ho vidět, je to talent, který nemá každý, člověk se s ním už narodí. Dále se knihou prolíná téma vyrovnávání se dospívajícího hrdiny se svou osobností a boj s pocitem odlišnosti, který vyvolává úzkost. Dospívající hrdina totiž v první řadě touží po soudržnosti se skupinou, neuvědomuje si, že jeho výjimečnost lidmi kolem nepochopená je ve skutečnosti silnou stránkou. Zároveň v knize shledáváme značný vliv rodinných vztahů, které ovlivňují veškeré dění.

Ve srovnání s předešlými knihami zde zaznamenáváme přítomnost rámcové kompozice, již se dle Peterky (2001) říká také prstencová. Rámujícím prvkem se jeví příběh Lídy a její rodiny na prázdninách v Itálii, do níž jsou zasazeny další příběhy jako třeba vyprávění o Bílém a Černém v podobě mužů s vlastními koňmi, kteří chtějí zachránit princeznu, o níž se nakonec zjistí, že je andělem.

V knize převažuje vypravěč nadosobní neboli autorský vypravěč objektivní, vyživající er formu. V určitých částech se však vypravěči stávají i postavy, např.: otec, který vypráví Lídě pohádku nebo Lída, která čte pohádku Aleně (Peterka, 2001).

Jazyk díla je stejně bohatý jako umění v něm vyobrazováno, prozaický text je prostoupen básněmi, kde se autorka schyluje k jazyku básnickému s množstvím metafor, básnických přívlastků a symbolů. Zcela neobvyklým se jeví to, že ačkoliv je text napsán v češtině, autorka přidává do českého textu věty v italštině, které poté překládá do češtiny v poznámkách pod čarou. Autorka při popisu prostředí využívá různých přívlastků a čtenář zahlcen mnoha barvami, vůněmi a zvuky nemá pochyb o tom, že se nachází v Itálii, jež je bohatá na umění všeho druhu.

2.6 Pán a vrabec

Pán a vrabec je bilingvní česko-anglická kniha vhodná pro první čtení v anglickém jazyce, kterou vydalo nakladatelství Argo v roce 2017. O anglický překlad se zasloužil Brian Paul Kenety, ilustrace zhotovil český výtvarník a ilustrátor Nikkarin. Dvojjazyčné vydání této knihy obsahuje kromě prozaického textu i komiksové ztvárnění vybraných situací z textu.

Dílo můžeme z hlediska žánru zařadit k povídce, příběh totiž spadá pod kratší, 62 stránek dlouhý prozaický útvar, a vyznačuje se také jednoduchou fabulí (ČSAV, 1984). Hlavním hrdinou je tentokrát bezejmenný pán, který si žije sám svým vlastním životem, čtenář se o něm nedozvídá mnoho věcí, kromě toho, že se žije napínavou online prací, která ho náramně baví a má rád zvířata. Dějová linka je poměrně monotónní až do momentu, kdy se v životě pána objeví vrabec a následně chlapec ze sousedství.

Stěžejním tématem knihy se jeví přátelství, které se zde projevuje v několika vztazích, a to ve vztahu pána a vrabce, pána a chlapce, chlapce a vrabce. Dalším tématem, které Marka Míková zařazuje do příběhu až v závěru, je dítě a handicap, autorka zde čtenáře seznamuje s tím, jak se chovat k takovému jedinci. Pán, kterému sousedka svěří chlapce na hlídání, je totiž v této věci laik a v dobré vůli se snaží chlapci se vším pomoci, tudíž se chlapec cítí zcela neschopný a reaguje na takovéto chování ze strany svého pečovatele negativně. Pán se postupně učí, že u jedince s handicapem je odmítnutí pomoci zcela přirozená věc a snaží se respektovat jeho individualitu a potřeby.

Ačkoliv se děj knihy na první pohled zdá velmi jednoduchý, autorka v rovině tematické ukrývá symboly, které může čtenář vidět až s narůstající čtenářskou zkušeností. Iser (2001 cit. ve Vala 2017) sděluje, že text uměleckého díla nemá pouze jeden konkrétní význam, ale význam je závislý na subjektivních aktualizacích čtenáře, toto je čtenáři

umožněno díky tzv. principu nedourčenosti. Příkladem se jeví přítomnost vrabce, který pravidelně přilétá k pánovi do doby, až přijde sousedka, která vnese do pánova domu pochmurnou náladu, svěří se mu totiž s těžkým zdravotním stavem chlapce, svůj smutek zahání neustálým kouřením, kouř vrabce vyžene a ten se několik dní neobjevuje. Marka Míková nechává čtenáři prostor pro vlastní dotváření významů situací v knize. Vrabec tedy může symbolizovat radost a pohodu, která „přilétá“ do našeho života, když pro ni uděláme místo. Můžeme si totiž všimnout, že vrabec zmizel, když se pán začal trápit a vrátil se až za několik dní, až když se v pánově domě objevil chlapec, který vnesl do jeho života novou energii a smysl života. V závěru knihy vnímáme i zrození vztahu mezi chlapcem a vrabcem, chlapec ho zpočátku nechce přijmout, ale vrabec si k němu najde cestu. I zde můžeme vidět, že jakási energie, radost či pohoda si snáze „hledá cestu“ k dětskému hrdinovi, který není tak náročný jako dospělý. Přítomnost symbolů dává povídce nové rozměry a tím se zvyšuje i věková hranice čtenáře, jednoduchý příběh dává k zamyšlení i dospělému čtenáři, který se také může identifikovat s postavou pána, ten je záměrně bezejmenný. Moderní typ člověka, jemuž online práce nahrazuje veškerý sociální kontakt, se objevuje v současném světě čím dál tím častěji. K zamyšlení přivádí čtenáře i to, že se vrabec poprvé objeví v pánově životě, až když se v jeho domě objeví návštěva.

V díle zaznamenáváme kompozici chronologickou, Marka Míková řadí události dle přirozené posloupnosti, autorka se také překrývá s vypravěčem nadosobním, tedy s autorským vypravěčem objektivním. Vypravěč využívající *er* formy je neutrální, vševědoucí a nepřítomný fyzicky (Peterka, 2001).

Jazyk díla je vcelku jednoduchý, ať už se jedná o jakoukoliv jazykovou rovinu. Převažuje spisovný jazyk vypravěče, tedy autora. Do vyprávění autorky je ve zdaleka menším poměru zařazena občasná přímá řeč postav, do níž autorka jako i v knihách výše zmíněných zařazuje znaky dialektu české nářeční skupiny, což dodává postavám na autentičnosti a čtenář tak jednoduše rozlišuje vypravěče a samotné řeči postav. Prozaický text je prostoupen komiksy, kde je jazyk zjednodušen do krátkých vět či větných ekvivalentů.

3 METODICKÉ PŘÍRUČKY

V praktické části diplomové práce se budeme věnovat metodikám, které jsou určeny pro učitelé literární výchovy. Na začátku každé metodiky specifikujeme, pro jaký ročník je materiál určen, provázanost s RVP, všechny tři základní složky cílů, dílčí cíle, klíčové kompetence, průřezová témata, metody a formy práce, pomůcky a časovou dotaci. Pracovní listy pro žáky vytvořené v Canvě najdete v přílohách č. 1–5.

3.1 Metodika č. 1: A smutek utek

Název knihy: A smutek utek

Autor knihy: Marka Míková

Ročník: 4.

Téma: Jak zvítězit nad smutkem?

Výstup z RVP: ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává; ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry; ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je

Hlavní cíle:

- **cíl kognitivní:** Žák definuje smutek a uvede způsoby, jak se ho zbavit.
- **cíl afektivní:** Žák vyjadřuje své dojmy z četby a písmem zaznamená, zda souhlasí s autorovou definicí smutku, svou odpověď zdůvodní.
- **cíl psychomotorický:** Žák vyjádří své pocity z práce s ukázkou nakreslením obličeje smajlíka.

Dílčí cíle:

- Žák čte úryvky textů s tematikou smutku s porozuměním a odpoví na otázky k textu týkající se podstatných informací.
- Žák vytvoří jednoduchý text, v němž popíše smutek a také jednoduchou textovou SMS zprávu, kterou pošle babičce Milušce, aby ji potěšil.

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence k učení, kompetence k řešení problémů

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Metody a formy práce: práce s textem, práce s obrazem, samostatná práce žáků

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby, audionahrávka, záznamový arch

Časová dotace: 90 minut

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: Poslouchej hudbu, a přitom si prohlížej ilustrace... Zapisuj během poslechu či po něm na připravený arch papíru odpovědi na klíčové otázky: Co vidím? Co slyším? Co vnímám? Co cítím? Co prožívám? Pokud nedokážeš odpovědi na otázky popsat slovy, můžeš kreslit obrázky, smajlíky, používat různé barvy apod.

Žák si při poslechu hudby https://www.youtube.com/watch?v=zMvCfm_AjYo Crying Alone od umělce jménem Jurrivh prohlíží ilustrace Bány Valecké a zapisuje během poslechu či po něm na připravený arch papíru odpovědi na klíčové otázky: Co vidím? Co slyším? Co vnímám? Co cítím? Co prožívám? Pokud nedokáže odpovědi na otázky popsat slovy, může kreslit obrázky, smajlíky, používat různé barvy apod.

Cíl: Žák popíše své pocity, které jsou navozovány při vnímání hudby a sledování ilustrací.

Aktivita během čtení

Úkol č. 2: Pozorně si přečti následující ukázkou:

Smutky jsou různé. Klučičí a holčičí, malé a velké, vysvětlitelné a nevysvětlitelné, důvodné a bezdůvodné, příjemné a nepříjemné... ale všechny smutky jsou vlezlé. Vlezou do člověka a pak se v něm usadí. Někdy nakrátko a někdy na pěkně dlouho. Některé ho drží pod krkem a skoro ho dusí, některé jen tak lechtají v břiše a ty nejhorší berou světu barvy a slovům význam a srdci naději.

Míková, M. (2018). *A smutek utek. Cesta domů.*

Důvod výběru ukázky: V ukázce se pojednává o problematice smutku, která je každému jedinci blízká, každý však vnímá smutek trochu jinak, což je v pořádku. Pomocí této ukázky chceme sdělit, že smutek je součástí života a nikdo se nemusí za své pocity stydět.

Úkol č. 3: Odpověz na otázky k textu:

1. Souhlasíš s uvedeným textem? Svou odpověď zdůvodni.

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jednoznačnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenosti žáka.

Cíl: Žák vyjádří svůj vlastní postoj k přečtenému textu, který si také obhájí.

2. Jak bys pro změnu ty popsal/a smutky?

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jednoznačnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenosti žáka.

Cíl: Žák definuje smutek ze svého pohledu.

Úkol č. 4: Přečti si následující ukázku:

Babička Miluška se procházela z jednoho pokoje do druhého, stlala postele a přesouvala plyšové hračky, zalívala kytky, počítala marmelády a pořád se jí zdálo, že někde kape voda. A opravdu, jednoho dne se na podlaze objevila louže a babička si v ní namočila ponožky. Než si je stačila vyměnit, zjistila, že se už brodí smutkem po kolena. Sedla si na kanape a zvedla nohy, dívala se na tu bahnitou stoupající vodu a taky na hodiny a z okna ven, kde poletovali holubi. Připadala si tak sama a nepotřebná. Voda už byla na kanapi a babička si sedla výš, až na opěradlo. Jenže za chvíli byla mokrá až do pasu. Hodiny jakoby se zastavily a babička zavřela oči. Hnědá bahnitá voda už jí sahala až ke krku a babičce stékaly po tvářích slzy. Když v tom zazvonil mobil. Babička se lekla, vyskočila a začala se brodit ke klavíru, kde ležel. Míjela křesla a stoleček, kytku ve váze, televizi, topení a lampu, funěla námahou, aby se k mobilu dostala. Konečně ho zvedla a v tu chvíli jakoby vytáhla špunt z vany. Ošklivá bahnitá voda začala klesat a mizet a bublat, a než babička řekla: „haló“³⁰, nebylo po vodě ani památky. Babička Miluška se usmívala, stahovala si mokré ponožky a ptala se: „A jak se pořád máte?“

Míková, M. (2018). *A smutek utek. Cesta domů.*

³⁰ Úprava dle pravidel psaní přímé řeči.

Důvod výběru ukázky: Ukázka popisuje stručně a výstižně pocity babičky Milušky, kterou sužuje smutek. Na základě této ukázky by měl žák uvést, co může být příčinou smutku. Všímá si také, co je v této situaci klíčové pro vyřešení situace. Jedním z cílů je žákovi ukázat, že člověk je bytost společenská, která potřebuje kontakt s jinými lidmi, aby se v životě cítila naplněna.

Úkol č. 5: Odpověz na otázky k textu:

1. Proč je babička Miluška smutná?

Odpověď na otázku: Existuje více možností odpovědí, žák by však měl dojít hlavně k tomu, že babička je smutná, protože ji trápí samota. Poznává to podle toho, že se její nálada změní v momentě, když jí zazvoní telefon a někdo se o ní začne zajímat.

Cíl: Žák kriticky analyzuje situaci v ukázce a předvídá, co jí mohlo předcházet a co mohlo být příčinou vzniklého smutku a na základě přečteného textu odhadne, jak takové situace řešit v reálném životě, popřípadě jak je eliminovat.

2. Babiččin smutek ze samoty vypadá jako bahnitá voda. Jak vypadá tvůj smutek ze samoty?

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jednoznačnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenosti žáka.

Cíl: Žák vyjádří, jak vypadá jeho smutek ze samoty, a spojí ho s konkrétní barvou, tím vyjadřuje své pocity.

3. Četl/a jsi nyní o smutku ze samoty, který je hnědý jako bahnitá voda. Jaké smutky ještě existují? Uveď minimálně tři smutky a u každého pojmenuj jeho barvu.

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jednoznačnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenosti žáka.

Cíl: Žák vyjmenuje další příčiny smutku a pomocí barvy vyjádří své pocity spojené s tímto smutkem.

Úkol č. 6: Nyní si přečti, jaké dává autorka Marka Míková rady, abys mohl/a nad smutkem zvítězit.

Já vím, že jich je spousta, těch smutků, a že s nimi vůbec není lehké žít a že to někdy trvá strašně dlouho, než odejdou. Ale naštěstí je na každý z nich lék. Tak tady je můj seznam, první pomoc, chcete-li:

1. Popros někoho, kdo tě unese a kdo tě má rád, ať tě vyzvedne do výšky a chvíli s tebou třese. Přitom musí říkat: „Já to z tebe vytřesu, já to z tebe vytřesu...“ Tak dlouho, než to přejde.
2. Domluv se s někým, kdo tě má rád, aby, až to na tebe přijde, řekl něco srandovního. Třeba: zadek!
3. Najdi někoho, kdo si s tebou bude chvíli povídat. Třeba o blbostech. Může to být i po telefonu.
4. Oběhni dům nebo jdi jezdit na kole. Plavání je taky dobré.
5. Najdi někoho, kdo tě má rád a kdo tě obejmě (měly by stačit 2 minuty).
6. Jdi ven.

Míková, M. (2018). *A smutek utek*. Cesta domů.

Úkol č. 7: Přečetl/a sis teď několik rad autorky Marky Míkové. A co tvoje nápady? Určitě znáš mnoho dalších způsobů, jak si se smutkem poradit a vyhnat ho pryč. Jmenuj alespoň pět nápadů, jak se zbavit smutku.

Cíl: Žák navrhne alespoň pět způsobů, jak se zbavit smutku.

Aktivita po čtení

Úkol č. 8: Babička Miluška měla štěstí, že si na ni někdo vzpomněl a zatelefonoval jí, hned se jí zlepšila nálada. Nyní si představ, že píšeš babičce Milušce SMS zprávu, co bys napsal/a babičce Milušce, abys z ní vyhnal/a smutek? Svůj text vepiš do displeje mobilního telefonu.

Cíl: Žák vyjádří své postřehy a myšlenky, které se vážou k situaci zmíněné v textu, a vhodně reaguje na podněty ze svého okolí.

Úkol č. 9: Na závěr se zamysli, jak se ti s ukázkami pracovalo a pokus se svůj pocit vyjádřit nakreslením obličeje smajlíka.

Cíl: Žák vyjádří své pocity z práce s ukázkami nakreslením obličeje smajlíka.

3.2 Metodika č. 2: Kabát a kabelka

Název knihy: Kabát a kabelka

Autor knihy: Marka Míková

Ročník: 5.

Téma: Vztahy v době covidové

Výstup z RVP: ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává; ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry; ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je

Cíle:

- **cíl kognitivní:** Žák čte text z doby covidové s porozuměním, shrne informace a definuje hlavní téma textu.
- **cíl afektivní:** Žák vyjádří svůj individuální postoj k problematice v textu a sdělí, co si myslí, že je nejdůležitější pro to, aby se lidé cítili na světě dobře.
- **cíl psychomotorický:** Žák vystihne aktuální situaci a dle toho nakreslí jednoduchou ilustraci k ukázce.

Dílčí cíle:

- Žák si sám sebe představí v roli autora a vytvoří jednoduchý text, v němž popíše noc.

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence k učení

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Metody a formy práce: práce s textem, práce s obrazem, samostatná práce žáků

Pomůcky: pracovní list, barevné psací potřeby

Časová dotace: 90 minut

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: Prohlédni si obal knihy a popřemýšlej, o čem asi kniha bude. Své myšlenky vepiš na linky papíru.

Cíl: Žák za pomoci logického uvažování a představivosti vyjádří, co je tématem knihy, rovněž si utváří a obhajuje vlastní názor, aktivizuje svou přemýšlivost a rozvíjí kritické myšlení.

Aktivity během čtení

Úkol č. 2: Pozorně si přečti následující ukázkou:

V noci je všechno větší. Ať už strach, nebo radost. Někteří si noc užívají. Radují se, zpívají, běhají, skáčou a tancují až do rána. Jiní se bojí, tmy, nebezpečných lidí nebo duchů. A jsou tací, kteří chodí po střeách – náměsíčníci... Ale nejlepší je naučit se mít noc rád, prostě do ní vklouznout a být v ní. Hlavní je nerozsvěcet. Stačí se jen zklidnit, chvíli hledět do tmy a zaposlouchat se do nočních zvuků, oddechování spáčů, tikotu hodin, štěkotu psů a mrouskání koček. Oči si na tmou pomalu zvyknou, rozkoukají se, a pak se to stane: splynete s nocí v jedno. A v tom to je.

Míková, M. (2021). *Kabát a kabelka*. Argo.

Důvod výběru ukázky: Ukázka vede žáka k zamyšlení nad nocí, srovnává různé možné postoje k noci, žák se má možnost přiklonit k jednomu z postojů, nebo vyjádřit úplně jiný názor na toto téma.

Úkol č. 3: Odpověz na otázky k textu:

1. Jaké je hlavní téma textu?

Odpověď na otázku: Hlavním tématem textu je noc, která je zobrazována z různých úhlů pohledů. Autorka se zamýšlí nad tím, jak lidé vnímají noc a snaží se ukázat čtenářům, jak si mohou noc oblíbit.

Cíl: Žák roztřídí informace v textu na hlavní a vedlejší, shrne hlavní myšlenku textu a uvede hlavní téma textu.

2. K jakému závěru autorka dochází na konci textu?

Odpoď na otázku: Autorka dochází v závěru k tomu, že nejlepší je naučit se mít noc rád. Ke svému tvrzení přidává i instrukce, jak si noc oblíbit.

Cíl: Źák uvede, k jakému závěru došla autorka na konci textu.

3. Představ si, že jsi nyní autorem knihy. Co bys napsal čtenářům o noci? Svůj text vepiš na linky.

Odpoď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jednoznačnou odpoď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenosti žáka.

Cíl: Źák vytvoří souvislý text týkající se tématu noci.

Úkol č. 4: Pozorně si přečti následující ukázk:

Obchody byly zavřené a lidé chodili ven jen nakrátko, aby si nakoupili nebo se prošli. Na puse měli roušky, aby se nenakazili, a vlastně se kolem sebe ani moc nerozhlíželi a ničemu se nedivili. Spíš se snažili, aby byli zase brzy doma.

Kabát s kabelkou si to ale užívali. Občas na někoho vybaflí a vylekali ho, a než se vzpamatoval, rychle se schovali a chichotali se. Nebo se honili po ulicích jako zběsilí. Prolézali tunely a podchody a přecházeli mosty po zábradlí. Taky jezdili tramvajemi z konečné na konečnou a houpali se na tyčích a držadlech až u stropu, metali veletoce a salta a všelijak se předváděli. Nebo sjížděli v metru po pohyblivých madlech jezdících schodů a chechtali se. Venku na ulici zase šplhali na lampy a z té výšky na sebe halekali.

Občas vylezli i na nějakou sochu a oblékli ji. Nejvíc se nasmáli, když si kabelka sedla jedné soše na hlavu, aby vypadala, jako že má růžový klobouk, nebo když kabát navlékl jiné soše nohy do rukávů, aby se zdálo, že má dětské punčocháče. Jindy zas sochám nosili různé dobrůtky: piškoty, lízátka a žvejkačky, prostě co kde našli. O jejich řádění tehdy vyšla i zpráva v novinách s názvem „Podivné úkazy – jsou snad důsledkem nákazy?“. Ta zpráva rozesmála spoustu lidí, kteří se zasmát tedy zrovna moc potřebovali, protože byli tou dobou posmutnělí kvůli těm virům nebo proto, že jsou v karanténě. A teď si fotky těch legračních soch posílali po internetu a smáli se a smáli.

Míková, M. (2021). *Kabát a kabelka*. Argo.

Důvod výběru ukázky: Ukázka stručně vystihuje myšlenku celé knihy a dává žákovi odpoď na aktivitu před čtením. Objevuje se zde značné množství nepřímé charakteristiky

postavy kabátu a kabelky, za pomoci otázek pak vedeme žáka k tomu, aby převáděl nepřímou charakteristiku na charakteristiku přímou, přemýšlel nad textem a nad tím, co nám chce autorka sdělit. Zároveň je zde zobrazen protiklad (kontrast), chceme žákovi poukázat na skryté významy v textu.

Úkol č. 5: Odpověz na otázky k textu:

1. V jaké době se příběh asi odehrává? Podtrhni/zvýrazni v textu.

Odpověď na otázku: Příběh se odehrává v době pandemie covidu. Poznali jsme to podle toho, že jsou zavřené obchody a lidé mohou trávit venku pouze omezený čas a na puse mají roušky, v textu se také hovoří o virech a karanténě.

Cíl: Žák určí časoprostor příběhu a své tvrzení zdůvodní.

2. Jak se asi cítí kabát a jak se cítí kabelka? Podle čeho tak usuzuješ?

Odpověď na otázku: Kabát s kabelkou se cítí skvěle, autorka naznačuje, že si svůj společný čas velice užívají a vymýšlejí různé kreativní hry.

Cíl: Žák popíše, jak se cítí postava kabátu a postava kabelky, a převede nepřímou charakteristiku na charakteristiku přímou.

3. Co asi udržuje kabát i kabelku v takovém naladění, jaké je zobrazeno v ukázce?

Odpověď na otázku: Zřejmě je to jejich vzájemný vztah, který je udržuje v pozitivním naladění. Kabát i kabelka rádi tráví čas dohromady a spolu je napadá mnoho zábavných věcí.

Cíl: Žák na základě předchozí úlohy odhadne, co vyvolává v postavě kabátu a kabelky zmíněné pocity.

4. Jaký je vztah kabátu a kabelky? Podle čeho tak usuzuješ?

Odpověď na otázku: Vztah kabátu a kabelky je pozitivní a kamarádský, soudíme tak na základě toho, že spolu tráví mnoho času a dobře se baví.

Cíl: Žák popíše, jaký je vztah kabátu a kabelky a svou odpověď zdůvodní.

5. Zaznamenáváš v textu nějaký protiklad? Pokud ano, tak v čem?

Odpověď na otázku: Do protikladu se v textu staví chování kabátu a kabelky a chování lidí. Kabát tráví spolu s kabelkou hodně času venku, spolu si hrají a je jim veselo. Lidé pro změnu tráví většinu času doma, ven chodí, pokud si chtějí nakoupit nebo se projít,

autorka také zmiňuje, že mnoho z nich je v karanténě, tudíž jsou posmutnění. Náladu jim pak zvednou legrační fotografie kabátu a kabelky.

Cíl: Žák identifikuje v textu protiklad a svou odpověď doloží na ukázce v textu.

6. Co je podle tebe nejdůležitější pro to, aby se lidé cítili na světě dobře?

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jednoznačnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenosti žáka.

Cíl: Žák přemýšlí nad lidskou existencí a vyjádří, co je podle něho příčinou pozitivních pocitů lidí na světě.

Aktivita po čtení

Úkol č. 6: Na základě textu v úkolu č. 4. nakresli, jak si představuješ fotografii kabátu a kabelky, kterou si posílají lidé po internetu.

Cíl: Žák vychází z ukázky textu a nakreslí fotografii kabátu a kabelky dle jeho vlastní fantazie.

3.3 Metodika č. 3: Kluk v Ohni

Název knihy: Kluk v Ohni

Autor knihy: Marka Míková

Ročník: 6.

Téma: Frantův boj

Výstup z RVP: ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu; ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát; ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla; ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora; ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo

Cíle:

- **cíl kognitivní:** Žák čte text o hlavním hrdinovi Frantovi s porozuměním a vyhledá klíčová slova, rozdělí text na odstavce, formuluje hlavní myšlenku textu a vlastními slovy interpretuje smysl výňatku uměleckého textu.
- **cíl afektivní:** Žák vyjádří svůj individuální postoj k textu a sdělí, zda vnímá během čtení textu napětí.
- **cíl psychomotorický:** Žák vystihne atmosféru, aktuální situaci či pocity a dle toho nakreslí jednoduchou ilustraci k ukázce.

Dílčí cíle:

- Žák vyjmenuje všechny postavy z textu a ke každé přiřadí alespoň jednu vlastnost.
- Žák rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autorky a vysvětlí, proč autorka zapojuje do textu zvířecí hrdiny.

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence k učení, kompetence k řešení problémů

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Metody a formy práce: práce s textem, párové čtení, metoda diamantu, samostatná práce žáků

Pomůcky: pracovní list, barevné psací potřeby

Časová dotace: 90 minut

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: Určitě se ti už někdy něco zdálo. Co se ti vybaví, když se řekne „sen“? Zpracuj toto téma pomocí metody diamantu.

Cíl: Žák aktivně pracuje se svou slovní zásobou, dokáže vybrané téma analyzovat a kreativně nad ním přemýšlet.

Aktivita během čtení

Úkol č. 2: Hlavním hrdinou dnešního příběhu je chlapec Franta, který tě bude doprovázet při všech ukázkách. Franta ve svém příběhu narazil na podivného tvora, kterého nezná. Přečti si krátký úryvek, kde se s ním Franta stýká.

„Kdo jsi?“ zeptal se.

Pochopitelně pod vodou nemůže člověk mluvit, jako mluví normálně. Pod vodou, když se pohne pusou, vypustí jen bubliny, žádný zvuk nevyjde.

Ale ten naproti zřejmě uměl odezírat ze rtů, protože odpověděl: „Kapustňák.“

Franta to po něm nejistě opakoval. „Kapustňák?“ divil se.

Koukali teď jeden druhému do očí.

„Kapustňák,“ řekl znovu ten druhý.

„Aha,“ na to Franta, ale nebyl z toho moudrý.

„Kapustňák by snad měl připomínat kapustu, ne?“

Ten tvor se rozchechtal, asi mu rozuměl nebo mu četl myšlenky, a jak se chechtal, unikaly mu z tlamy bubliny. Skoro se za nimi ztrácel. Franta na ty bubliny zíral, ale neříkal už nic.

(vzhledem k povaze zadání není uveden název knihy)

Důvod výběru ukázky: Ukázka je úvodem do příběhu o Frantovi, jejím cílem je žáky zaujmout a navnadit je k další práci s textem. Práce s ukázkou podporuje fantazijní představy žáka a nabádá ho k tomu, aby si kapustňáka nějakým způsobem představil.

Úkol č. 3: Víš, kdo je to kapustňák? Pokud ano, pokus se ho v několika větách popsat, aniž bys četl/a text níže. Jestliže nevíš, co o kapustňákovi říct, a jsi na tom stejně jako Franta, nemusíš se tím trápit, následující úkol tě s tímto podivným tvorem seznámí. V případě, že jsi na řádky něco o kapustňákovi uvedl/a, ověř si své informace v následujícím úkolu. S textem budeš pracovat za pomoci metody párového čtení. Než se pustíš do práce, seznám se s pravidly této metody:

1. Partneři ve dvojicích se s textem nejprve seznámí. Vyhodnotí jej podle jeho zaměření, konkrétního tématu, prodiskutují jeho název.
2. Poté se dvojice zaměří na náročnost textu plynoucí z jeho délky.
3. Následně dvojice rozdělí text na kratší významové sekce, ideálně odstavce. Ty pak postupně oba partneři společně pročítají.
4. Partneři identifikují hlavní myšlenky textu, určují klíčová slova, přiřazují odstavcům vlastní názvy, oba střídavě shrnují nebo parafrázuji obsah textu, a nakonec se společně pokusí shodnout na jeho interpretaci.
5. V případě nejasností si připraví otázky pro učitele, spolužáky nebo pro třídní diskuzi (Sieglová, 2019, s. 47, upraveno).

Co je to ten KAPUSTŇÁK?

V našem příběhu vystupuje KAPUSTŇÁK. František ho popisuje jako dost zvláštní stvoření. Vypadalo jako hroch, ale takový ten hroch hračka. Milý a neškodný. A co vy? Víte, jak vypadá KAPUSTŇÁK? Kapustňák (latinsky Trichechus) je jediný rod z čeledi kapustňákovití, řád sirény (též nazývané ochechule). Je to velký vodní savec, který dosahuje velikosti okolo 3 m a váhy 400–600 kg. Žije ve sladké i slané vodě na západním pobřeží Afriky, východním pobřeží Jižní Ameriky a v mělkých, bahnitých pobřežních oblastech Severní, Střední a Jižní Ameriky a Karibského moře. Na rozdíl třeba od mrožů a tuleňů má rád teplou vodu. Je to býložravec – většinu času tráví pastvou na vodních rostlinách v mělkých vodách, a proto se mu také říká mořská kráva. Dříve byl loven pro tuk a maso, ale nyní je chráněn zákonem. A teď to důležité, dávejte pozor: kapustňáci jsou savci, proto NEMAJÍ ŽÁBRY, jak si myslel ve svém snu Franta. Vydrží pod vodou sice o něco déle než člověk – když odpočívají, může to být až 20 minut, ale když plavou, musejí se vynořovat k nadechnutí každých 3 až 5 minut.

Důvod výběru ukázky: Cílem je poukázat žákům na to, jak lze do práce s uměleckým textem zařadit neumělecký text a rozvíjet dané téma různými metodami. Tento text jednoduše charakterizuje kapustňáka a nabádá žáky, aby v následujících úkolech spolupracovali ve dvojici.

1. Jaká je hlavní myšlenka textu?

Příklad možného řešení: Popis kapustňáka coby vodního savce.

2. Rozděl uvedený text do 3 odstavců a na řádky uveď názvy odstavců:

Příklad možného řešení:

V našem příběhu vystupuje KAPUSTŇÁK. František ho popisuje jako dost zvláštní stvoření. Vypadalo jako hroch, ale takový ten hroch hračka. Milý a neškodný. A co vy? Víte, jak vypadá KAPUSTŇÁK? – **název: Frantův popis kapustňáka**

Kapustňák (latinsky Trichechus) je jediný rod z čeledi kapustňakovití, řád sirény (též nazývané ochechule). Je to velký vodní savec, který dosahuje velikosti okolo 3 m a váhy 400–600 kg. Žije ve sladké i slané vodě na západním pobřeží Afriky, východním pobřeží Jižní Ameriky a v mělkých, bahnitých pobřežních oblastech Severní, Střední a Jižní Ameriky a Karibského moře. Na rozdíl třeba od mrožů a tuleňů má rád teplou vodu. Je to býložravec – většinu času tráví pastvou na vodních rostlinách v mělkých vodách, a proto se mu také říká mořská kráva. Dříve byl loven pro tuk a maso, ale nyní je chráněn zákonem. – **název: Život kapustňáka**

A teď to důležité, dávejte pozor: kapustňáci jsou savci, proto NEMAJÍ ŽÁBRY, jak si myslel ve svém snu Franta. Vydrží pod vodou sice o něco déle než člověk – když odpočívají, může to být až 20 minut, ale když plavou, musejí se vynořovat k nadechnutí každých 3 až 5 minut.

– **název: Dýchací soustava kapustňáka**

3. Urči 5 klíčových slov pro tento text:

Příklad možného řešení: býložravec, kapustňák, plíce, savec, voda

Cíl: Žák spolu se svým partnerem sdílí poznatky z četby, interpretuje text a ověří si, zda správně chápe obsah textu.

Úkol č. 4: Pozorně si přečti následující ukázku:

Tu noc se Frantovi přitížilo. A začaly ho pronásledovat zlé sny. Sny o dracích. Ten první sen byl vlastně zpočátku moc hezký. Franta v něm běhal po louce a honil morčata. Vykukoval

z děr a jejich čumáčky a korálkové oči byly moc roztomilé. Byla zrzavá a bílá a černá a různě flekatá. Frantovi se moc líbila, vypadala, jako by se hihňala. Jako by chtěla říct: Chyť si mě, chyť si mě... Franta se vždycky rozběhl a skočil po nich. Jenže zvířátka byla rychlejší a mizela v dírách a vzápětí se objevovala někde opodál a zase opatrně vykukovala mezi trávou. Provokovala ho. A jak po nich Franta skákal znovu a znovu, dopadal na trávník a odrážel se od země, jako by to byla trampolína. Vylétal do vzduchu výš a výš a tolik ho to bavilo, že to zkoušel znovu a znovu. Celá ta louka byla vlastně obrovská trampolína. Hop a hop a hop, lítal nahoru a dolů jako skákací míček hopík a výskal při tom a mával rukama.

Ale pak se objevil ten drak. Jak Franta dopadl na louku asi počtvrté, šlápl na něco tvrdého a to něco se pohnulo a začalo se to hrabat ze země. Franta se snažil na to při příštím dopadu nešlápnout, ale zas padl přímo na tu tvrdou věc a zas se od ní odrazil. A to už viděl, že je to hlava. Červená hlava se žlutýma očima a několika rohy na čele. Pomalu se to narovnávalo. Ajajajaj, říkal si v duchu Franta, musím odsud, musím odsud... jenže ho to k tomu táhlo, a aniž by chtěl, znovu se od té červené hlavy odrazil. V tu chvíli z nozder té potvory vyšlehly plameny a ze země vyrazil červený drak. Když se narovnal, byl velký jako dům. Skočil po Frantovi a povalil ho na záda. Teď nad ním stál a funěl mu do tváře. Frantu zalilo horko, které se skoro nedalo vydržet. Do hrudi měl zaryté dračí drápy a cítil jeho dech. Z nozder šla drakovi pára a zdálo se, že Frantu v příští chvíli roztrhá na kusy. Franta začal hrůzou křičet, ječel ze všech sil – až se tím svým křikem probudil.

Byla noc. Ležel v posteli a jediné, co viděl, bylo malé červené světélko, které svítilo nade dveřmi. Ty dveře se za okamžik otevřely a stála v nich sestřička: „Děje se něco, Františku?“ zeptala se tichým jemným hlasem.

Franta ztěžka oddychoval a mlčel. Před sebou ještě pořád viděl obraz toho draka.

„Je všechno v pořádku?“ zeptala se znovu, „nechceš napít?“

Podala mu hrneček s vodou a Franta sál brčkem, dokud ji všechnu nevypil.

„Chceš ještě?“ vyčkávala.

Přikývl, ale než se sestřička vrátila s pitím, už zase tvrdě spal.

A drak tu byl znovu. Nakukoval škvírou ve dveřích do pokoje. Franta se snažil zmenšit, propadnout se do postele, ztratit se v ní, ale drak už vlezl do pokoje. Nejprve hlava, pak tlapa, za ní druhá. Očichával stěny pokoje a neodvratně se blížil k posteli. Franta měl zavřené oči a doufal, že ho drak neobjeví. Slyšel, jak si prohlíží každý kout, cítil jeho dech,

věděl, že ho musí každou chvíli najít. A to se taky stalo. Drak ho našel. Franta nejprve ucítil známé horko a pak přes zavřená víčka viděl rudou barvu plamenů. Když otevřel oči, uviděl přímo nad sebou dračí hlavu, které šla z huby pára a z nozder jí šlehaly plameny. Franta nemohl vydat ani hlásku, doufal jen, že ho drak nepopadne do zubů. Vtom uslyšel třískot rozbitého skla a hned po něm jiné dračí zavytí, které přicházelo odkudsi od okna. Drak, co se nad ním skláněl, otočil hlavu tím směrem a pak o krok ustoupil. Rozbitým oknem do pokoje koukal druhý drak. Byl zelený, a o něco větší než ten první. Šla z něj zima. Frantovi začaly cvakat zuby tak hlasitě, že k němu oba draci otočili hlavy. Za chvíli ho dostanou, to je jisté. Zelený drak se pomalu sunul do pokoje, sklo z rozbitého okna se sypalo na zem. Oba draci funěli a prskali a vydávali hrozivé skřeky. Frantovi cvakaly zuby a úpěl a pak už jen křičel a křičel a křičel.

Probudilo ho ostré světlo. Nad ním se opět skláněla sestřička a vedle ní i pan doktor. Pak se objevila druhá sestřička, která do pokoje vezla jakýsi přístroj na kolečkách.

„Jen klid, Františku. Klid. Všechno bude zase dobré,“ těšili ho a napojili ho na přístroje.

Franta zavřel oči – a v ten moment byli draci zpátky. Už věděli, kde Frantu hledat. Vrhli se oba k posteli a začali z ní stahovat pokrývky. Taky začali vytrhávat přístroje ze zásuvky. Rvali postel na kusy. Franta se začal dusit, nemohl popadnout dech, házel sebou a byl hrozně vyčerpaný. Neměl už sílu bojovat. Cítil dračí zuby na svých nohou a rukou, cítil jejich kousance a po tvářích mu tekly slzy...

Vtom si vzpomněl na babičku: „Půjdeš-li ohněm, nespálíš se. Půjdeš-li vodou, nestrhne tě proud.“ Měl bych se modlit, říkal si, to jediný teď pomůže. Ale cvakaly mu zuby a nebyl toho schopen.

Když tu se odkudsi ozvalo psí zavrčení. Draci se zarazili a otočili hlavy k oknu. I Franta se tam podíval a zatajil dech. Byl tam bílý pes, ten s lidskýma očima. Stál na parapetu rozbitého okna. Chvíli čekal, pak se odrazil a jediným skokem se ocitl na Frantově posteli. Draci začali vztekle chrčēt a dštít sítu, ale taky couvat. Tasili drápy, prskali a plivali oheň, ale bílý pes na to nedbal. Skočil jednomu z nich po krku a zakousl se. Drak zavyl a chvíli s ním házel ze strany na stranu, aby ho setřásl. Jakmile se mu to podařilo, zamával křídly a vznesl se ke stropu. Druhý drak ho následoval, zuby vyceněné a hlavu u země. Psí vrčení přešlo v několik ostrých štěknutí, a to už se draci dali na ústup. Na okenním parapetu se

zastavili a oba si odplivli, pak to zasyčelo, zasténalo, skoro jako by zanáđávalo – a najednou byl klid. Draci zmizeli ve tmě. Byli ti tam.

(vzhledem k povaze zadání není uveden název knihy)

Důvod výběru ukázky: Ukázka seznamuje žáka s fantazijními představami Franty a vybízí k tomu, aby v ní žák hledal souvislosti a hlubší smysl. Zároveň je také kladen důraz na to, aby na základě tohoto výňatku textu žák shrnul, co je hlavním tématem knihy, a vyhodnotil situaci ze svého úhlu pohledu.

Úkol č. 5: Odpověz na otázky k textu:

1. Mezi jakými dvěma světy se Franta pohybuje? Popiš je.

Odpověď na otázku: Franta se pohybuje mezi reálným světem a světem jeho vlastní fantazie. Reálný svět představuje nemocniční pokoj s lůžkem a různými přístroji a fantazijní svět Frantu přenáší na různá místa – louku, trampolínu apod.

Cíl: Žák interpretuje přečtený text a popíše rozdíl mezi realitou a fantazií.

2. Odhadni z příběhu, co se asi Frantovi s největší pravděpodobností stalo?

Odpověď na otázku: Franta má nějaké závažné zranění, zřejmě je to popálení, protože často pociťuje horko a červený drak, který ho chce stále dosáhnout, symbolizuje oheň.

Cíl: Žák vnímá informace v textu a na základě různých indicií v textu odhadne hlavní téma příběhu.

3. Co symbolizuje červený drak?

Odpověď na otázku: Červený drak symbolizuje oheň, který chce Frantu stále dosáhnout.

Cíl: Žák rozumí principu literární práce se symboly a zjišťuje, že červený drak symbolizuje oheň.

4. Co symbolizuje zelený drak?

Odpověď na otázku: Zelený drak je protikladem červeného draka, ale také představuje pro Frantu určité nebezpečí. Jde z něj totiž zima a chlad, který je nepříjemný, a způsobuje, že Frantovi drkotají zuby. Zelený drak může symbolizovat chlad či kapalnou látku ochlazujícího charakteru.

Cíl: Žák rozumí principu literární práce se symboly a zjišťuje, že zelený drak symbolizuje zimu a chlad.

5. Zamysli se, proč asi autorka popisuje příběh prostřednictvím zvířecích hrdinů?

Odpověď na otázku: Autorka využívá zvířecí hrdiny k tomu, aby děti snadněji pochopily problematiku, která je v příběhu představena. Popis této situace z pohledu medicíny by byl pro děti příliš složitý k pochopení. Ke zvířatům mají děti obvykle nejbližší, proto je autorka zahrnuje do příběhu.

Cíl: Žák rozpozná funkci zvířecích hrdinů v textu a zjišťuje, že prostřednictvím postav jednotlivých zvířat je příběh lépe srozumitelný.

6. Mají zvířata v příběhu nějaké nadpřirozené schopnosti, které se u běžných zvířat obvykle neobjevují? Jaké?

Odpověď na otázku: Ano, nadpřirozené schopnosti se třeba objevují u bílého psa s lidskýma očima, který dokáže zvítězit nad dvěma draky, kteří dokonce plivou ohněm. Bílý pes je vyleká natolik, že oba draci utečou.

Cíl: Žák rozlišuje realitu a fantastično a klasifikuje schopnosti zvířat na přirozené a nadpřirozené.

7. Vyjmenuj všechny postavy, které vystupují v příběhu a přiřaď alespoň jednu vlastnost každé postavě příběhu. Která vlastnost ve finále zvítězila?

Odpověď na otázku: Franta – statečný, morčata – hravá, zdravotní sestry – starostlivé, červený drak – nebezpečný, zelený drak – hrozivý, bílý pes – statečný. Ve finále zvítězila statečnost.

Cíl: Žák vyjmenuje vlastnosti jednotlivých postav a zjistí, že v příběhu vítězí statečnost.

8. Vnímáš někde v příběhu napětí? Pokud ano, čím si myslíš, že autorka vyvolává napětí ve čtenáři?

Odpověď na otázku: Ano, autorka nejednou vyvolává ve čtenáři napětí, například tehdy, když Franta na začátku ukázky skočil na něco tvrdého, co se poté pohnulo. Napětí je vyvolané tím, že nám autorka ihned neprozrazuje, co se stalo, ale tuto skutečnost nám odhaluje postupně prostřednictvím vět kratšího rozsahu. Napětí mohou vzbuzovat i nebezpeční tvorové jako jsou draci.

Cíl: Žák popíše autorčin vklad do příběhu a zjišťuje, že k vytvoření napětí napomáhá struktura vět a postupné sdělování informací, které mu autorka záměrně ihned neodhaluje, aby aktivizovala jeho představivost.

9. Co myslíš, že nejvíce potřebuje jedinec v životní situaci jako je Franta?

Odpověď na otázku: Jedinec v životní situaci jako je Franta potřebuje především odbornou lékařskou péči, toto je určitě základ pro jeho fyzické zdraví. Dále však potřebuje psychickou podporu, která je klíčová pro jeho duševní zdraví. Psychické podpory se mu může dostat např. prostřednictvím návštěvy členů rodiny či přátel, kteří mu dávají pocit, že není v této situaci sám, ale jsou lidé, co to prožívají s ním a mají o něho zájem.

Cíl: Žák popíše, co potřebuje člověk, který leží v nemocnici s kritickým zdravotním stavem, a uvede, že kromě odborné lékařské péče hraje klíčovou roli psychická podpora.

10. V příběhu je zmíněn citát, který vždy Frantovi opakovala babička. Citát zní:

„Půjdeš-li ohněm, nespálíš se. Půjdeš-li vodou, nestrhne tě proud.” Zkus vyhledat, kterým jiným citátem z velice známé knihy je tento citát inspirován.

Co se ti vybaví po přečtení takového citátu?

Odpověď na otázku: Citát je inspirovaný citátem z Bible, z knihy proroka Izaiáše, ze 43. kapitoly, z 2. verše. V originále zní: „Půjdeš-li přes vody, já budu s tebou, půjdeš-li přes řeky, nestrhne tě proud. Půjdeš-li ohněm, neshoříš, plamen tě nespálí” (Biblion, 2009, s. 924). Při přečtení takového citátu se mi vybaví, že v žádné těžké životní situaci nejsme sami a vždy je nám nablízku někdo, kdo se nás snaží podpořit.

Cíl: Žák vyhledává informace prostřednictvím relevantních zdrojů, porovnává originál s převyprávěným obsahem a objasní význam obrazného pojmenování.

11. Frantu nakonec před draky zachránil bílý pes s lidskýma očima. Jak si představuješ tvého hrdinu, který by tě mohl v podobné situaci zachránit? Popiš ho v několika větách.

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze zadání nelze uvést jediné možné řešení.

Cíl: Žák vytvoří souvislý text, v němž dle svých představ popíše hrdinu, který by ho mohl zachránit v kritické situaci.

Aktivita po čtení

Úkol č. 6: Nakresli jednoduchou ilustraci k této ukázce. Zkus vystihnout atmosféru, aktuální situaci nebo pocity.

Cíl: Žák nakreslí jednoduchou ilustraci, která vystihne atmosféru, aktuální situaci či pocity vážící se k ukázce.

3.4 Metodika č. 4: Dům v Rugolu

Název knihy: Dům v Rugolu

Autor knihy: Marka Míková

Ročník: 7.

Téma: Umění kolem nás

Výstup z RVP: ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu; ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla; ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora; ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo

Hlavní cíle:

- **cíl kognitivní:** Žák čte text o umění s porozuměním, jednoduše interpretuje jazyk uměleckého textu a vlastními slovy interpretuje jeho smysl.
- **cíl afektivní:** Žák vyjádří svůj individuální postoj k textu o umění a sdělí, jaké pocity ho doprovázely během čtení.
- **cíl psychomotorický:** Žák vytvoří text dle zadaných úkolů, který napíše písmem (psacím či tiskacím) na papír.

Dílčí cíle:

- Žák se aktivně zapojuje do diskuse a vytvoří vlastní definici umění.
- Žák zhodnotí funkci vypravěče v textu a pojmenuje jazykové prostředky, které používá.

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence k učení

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Metody a formy práce: práce s textem, metoda diskusní, burza nápadů, skupinová výuka, samostatná práce žáků

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby

Časová dotace: 90 minut

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: Ve skupině, která čítá 4 členy, se pokus vymyslet co největší počet nápadů na téma: „Co je to umění?“ Zapisuj vše, co tě v dané chvíli napadne, například jednotlivé pojmy, věty, asociace, příklady. Pracuj dle následujících instrukcí:

1. Ve skupinách po čtyřech účastnících každý přispěje třemi myšlenkami v časovém limitu pěti minut.
2. K zápisu myšlenek se používá tabulka, která v daném limitu rotuje mezi členy týmu.
3. Každý student přispívá v rámci jednoho kolečka pouze jedním nápadem, získává tak čas si své nápady do dalšího kola promyslet.
4. V závěrečné fázi dochází ke třídění nasbíraných nápadů ve skupinách. Studenti nápady vyhodnocují a vyřazují takové, které shledají nereálnými (Sieglová, 2019, s. 87, upraveno).

Tabulka 1

Ilustrační tabulka k zaznamenávání nápadů žáků

TÉMA: Jak zastavit globální oteplování?			
Pavel	Elektrická auta	Větrná energie	...
Petra	Nepálit plasty	Vodní elektrárny	...
Jiří	Jíst méně masa	Více sportu a pohybu	...
Alena	Třídít odpad
Karel	Železniční doprava
Věra	Sluneční energie

Zdroj: Sieglová, 2019, s. 87

Cíl: Žák produkuje co nejvíce nápadů ke zvolenému tématu, racionálně diskutuje ve skupině, logicky třídí své nápady a poté je vyhodnocuje.

Úkol č. 2: Vyberte si jednoho mluvčího a stručně odprezentujte výsledky vaší skupinové práce před zbytkem třídy. Pracujte dle následujících instrukcí:

Úvod – Představte sami sebe a téma prezentace.

Tělo – Představte vaše nápady (názorně, stručně a srozumitelně).

Závěr – Shrňte hlavní myšlenky.

Diskuze – Vyzvěte publikum k dotazům; Připravte si i vhodné spouštěcí (otevřené) otázky (Sieglová, 2019, s. 194, upraveno).

Cíl: Žák sdílí myšlenky či výsledky své práce se spolužáky a zdokonaluje si svůj mluvený projev před publikem.

Aktivity během čtení

Úkol č. 3: Pozorně si přečti následující ukázkou:

Lída konečně sestoupila z posledního schodu a užasla. Zvenku do místnosti svítilo ranní slunce a ve dveřích někdo stál.

„Dobrý den,” pozdravila slušně.

„No dobrý,” usmál se ten muž. „Já jsem Štěpán. Jak říkají tobě?”

„Lída.”

„No to je krásné jméno,” prohlížel si ji pozorně. Měl na sobě starou kostkovanou košili, byl vousatý a zpod kudrnatých vlasů na Lídu vesele pomrkávaly jeho veselé oči pichlavé jak trnky.

„Všichni ještě spí, vid’?” podrbl se ve vousech. „Tak je necháme chrápat, co říkáš?” mrkl na Lídu. „Víš co, já ti zatím něco ukážu. To se ti bude líbit. Pojd’ za mnou.”

Vyšli ven. Minuli kamennou nádrž, ve které plavaly oranžové rybky, Štěpán jim cestou nasypal trochu krmení a rybky se o něj praly.

Některé vyskakovaly ven. Lída do nádrže na chvíli ponořila ruku, ale hned ji zas vytáhla. Prošli pod obloukem kolem kamenného stolu a proutěných křesílek:

„Tady dobře chutná kafe,” poznamenal Štěpán. „Už jsi někdy pila kafe?”

„Já?” zavrtěla hlavou Lída. „Nikdy.”

„Tak já ti ho pak uvařím.”

Šli dál, jako by se prodírali keři a stromy a palmami, skrz které zářilo na oblázkovou cestičku slunce. Minuli další kamenný stůl a pak obrovské dřevěné mlýnské kolo, které se nepatrně točilo tam a sem, jak foukal vítr, a byli v ateliéru.

„Chceš vidět, co právě dělám?” zeptal se Štěpán a Lída přikývla. „Tak podívej.”

Vešli do ateliéru, kde byly po stolech rozloženy obrázky a barvy a štětce, taky tam byly dřevěné destičky a dláta a tiskařský stroj a spousta dalších věcí.

„Město plný kytek,” řekl Štěpán a vytáhl první obrázek.

„Šťastný město, šťastný lidi, samej úsměv. Jenže pozor. Jeden chytrej pán rozhodl, že v tom městě nemůžou kytky vyrážet ze země jen tak, kde se jim zlíbí. A tak je vyrvali ze země a určili jim, kde můžou růst a kde ne.”

Štěpán vytáhl jeden obrázek, který měl rád, a položil jej na stůl. Lída jej vzala do ruky a žasla, jak je obrázek barevný a jak voní tiskem.

„Některý lidi potřebujou mít všechno nalajnovaný a pod kontrolou, víš. Jenže takovej ten náš boží svět není. Ve všem je obrovská síla. „Všimla sis někdy, že tráva prorazí i asfaltovou silnici?”

„To jsem si všimla. I na chodníku jsem viděla růst pampelišky. A na jednom starým domě v Praze vyrostla malá bříza. No vážně. Viděly jsme to s Ájou,” vyhrkla překotně a sama se divila, co říká.

„Tak vidíš. Dospělí si často ničeho nevšimnou. To jen děti a pak taky staré babičky a dědové, ti si všímají víc.” Štěpán začal rýt dlátkem do dřeva.

„Toho jsem si už taky všimla,” poznamenala Lída a prohlížela si obrázky na stole. Pak se začala procházet po ateliéru.

Míková, M. (2018). *Dům v Rugolu*. Book Dock.

Důvod výběru ukázky: Tato ukázka vtahuje žáka do problematiky umění, cílí především na jeho pocity a názory týkající se oblasti umění. Umění má především funkci estetickou a navozuje určitý vnitřní pocit krásna. Žák je veden k tomu, aby si tyto skutečnosti uvědomoval a reflektoval své pocity.

Úkol č. 4: Odpověz na otázky k přečtenému textu:

1. Jaké pocity tě doprovázely při čtení ukázky?

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jedinou možnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenost žáka.

Cíl: Žák vyjádří své pocity, které ho během čtení ukázky doprovázely, a pojmenuje je slovy.

2. Co myslíš, že tyto pocity vyvolalo? Uved' konkrétně.

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jedinou možnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenost žáka.

Cíl: Žák najde příčinu svých pocitů, které ho během čtení ukázky doprovázejí, a uvede, co konkrétně tyto pocity vyvolalo.

3. Jak bys za základě přečteného textu charakterizoval/a ateliér?

Odpověď na otázku: Ateliér je místnost, která slouží k tvorbě uměleckých děl, v textu se totiž dočítáme, že Štěpán v ateliéru dělá něco ze dřeva, má zde spoustu nástrojů jako např. barvy, štětce, dláta či tiskařský stroj. Obecně lze tuto místnost považovat za dílnu umělce.

Cíl: Žák vytvoří definici ateliéru na základě informací poskytnutých v textu.

4. V čem dle Štěpána spočívá problém některých lidí žijících na zemi?

Odpověď na otázku: Štěpán v textu sděluje, že někteří lidé potřebují mít všechno nalajnované a pod kontrolou, jenže to v našem světě není možné, příroda si totiž vždy najde vlastní cestu a nikoho se neptá o svolení.

Cíl: Žák na základě přečteného textu uvede, v čem dle Štěpána spočívá problém lidí jmenovaných v textu.

5. Vnímáš podobné problémy ve tvém okolí? Pokud ano, uveď nějaký vlastní příklad.

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jedinou možnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenost žáka.

Cíl: Žák vnímá problémy ve svém okolí a uvede vlastní příklad problému, který souvisí s přečteným textem.

6. Myslíš, že se dá nějak všeobecně s tímto problémem bojovat?

Odpověď na otázku: Jako příklad lze třeba uvést radu, aby si lidé našli každý den chvíli času a zamysleli se nad tím, co jim během dneška přineslo radost, a učili se všimnout si i malých věcí.

Cíl: Žák vyjádří, zda vidí nějaké řešení problému, který jmenoval v předchozí otázce.

7. Kdo z dnešní společnosti si dle Štěpána hlavně všímá svého okolí a jeho zvláštností?

Odpověď na otázku: Štěpán zmiňuje, že nejvíce si svého okolí všímají děti a pak babičky a dědečkové, tedy důchodci. Dospělí si dle něho často ničeho nevšimnou.

Cíl: Žák na základě přečteného textu uvede, kdo z dnešní společnosti si dle Štěpána hlavně všímá svého okolí a jeho zvláštností.

8. Proč myslíš, že zrovna tyto skupiny lidí si všímají svého okolí a jeho zvláštností?

Odpověď na otázku: Jedním z důvodů může být to, že osobnost dítěte je jednoduchá, proto si dítě všímá jednoduchých věcí a věnuje jim pozornost. Dospělí mají pro změnu více komplikovanou osobnost, během svého života totiž viděli mnoho věcí, nabyli různé zkušenosti a pro maličkosti nemají čas. Taková maličkost jako to, že tráva prorazí asfaltovou silnici, je pro jejich život zcela nepodstatná informace. Důchodci mají obvykle více času, protože již nepracují, jejich život se chýlí ke konci a většina z nich analyzuje každý detail svého života a přemýšlí nad vším, co prožili, a zda byl jejich život na zemi smysluplný. Pro jejich život májí opět význam maličkosti, které jim přinášejí radost, třeba právě zmíněné pampelišky v textu.

Cíl: Žák zdůvodní svou odpověď na předchozí otázku a obhájí svůj vlastní názor.

9. Zhodnot' funkci vypravěče textu. Co bys řekl/a o jeho stylu vypravování?

Odpověď na otázku: Lze odpovědět, že vypravěč se ve značné části textu věnuje popisu prostoru, využívá k tomu většinou souvětí delšího rozsahu, která obsahují velké množství podstatných jmen a na ně pak navazují přívlastky, které blíže identifikují podstatná jména. Taková větná skladba vyvolává ve čtenáři pocit, jako by se v ateliéru přímo nacházel, vnímá totiž prostřednictvím textu mnoho různých věcí, materiálů a barev. Cílem vypravěče je v některých momentech přehltnout čtenáře popisy různých objektů či předmětů, aby se čtenář mohl vcítit do postavy Lídy, která je s tím vším zkonfrontována v poměrně krátkém časovém úseku a je nucena vnímat mnoho věcí zároveň.

Cíl: Žák zhodnotí funkci vypravěče v textu a pojmenuje jazykové prostředky, které autorka používá.

10. Objevilo se v textu něco, s čím nesouhlasíš? Pokud ano, co to bylo a proč?

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jedinou možnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenost žáka.

Cíl: Žák zaujme postoj vůči textu a vyjádří svůj názor k jeho obsahu, svou odpověď zdůvodní.

11. Co dalšího tě ještě k textu napadlo?

Odpověď na otázku: Vzhledem k povaze otázky nelze uvést jedinou možnou odpověď. Otázka je zaměřena na vlastní zkušenost žáka.

Cíl: Žák vyjádří své myšlenky a podněty k textu, které ho v průběhu práce s textem napadly.

Úkol č. 5: Lída objevila v ateliéru ještě papír, na němž Štěpán otiskl jednu báseň. Přečti si báseň a pokus se odpovědět na následující otázky.

„Slunce se zase rozsvítí,
a chechtat se budou
dospělí i děti.
Svět bude plný kytek,
přiletí i motýli
a ptáci začnou cvrlikat
a zpívat jako zběsilí.
A lidé tančit budou
v závratí, až se k nám
barvy navrátí.”

Důvod výběru ukázky: Cílem je propojit práci s prózou a poezií a ukázat, jak lze pracovat s oběma ukázkami na podobné téma. Lyrická poezie cílí více na naše emoce a od toho se také odvíjí způsob interpretace. Tuto ukázkou jsme do práce s textem zařadili proto, aby si žáci zkusili interpretaci za pomoci svých smyslů a získali tak pozitivní vztah k poezii.

Jakou má báseň barvu?

Jakou má báseň chuť?

Jaký zvuk vydává báseň?

Jaké má báseň počasí?

Kolik má báseň let?

Komu je báseň věnována?

Cíl: Žák při četbě básně zapojí všechny smysly a na základě svých dojmů interpretuje báseň.

Aktivita po čtení

Úkol č. 6: Nyní se zamysli nad dnešní prací s textem a pokus se odpovědět na otázky, které jsou uvedeny na reflektivních kartách.

Obrázek 1

Reflektivní karty

JOB spolek pro inovace. (2023, 1. října). *Reflektivní karty*. <https://jobvzdelavani.cz/reflektivni-karty/>

Cíl: Žák odpoví na otázky na reflektivních kartách a zhodnotí svou práci s textem.

3.5 Metodika č. 5: Pán a vrabec

Název knihy: Pán a vrabec

Autor knihy: Marka Míková

Ročník: 7.

Téma: Síla přátelství

Výstup z RVP: ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla; ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora; ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo

Hlavní cíle:

- **cíl kognitivní:** Žák čte text s porozuměním a odpoví na otázky k textu, charakterizuje hlavního hrdinu a určí funkci vybraných jazykových prostředků v autorčině podání.
- **cíl afektivní:** Žák reflektuje vlastní práci s textem za pomoci návodných otázek, které mu pomáhají zhodnotit svou práci z několika úhlů pohledů, zároveň vyjádří, co si z ní odnáší, v čem mu pomohla a o čem se potřebuje dozvědět více.
- **cíl psychomotorický:** Žák převypráví příběh prostřednictvím vlastní tvorby komiksu.

Dílčí cíle:

- Žák definuje přátelství za pomoci metody pětilístku.

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence digitální

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Metody a formy práce: práce s textem, metoda pětilístku, samostatná práce žáků

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby

Časová dotace: 90 minut

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: V dnešní hodině tě čeká práce s ukázkami z knihy *Pán a vrabec* od autorky Marky Míkové. Na úvod ti prozradíme, že se v ukázkách bude promítat téma přátelství. Zamysli se nad tím, co si představuješ pod pojmem přátelství a zpracuj toto téma za pomoci metody pětilístku dle následujících instrukcí:

1. ŘÁDEK – jedno slovo, podstatné jméno (téma: **přátelství**)
2. ŘÁDEK – dvě slova, přídavná jména vztahující se k výše uvedenému podstatnému jménu
3. ŘÁDEK – tři slova, slovesa vztahující se k výše uvedenému podstatnému jménu
4. ŘÁDEK – čtyři slova, věta vztahující se k výše uvedenému podstatnému jménu
5. ŘÁDEK – synonymum/antonymum/asociace vztahující se k výše uvedenému podstatnému jménu

Cíl: Žák aktivně pracuje se svou slovní zásobou, dokáže vybrané téma analyzovat a kreativně nad ním přemýšlet.

Aktivita během čtení

Úkol č. 2: Přečti si následující ukázkou a seznam se s jednou z hlavních postav příběhu:

Pán jel občas autem nakoupit, doplnil zásoby do ledničky a celý den vařil a smažil a pekl, aby měl navařeno na týden dopředu a nemusel už na to myslet. Večer si pustil televizi, jedním okem ji pozoroval, přepínal programy a zase pracoval a pracoval a pracoval, až z toho usnul. Někdo by si mohl myslet, že to nebyl moc šťastný život, ale to by se pletl. Pán měl totiž v počítači úžasnou práci. Napínavou, dobrodružnou a nekonečnou.

Míková, M. (2017). *Pán a vrabec*. Argo.

Úkol č. 3: Odpověz na otázky k ukázce:

1. Z jakého důvodu podle tebe nezmiňuje autorka jméno postavy? Proč asi postavu oslovuje pouze „pán“?

Odpoď na otázku: Bezejmenný hrdina v sobě skrývá určitou anonymitu, tudíž je situace v ukázce snadno zobecnitelná. Pod „pánem“ si můžeme představit sebe či někoho z našeho

okolí a zároveň je zde zobrazen stereotyp člověka 21. století (online práce, nedostatek času, pohlčení virtuálním světem apod.)

Cíl: Žák dokáže najít skryté významy v textu, všímá si pojmenování postav a zkoumá, co tím chce autorka čtenářovi ukázat.

2. Na základě přečteného textu se pokus pojmenovat pánovu práci. Svou odpověď zdůvodni.

Odověď na otázku: Pán může být třeba tester počítačových her, jelikož některé počítačové hry jsou nekonečné. Dále by mohl být recenzent filmů a seriálů, jejich shlédnutí přináší dobrodružství či napětí (lze vymyslet i další typy prací).

Cíl: Žák na základě indicií v textu a své vlastní fantazie pojmenuje typ práce, které se věnuje pán.

3. Co ještě můžeš o pánovi říct? Pokus se ho charakterizovat.

Odověď na otázku: Pán je zřejmě workoholik, který žije sám, tudíž je starost o celou domácnost výhradně na něm. Většinu času tráví ve virtuální realitě, ať už je to sféra pracovní či volnočasová. Je to šťastný člověk, jenž miluje svou práci a cítí se ve svém životě šťastný a naplněný.

Cíl: Žák charakterizuje postavu na základě poskytnutých informací, dovede rozlišit charakteristiku přímou a nepřímou a domyslet si fakta, která v textu nejsou přímo pojmenována, ale vyplývají z textu.

Úkol č. 4: Pozorně si přečti následující ukázkou:

A pak zas ubíhal den po dni pořád stejně a pán pracoval a pracoval a pracoval. A vrabec celý den někde poletoval a večer se vždycky vrátil na svoje místo. A pak jednoho dne zase zazvonila sousedka. „Ta jeho nožička,” vyhrkla rovnou ve dveřích, „asi o ni přijde.” Pán, úplně zkoprnělý, nevěděl, co má říct, a tak se zeptal, jestli si sousedka nedá kafe, a sousedka šla dál a vypila to kafe a potom druhé a plakala a kouřila jednu cigaretu za druhou. Seděla na zahrádce na gauči zrovna pod stříškou, kde bydlel vrabec. Ten už seděl na svém bidýlku, protože se setmělo a on vždycky zalétával na svoje místo pod stříškou se soumrakem. Jenže teď, když pod ním sousedka tolik kouřila, zničehonic vyletěl a začal splašeně poletovat tam a sem, a protože už bylo dost šero a on pořádně neviděl, vletěl omylem do pánova domku a začal narážet do stěn a do okna a byl úplně zmatený a dezorientovaný. Pán a sousedka se mu

ze všech sil zoufale snažili ukázat, kudy ven, jenže vrabec to nechápal a trvalo mu opravdu hrozně dlouho, než vylétl.

No a pak zmizel.

„Promiňte,” řekla sousedka a utřela si uplakané oči.

„Nic se nestalo,” odvětil pán a vyprovodil ji ke dveřím.

Tak se rozloučili. Pán se vrátil do domečku a automaticky se šel podívat na vrabce, jestli už sedí u sebe na bidýlku, jenže vrabec pod stříškou nebyl. Vrabec byl pryč. Pán usedl na starý gauč pod stříškou, kde teď vrabec nebyl, a nalil si panáka. Vypil ho a vzal hlavu do dlaní.

Vrabec se nevrátil ani druhý den, ani třetí, ani za týden. Pán se chodil dívat pod stříšku každé ráno a taky večer, když se setmělo. Mezitím pracoval a pracoval a pracoval.

Na konci týdne slyšel přijíždět sousedčino auto, a tak vstal od počítače a šel se podívat z okna. Stál tam jako přilepený a díval se.

Sousedka zastavila, pak vystoupila, z kufru auta vyndala kolečkové křeslo, přivezla ho k zadním dveřím auta, otevřela je a opatrně přesunula na křeslo kluka. Kluk měl na puse roušku a mračil se. Pán mu zamával, ale kluk se k jeho oknu nepodíval. Pán to nevydržel a vyšel ven. Jak klaply dveře, kluk zvedl hlavu. Pán se rozpačité usmál, ale kluk se na něj zamračil.

„Někdy bych ho zase pohlídal,” zavolal pán. Sousedka se chabě usmála: „Tak někdy...” řekla.

To někdy nastalo docela brzo. Bylo to zase takhle po ránu, když se ozval zvonek u pánova domečku. Pán šel otevřít ještě v pyžamu. Rád si ráno pospal. „Máme zase uzávěrku,” řekla sousedka. „Tak kdyby vám to nevadilo...” Pánovi to vůbec nevadilo, i když tedy netušil, co to ta uzávěrka vlastně je. Vzal vozík i s klukem a chystal se s ním vjet dovnitř.

„Umím to sám,” zamračil se na něj kluk. „Tak jo,” usmál se pán a kluk vjel dovnitř. Pak na kolečkovém křesle projel celý domeček, až dorazil na zahradu.

Pán nějak nedokázal pracovat, a tak se jen díval z okna. Netrvalo dlouho a na klukovo rameno přiletěl vrabec. Pán zatajil dech. Kluk se ani nehnul, ani nic neřikal. Pořád se mračil. Vrabec mu skočil na pahýl nohy a hopkal po něm nahoru. Naklonil hlavičku, aby se podíval, co kluk na to, ale kluk nic. Hopkal tedy zase dolů a kluk se začal usmívat. Vrabec mu skočil na zdravou nohu a pak zpátky na tu nemocnou. Kluk se zachechtal. Vrabec mu sedl na hlavu

a vzápětí na rameno. Potom zase na jednu nohu a na druhou a na hlavu a na rameno a tam se zastavil a pokukoval po něm. Když viděl, že se kluk usmívá, vzlétl a kroužil kolem něj jako helikoptéra. Zrychloval a zrychloval, až klukovi omylem narazil do ramene a spadl mu do klína. Kluk se chechtal a chechtal a chechtal. Pán jen kroužil hlavou, co to ten vrabec vyvádí. Sedl si k počítači a pracoval a pracoval a pracoval. Občas vykoukl ven na kluka a na vrabce a viděl, jak si spolu povídají. Vrabec klukovi ukazoval něco nahoře na zahrádce. Lítal nahoru a dolů a cvrlikal tak dlouho, až to kluk pochopil, rozjel se s vozíkem za vrabcem, a přitom mu vysvětloval, že to má teď s tím vozíkem trochu těžší, protože ho ještě neumí tolik ovládat, a taky že má slabé ruce. A vrabec zase naklonil hlavičku na stranu a prohlížel si ho. Sotva se kluk vyškrábal na kopeček, vozík se přehoupl přes vrcholek a rozjel se dolů na druhou stranu. Vrabec nad ním poletoval, jako by jásal a radoval se.

Míková, M. (2017). *Pán a vrabec*. Argo.

Úkol č. 5: Odpověz na otázky k ukázce:

- 1. V příběhu hraje důležitou roli vrabec. Zapomeň na chvíli na jeho zvířecí podobu a zkus se zamyslet nad tím, co může vrabec symbolizovat.**

Odpověď na otázku: Vrabec může symbolizovat v lidském životě radost, pohodu a spokojenost, která pravidelně „přilétá“ do našeho života, když pro ni uděláme své místo a vhodné podmínky. Na tuto ukázkou neexistuje jediná možná odpověď, čtenář si může sám dotvářet významy textu.

Cíl: Žák identifikuje nové významy, které autorka v textu pečlivě ukryla, dívá se do textu jinými očima a dotváří si smysl textu na základě vlastních zkušeností.

- 2. Proč si myslíš, že vrabec odletěl?**

Odpověď na otázku: Vrabec odletěl proto, že mu vadil kouř ze sousedčiny cigarety. Kouř způsobil, že začal splašeně poletovat tam a sem, a protože už bylo dost šero a on pořádně neviděl, cítil se být zmatený a dezorientovaný. Na tuto ukázkou neexistuje jediná možná odpověď, čtenář si může sám dotvářet významy textu.

Cíl: Žák identifikuje příčinu dění v ukázce, která mu pomůže lépe pochopit souvislosti příběhu.

- 3. Co může symbolizovat kouř ze sousedčiny cigarety?**

Odpověď na otázku: Kouř může symbolizovat smutek, nepohodu či zkrátka špatnou náladu, kterou nám do života přinášejí nepříznivé okolnosti, v důsledku čehož se dobrá

nálada „cítí“ zmateně a dezorientovaně a je vytlačována z našeho života tím negativním „kouřem“. Na tuto ukázkou neexistuje jediná možná odpověď, čtenář si může sám dotvářet významy textu.

Cíl: Žák identifikuje nové významy, které autorka v textu pečlivě ukryla, dívá se do textu jinými očima a dotváří si smysl textu na základě vlastních zkušeností.

4. Co chce kluk svým chováním ukázat pánovi?

Odověď na otázku: Kluk chce ukázat, že je soběstačný a dokáže se o sebe postarat sám. Jinými slovy chce dát najevo, že nyní, když má určitý zdravotní handicap, není méněcenný.

Cíl: Žák interpretuje chování postavy a významy si dotváří na základě vlastní představivosti.

5. Vnímáš někde v ukázce kontrast? Pokud ano, tak v čem?

Odověď na otázku: Ano, kontrast lze vnímat v několika oblastech, první se jeví věk postav, chlapec je dítě, pán je dospělý, od toho se odvíjí chování jednotlivých postav, chlapec je hravý, povídá si s vrabcem, má rozvinutou fantazii, oproti tomu pán stále jen pracuje a žije v určité realitě. Dalším kontrastem se jeví to, že pán je fyzicky zdravý a chlapec má fyzický handicap, nemůže chodit. Dále se do kontrastu staví příroda v podobě vrabce cvrlikajícího na zahradě a prostředí virtuální reality. Kontrast můžeme shlédnout v úvodním ladění ukázky, které je spíše pochmurné, a v závěrečném ladění ukázky, které se v průběhu změnilo na veselé.

Cíl: Žák třídí nabízené informace, všímá si vztahů mezi nimi a identifikuje kontrast na základě přechodných úkolů zaměřených na interpretaci tohoto uměleckého textu.

6. Proč asi autorka používá kontrast?

Odověď na otázku: Autorka chce zřejmě ukázat, jak odlišný může být život lidí na naší planetě, zároveň nám chce říct, že nemůžeme dávat vždy na první dojem, ačkoliv se život pána zdá mnohem lepší, je to právě chlapec, který je na konci ukázky šťastný, i přes to, že jej omezuje fyzický handicap. Chlapec se totiž spřátelil s vrabcem symbolizujícím dobrou náladu, radost a pohodu.

Cíl: Žák vysvětlí, proč vlastně hledal v předchozí otázce kontrast a co chce autorka docílit prostřednictvím použití kontrastu v příběhu.

Úkol č. 6: Ted' bude tvým úkolem přečíst si čtyři tvrzení a u každého rozhodnout, zda jednoznačně vyplývá z textu v úkolu č. 4 (A), nebo ne (N).

Cíl: Žák čte text s porozuměním a rozhoduje, zda tvrzení vyplývá jednoznačně z textu, či nikoli.

1. Sousedka sdělila pánovi, že se chlapec podrobí lékařskému zákroku a přijde o nohu.
N

Zdůvodnění: V textu není tato informace podána jako fakt, paní sděluje, že chlapec o nohu asi přijde, ale není řečeno, že se podrobí lékařskému zákroku.

2. Sousedka na návštěvě u pána vykouřila pouze jednu cigaretu. N

Zdůvodnění: Sousedka kouřila jednu cigaretu za druhou.

3. Z textu není možné vyčíst, kolik to přesně trvalo dnů, než se vrabec k pánovi vrátil.
A

Zdůvodnění: V textu je řečeno, že se vrabec nevrátil na druhý den, ani na třetí, ani za týden, nevíme, kdy se přesně vrátil.

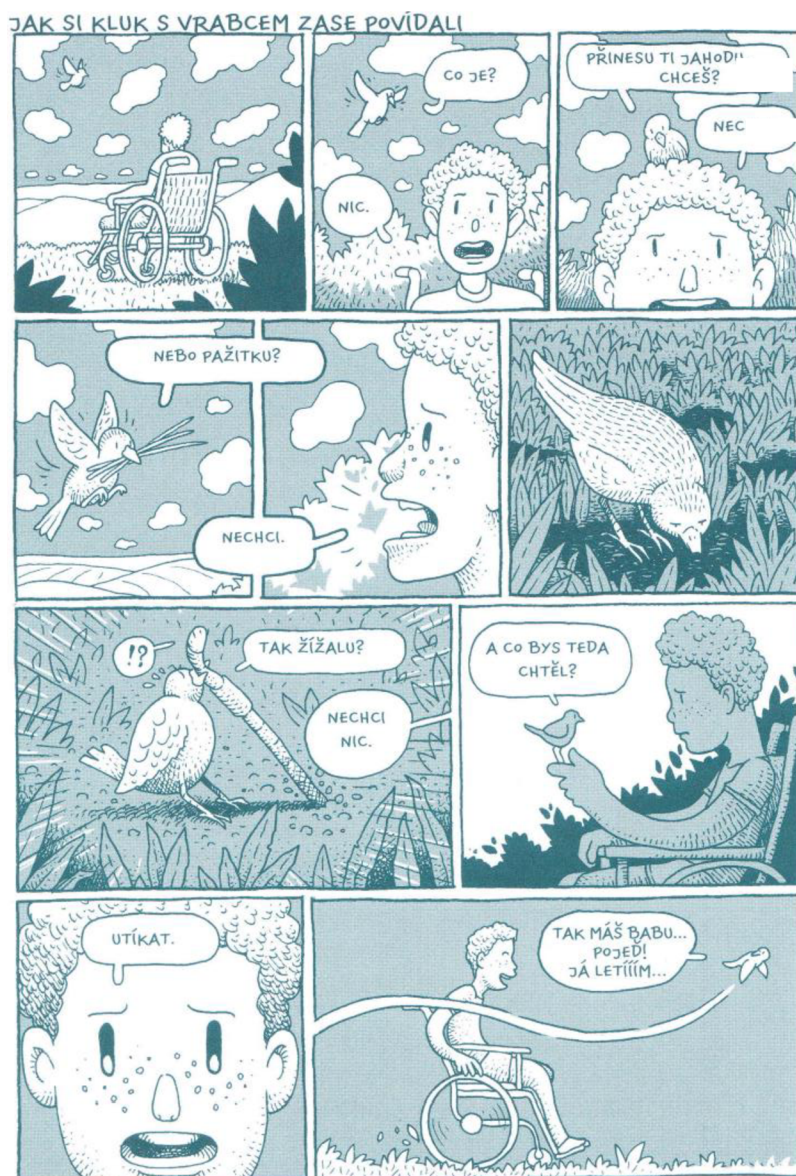
4. Když vrabec rozveselil chlapce, chlapec přestal používat invalidní vozík. N

Zdůvodnění: Chlapec stále používal invalidní vozík, i když pro něj bylo trochu těžké ho ovládat, protože si na něho teprve zvykal, a navíc měl slabé ruce.

Úkol č. 7: Nyní tě čeká převyprávění úryvku příběhu prostřednictvím komiksu. Představ si, o čem si asi kluk s vrabcem povídá a do bublin se pokus vepsat text. Jak se to vlastně stalo, že se smutný kluk změnil na veselého? Na obrázku níže vidíš inspirativní komiks, ty si však svůj komiks vytvoříš za pomoci online nástroje StoryboardThat, kde se přihlíšíš prostřednictvím účtu Google.

Obrázek 2

Inspirativní komiks

Míková, M. (2017). *Pán a vrabec*. Argo.

Cíl: Žák vytvoří komiks v programu StoryboardThat v němž zobrazí, jak to vlastně mezi klukem a vrabcem bylo, autorka totiž nesděljuje v textu přímo, co si ti dva povídají.

Aktivita po čtení

Úkol č. 8: Zamysli se nad svou celkovou prací s ukázkami z knihy *Pán a vrabec* a zkus ji ohodnotit za pomoci otázek v reflektivní tabulce.

Tabulka 2

Reflexivní tabulka

Uveď jednu věc, která tě během práce s textem překvapila.	Čím byla dnešní práce s textem jiná, výjimečná?	Co potřebuješ z dnešního tématu ještě prodiskutovat?
Uveď jednu věc, kterou jsi dnes mohl/a udělat lépe. Vysvětli jak.	Ve dvou větách rozveď, co ses dnes naučil/a.	Sděl poděkování jedné postavě z dnešní hodiny. Za co si poděkování zaslouží?
Uveď jednu věc, ze které máš dnes radost (a váže se k tématu dnešní hodiny).	Uveď otázku, se kterou dnes odcházíš (a váže se k tématu dnešní hodiny).	Uveď, jaké emoce si z dnešní hodiny odnášíš. Vysvětli proč.

Cíl: Žák reflektuje vlastní práci s textem za pomoci návodných otázek, které mu pomáhají zhodnotit svou práci z několika úhlů pohledů, zároveň vyjádří, co si z ní odnáší, v čem mu pomohla a o čem se potřebuje dozvědět více.

ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce bylo provést didaktickou interpretaci vybraných děl Marky Míkové, čemuž předcházelo zařazení do kontextu současné literatury pro děti a mládež. V rámci teoretické části práce jsme vymezili pojem „současná literatura“ rokem 1989, který na základě prostudované literatury považujeme za mezní v literární tvorbě. Další část byla věnována charakteristice pojetí „literatury pro děti a mládež“, opřeli jsme se zde o názory literárních teoretiků z různých koutů světa – z České republiky, Malajsie, ze Spojených států amerických a Kanady. Zjistili jsme, že terminologie a jednotlivé přístupy se od sebe navzájem liší, existuje jakási kategorizace, která zahrnuje literaturu pro děti, literaturu pro mládež, literaturu pro děti a mládež či literaturu pro mladé dospělé. Stejně tak se odlišuje i věková kategorie cílových čtenářů, která může zahrnovat čtenáře až do 25. roku života v závislosti na prostředí. Pojítkem je zejména přítomnost hrdiny, jenž se jeví pro čtenáře přitažlivým a s nímž se může identifikovat.

V první podkapitole jsme věnovali pozornost bližší charakteristice situace na českém literárním poli po roce 1989, nejprve jsme se zaměřili na 90. léta 20. století a poté na druhé desetiletí 21. století a mohli jsme vidět posun v literární tvorbě ku příkladu z hlediska zahraničního vlivu a vzniku jednotlivých nakladatelství. Jedním z dílčích cílů diplomové práce bylo poukázat na kvalitní tvorbu v oblasti literatury pro děti a mládež, již s rozmáhající se literární produkcí bylo po roce 1989 složité vymezit. Zprvu se kvalitní tvorbě věnovaly vyhlášené časopisy, později se začaly udělovat ceny za literaturu pro děti a mládež, v České republice je primárně na literaturu pro děti a mládež zaměřena cena Zlaté stuhy. Cena Magnesia Litera či cena Nejkrásnější české knihy roku není primárně zaměřena na literaturu pro děti a mládež, ale zahrnuje mezi jinými tuto kategorii. Zmínili jsme také příklady cen, které se v této kategorii udělují v zahraničí. Podkapitolu jsme obohatili jmény autorů a názvy děl, o nichž si myslíme, že jejich tvorbu můžeme označit za kvalitní.

Po specifikaci kvalitní literární tvorby pro děti a mládež jsme se dostali k problematice její propagace, kterou jsme specifikovali ve druhé podkapitole. Zajímal nás hlavně způsob propagace v České republice prostřednictvím festivalů či konferencí, zjistili jsme například, že Spolek Knižní stezka k dětem ve spolupráci s nakladatelstvím Meander každoročně pořádá rodinný literární festival *Děti, čtete?!* nebo že od roku 2004 probíhá každoroční konference s názvem *Současnost literatury pro děti a mládež*. Zajímavé

programy pořádá rovněž kampaň Rosteme s knihou, v roce 2022 se zaměřovala výhradně na dětského čtenáře a zorganizovala akci *Svět knihy dětem*.

Dále bylo naším dílčím cílem nastínit, jak Česká republika prezentuje svou literární tvorbu v zahraničí, odpovědí se její účast České republiky na 23. ročníku Evropského festivalu pro děti a mládež v německém Saarbrückenu. Českou literární tvorbu zde mimo jiné reprezentovala Marka Míková s knihou *Kabát a kabelka* a Galina Miklínová, která se věnovala s dětmi tvorbě lichožroutů dle stejnojmenné knihy Pavla Šruta. České literární centrum, které je sekci Moravské zemské knihovny v Brně, propaguje literaturu pro děti a mládež formou brožur v anglickém jazyce pod titulem *Czech Books for Children and Young Adults 2020* nebo *Czech Books for Children and Young Adults 2020–2022*, součástí jsou i informace o grantech pro vydávání české literatury v zahraničí a cestovních grantech za účelem festivalů, debat, autorských čtení a dalších. K propagaci literatury pro děti a mládež přispívají i podcasty, např.: podcast *Za knihami* vytvořen Českým literárním centrem ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou.

V první kapitole byl nastíněn literární kontext vhodný k našemu tématu, ve druhé kapitole jsme se zaměřili nejprve na osobnost Marky Míkové a došli jsme k závěru, že existuje propojení mezi jejím vlastním životem a její tvorbou. Zkušenosti z práce v nemocnici ji poznamenaly natolik, že se jim věnuje ve svých knihách, popisuje dětské hrdiny jako pacienty apod. Studium na Divadelní fakultě Akademie múzických umění v Praze využila také v prostředí nemocnic, kde dodnes sehrává divadlo v podobě Loutek v nemocnici. Stejně tak se do jejích knih promítl i zájem o hudbu. Jedna podkapitola byla věnována i její tvorbě, nebylo však možné uvést zcela všechny knihy, proto jsme volili průřez literární tvorbou.

Následující podkapitoly teoretické části se zaměřovaly na analýzu a interpretaci jejích pěti děl: *A smutek utek* (2016), *Pán a vrabec* (2017), *Dům v Rugolu* (2018), *Kabát a kabelka* (2021) a *Kluk v Ohni* (2021). Jako cíl bylo stanoveno zaměřit se zejména na žánr vybraného díla, téma, kompozici, vypravěče a jazyk. Dále jsme se snažili nalézt v každém díle typické znaky, které jsou příznačné pro literaturu pro děti a mládež. Došli jsem k tomu, že je Marce Míkové blízká příběhová próza s dětským hrdinou a také ráda zahrnuje do svých děl pohádkové motivy, nebo dokonce píše i autorské pohádky.

Cílem praktické části diplomové práce bylo vytvořit pět návrhů pracovních listů, které by se mohly využít v hodinách literární výchovy na prvním i druhém stupni základní

školy. V jednotlivých materiálech jsme pracovali s ukázkami vybraných děl v souladu s třífázovým modelem učení za pomoci aktivit před čtením, během čtení a po čtení. Náplň pracovních listů jsme strukturovali tak, aby byla pro žáky atraktivní jak po stránce grafické, tak po stránce obsahové, podporovala pozitivní vztah žáků základní školy k literatuře a rozvíjela čtenářskou gramotnost. K samotné tvorbě pracovních listů po grafické stránce nám posloužil program Canva.

Celkem byly vytvořeny dva návrhy pracovních listů pro první stupeň a tři pro druhý stupeň. Pracovní listy se nacházejí v přílohách, v praktické části se detailně věnujeme metodikám pro učitele, kde objasňujeme cíle jednotlivých úloh a uvádíme klíč k řešení. V metodikách vždy uvádíme provázanost s RVP, všechny tři základní složky cílů, dílčí cíle, klíčové kompetence, průřezová témata, metody a formy práce, pomůcky a časovou dotaci, která představuje vždy 90 minut, odpovídá tedy dvěma vyučovacím hodinám, aby se žáci mohli ponořit hlouběji do práce s textem. V každé metodice je navržen ročník, pro který je pracovní list určen, jsme si však vědomi, že dle uznání učitele lze použít materiál i v jiném ročníku. Samotné pracovní listy nebyly realizovány v praxi, ale představují určitý návrh, jak lze pracovat s díly Marky Míkové ve výuce literatury.

Věříme, že tato diplomová práce podpoří učitele literatury na základní škole a vyvolá rovněž pozitivní vztah žáků k hodinám literární výchovy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Primární literatura (zdroje literárních ukázek):

Míková, M. (2017). *Pán a vrabec*. Argo.

Míková, M. (2018a). *A smutek utek*. Cesta domů.

Míková, M. (2018b). *Dům v Rugolu*. Book Dock.

Míková, M. (2021a). *Kabát a kabelka*. Argo.

Míková, M. (2021b). *Kluk v ohni*. Cesta domů.

Literatura:

Akers, T. (2011). *The Legitimacy of Children's and Young Adult Literature as Literature*. [Dissertations, Minnesota State University, Mankato]. Cornerstone: a collection of scholarly and creative works.

<https://cornerstone.lib.mnsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1104&context=etds>

Baobab. (n.d.). *Marka Míková*. Dostupné 30. 1. 2024 z <https://www.baobab-books.net/author/marka-mikova>

Baobab. (n.d.). *Roches a Bžunda*. Dostupné 30. 1. 2024 z <https://www.baobab-books.net/product/roches-a-bzunda>

Bible: překlad 21. století. (2009). Biblion.

Crowe, Ch. (1998). Young Adult Literature: What Is Young Adult Literature? *The English Journal*, 88(1), 120. DOI: <https://doi.org/10.2307/821448>

Czech News Center. (n.d.). *Mateřidouška*. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://www.cncenter.cz/tituly/materidouška>

Czech News Center. (n.d.). *Sluníčko*. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://www.cncenter.cz/tituly/slunicko>

Czechdesing. (n.d.). *Nejkrásnější české knihy roku 2022*. Dostupné 17. 12. 2023 z <https://www.czechdesign.cz/souteze/nejkrasnejsi-ceske-knihy-roku-2022>

CzechLit. (n.d.). *Coat and Handbag*. Dostupné 6. 2. 2024 z <https://www.czechlit.cz/cz/ukazka/coat-and-handbag/>

CzechLit. (2023, 27. září). *ČR čestným hostem festivalu literatury pro děti v Saarbrückenu*.
<https://www.czechlit.cz/cz/cr-cestnym-hostem-festivalu-literatury-pro-deti-v-saarbruckenu/>

CzechLit. (n.d.). *Marka Miková*. Dostupné 30. 1. 2024 z
<https://www.czechlit.cz/cz/autor/marka-mikova-cz/>

CzechLit. (n.d.). *Oceněné knihy – Zlatá stuha*. Dostupné 8. 3. 2024 z
<https://www.czechlit.cz/cz/hlavni-oceneni/zlata-stuha/>

Čeňková, J. (2019, 27. června). *Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (1. díl)*. CzechLit. <https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-literatura-pro-deti-a-mladez-ve-druhem-desetileti-1-dil/>

Čeňková, J., Matoušek, P. & Šubrtová, M. (2020). *Czech Books for Children and Young Adults 2020*. Czech Literary Centre.

Čeňková, J., Nešporová, J. & Matoušek, P. (2023). *Czech Books for Children and Young Adults 2020–2022*. Czech Literary Centre.

Česká televize. (n.d.). *Dybbuk (Plyn)*. Dostupné 30. 1. 2024 z
<https://www.ceskatelevize.cz/specially/bigbit/kapely/1180-dybbuk-plyn/>

České centrum Brusel. (29. března, 2023). *České literární centrum se v roce 2023 zaměřuje na literaturu pro děti a mládež*. Dostupné 17. 12. 2023 z
<https://brussels.czechcentres.cz/blog/2023/03/ceske-literarni-centrum-se-v-roce-2023-zameruje-na-literaturu-pro-deti-a-mladez>

České podcasty. (n.d.). *Za knihami*. Dostupné 16. 12. 2023 z
<https://ceskepodcasty.cz/podcast/za-knihami>

Čtu, čteš, čteme: Čtenářské tipy na knihy pro děti. (n.d.). *A smutek utek*. Dostupné 6. 2. 2024 z <https://www.ctuctesc teme.cz/a-smutek-utek/>

Databazeknih.cz. (n.d.). *Knihafoss*. Dostupné 2. 2. 2024 z
<https://www.databazeknih.cz/knihy/knihafoss-35826>

Databazeknih.cz. (n.d.). *Varvara: kniha o velrybím putování*. Dostupné 2. 2. 2024 z
<https://www.databazeknih.cz/knihy/varvara-kniha-o-velrybim-putovani-277831>

- Divadelní fakulta Akademie múzičkých umění. (n.d.). *Časopis tvořivá dramatika*. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://www.damu.cz/cs/katedry-programy/katedra-vychovne-dramatiky/casopis-tvoriva-dramatika/>
- Dokoupil, B. & Svoboda, R. (2006, 31. května). *Zlatý máj*. Slovník české literatury po roce 1945. <http://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=241>
- Euromedia. (n.d.). *O společnosti Euromedia*. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://www.euromedia.cz/o-nakladatelstvi/>
- Feltlová, M. & Míková, M. (2022, 28. listopadu). *BáSnění Marka Mikové*. Vltava. <https://vltava.rozhlas.cz/basneni-marky-mikove-7615312>
- Govindarajoo, M., V. (2021). Elements Of Young Adult Literature in Prescribed Novels for Malaysian Schools. *Asian Journal of University Education*, 17(4), 272. DOI: <https://doi.org/10.24191/ajue.v17i4.16226>
- Hruška, P. & Zelinský, M. (2010, 19. ledna). *Nové knihy*. Slovník české literatury po roce 1945. <https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=166>
- Hubáček, J., Jandová, E., Svobodová, D. & Svobodová, J. (2010). *Čeština pro učitele*. Vade Mecum Bohemiae s.r.o.
- JOB spolek pro inovace. (2023, 1. října). *Reflektivní karty*. <https://jobvzdelavani.cz/reflektivni-karty/>
- Jurrih. (2018, 12. srpna). *Crying Alone – Sad & Emotional Piano Song Instrumental*. https://www.youtube.com/watch?v=zMvCfm_AjYo
- Kaplan, J. S. (2005). Young Adult Literature in the 21st Century: Moving Beyond Traditional Constraints and Conventions. *The ALAN Review*, 32(2), 11. https://www.researchgate.net/publication/237782565_Young_Adult_Literature_in_the_21st_Century_Moving_Beyond_Traditional_Constraints_and_Conventions
- Knihy Dobrovský. (n.d.). *Egmont*. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://www.knihydobrovsky.cz/publisher/detail/egmont-23>
- Knihy Dobrovský. (n.d.). *Fragment*. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://www.knihydobrovsky.cz/publisher/detail/fragment-20>

- Krajská vědecká knihovna v Liberci. (n.d.). *Konference Současnost literatury pro děti a mládež 2023*. Dostupné 17. 12. 2023 z <https://www.kvkli.cz/akce/id:61264/konference-soucasnost-literatury-pro-deti-a-mladez-2023>
- Kubeczková, O. (2018). *Kapitoly z literatury pro děti a mládež*. Pedagogická fakulta Ostravské univerzity.
- Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J. & Holý, J. (1998). *Česká literatura od počátku k dnešku*. Nakladatelství lidové noviny.
- Lince Rojo. (n.d.). *Reseña: Varvara: El cuaderno de bitácora de una ballena*. <https://www.lincerojo.es/2019/03/varvara.html>
- Magnesia Litera. (2022a). *Historie: Všechny oceněné knihy podle ročníků*. <https://www.magnesia-litera.cz/historie/>
- Magnesia Litera. (2022b, 7. dubna). *Marka Míková: Kabát a kabelka (autorské čtení)*. <https://www.facebook.com/100079761883871/videos/1066898500525158>
- Magnesia Litera. (n.d.). *O Liteře*. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://www.magnesia-litera.cz/o-litere/>
- Mainx, O. (2019). *Současná česká próza: Distanční studijní text*. Slezská univerzita. https://is.slu.cz/el/fpf/leto2021/UBKVKNP28/um/Soucasna_ceska_proza.pdf
- Marka Míková: filmografie. Dostupné 30. 1. 2024 z <https://www.markamikova.cz/filmografie/>
- Mokrá, M. & Křeček, J. (2019, 1. listopadu). *Biblioterapie v pedagogické praxi*. <https://www.ped.muni.cz/komensky/clanky/biblioterapie-v-pedagogicke-praxi>
- MŠMT. (2021). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Edu. cz. <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>
- mujRozhlas. (2017). *Marka Míková: Hajaja z nemocnice*. <https://www.mujrozhlas.cz/hajaja/marka-mikova-hajaja-z-nemocnice>
- Národní knihovna. (2022, 29. března). *Informace pro knihovníky: Zahraniční literární soutěže a ceny*. <https://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/ctenarstvi-1/litSoutezeZahr.htm>

- Nejlepší knihy dětem. (n.d.). *Výběr ze současné české literatury pro děti a mládež 2022/2023*. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://www.nejlepsiknihydetem.cz/>
- Nešporová, J. (2016, 18. února). *Šťavnaté hubbabubby*. iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/clanek/36073-mikova-marka-zvejkacky>
- Nešporová, J. (2021, 18. listopadu). *Ze života s opicí*. iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/clanek/44937-mikova-marka-rymovacky-opici>
- Nešporová, J. (2023, 16. září). *Děti, čtete?! 2023*. iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/clanek/46565-deti-ctete-2023>
- Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. (n.d.). *Komenský: odborný časopis pro učitele základní školy*. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://www.ped.muni.cz/komensky/>
- Peterka, J. (2001). *Teorie literatury pro učitele*. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.
- Provazník, J. (2003, 17. května). *Literatura pro české děti v posledním desetiletí*. iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/clanek/10179-literatura-pro-ceske-deti>
- Provazník, J. (2014, 22. února). *Ambice a řemeslo*. iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/clanek/32765-literatura-pro-deti-a-mladez-v-roce-2013-in-host>
- Příbaň, M. (2008, 31. prosince). *Ladění*. Slovník české literatury po roce 1945. <http://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=255>
- Radio Limonádový Joe – 90,3 FM. (n.d.). Dostupné 30. 1. 2024 z <https://radiolimonadovyjoe.cz/>
- Salhiová, M. (2021). *Cesty autorské pohádky po roce 2000 v České republice a v Bulharsku*. Masarykova univerzita.
- Segi Lukavská, J. (2017). Mládí na věky věků: Young adult jako crossover. *A2*, 13(24). <https://www.advojka.cz/archiv/2017/24/mladi-na-veky-veku>
- Segi Lukavská, J., Segi, S., Prokopová, E., & Svatoňová, E. (2018). *Dítěti vstříc: Teorie literatury pro děti a mládež*. Host/Ústav pro českou literaturu AV ČR.
- Sieglová, D. (2019). *Konec školní nudy: Didaktické metody pro 21. století*. Grada.

Stowasserová, A. (n.d.). *14. ročník festivalu pro děti a jejich rodiče*. Děti, čtete?!

<https://www.detictete.cz/>

Svět knihy. (n.d.). *Press a média: Jaký byl Svět knihy Plzeň 2023*. Dostupné 16. 12. 2023 z

<https://www.svetknihy.cz/press>

Šubrtová, M. (2010, 22. února). *JO537*. iLiteratura.cz.

<https://www.iliteratura.cz/clanek/25891-mikova-marka-jo537>

Talley, L., A. *Young adult: book keywords for children's literature by Lee A. Talley*.

Keywords. Dostupné 16. 12. 2023 z <https://keywords.nyupress.org/childrens-literature/essay/young-adult/>

Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV. (1984). *Slovník literární teorie*.

Československý spisovatel.

Vala, J. (2017). *Didaktika literární výchovy: Vybrané kapitoly pro učitele základní školy*.

Hanex.

Veselková, H., Vala, J. & Finsterlová, J. (2022). *V říši poezie aneb Jak číst s žáky poezii*.

NPI ČR (Národní pedagogický institut České republiky).

Zelinský, M. & Košnarová, V. (2010, 22. května). *Tvar: Slovník české literatury po roce 1945*.

Zlatá stuha. (2015). *Nominace a ceny 2015*. Dostupné 16. 12. 2023 z

<http://www.zlatastuha.cz/archiv?r=2015>

Zlatá stuha. (2016). *Nominace a ceny 2016*. Dostupné 16. 12. 2023 z

<http://www.zlatastuha.cz/archiv?r=2016>

Zlatá stuha. (2019). *Nominace a ceny 2019*. Dostupné 16. 12. 2023 z

<http://www.zlatastuha.cz/archiv?r=2019>

Zlatá stuha. (2022). *Nominace a ceny 2022*. Dostupné 16. 12. 2023 z

<http://www.zlatastuha.cz/cs/archiv?r=2022>

Zlatá stuha. (n.d.). *O soutěži*. Dostupné 16. 12. 2023 z <http://www.zlatastuha.cz/o-soutezi>

Zítková, J. (2013, 16. května). *Mrakodrapy – spojnice mezi nebem a zemí*. iLiteratura.cz.

<https://www.iliteratura.cz/clanek/31581-mikova-marka-mrakodrapy>

Zítková, J. (2015, 5. března). *Škvíry vedoucí do jiných světů*. iLiteratura.cz.
<https://www.iliteratura.cz/clanek/34445-mikova-marka-skviry>

SEZNAM ZKRATEK

AV ČR	Akademie věd České republiky
CzechLit	České literární centrum
ČSAV	Československá akademie věd
IBBY	International Board on Books for Young People
RVP	Rámcový vzdělávací program
NPI ČR	Národní pedagogický institut České republiky

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Reflektivní karty

Obrázek 2: Inspirativní komiks

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Ilustrační tabulka k zaznamenávání nápadů žáků

Tabulka 2: Reflektivní tabulka

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Pracovní list: *A smutek utek*

Příloha č. 2: Pracovní list: *Kabát a kabelka*

Příloha č. 3: Pracovní list: *Kluk v Ohni*

Příloha č. 4: Pracovní list: *Dům v Rugolu*

Příloha č. 5: Pracovní list: *Pán a vrabec*

A smutek utek

Marka Míková

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: Poslouchej hudbu, a přitom si prohlížej ilustrace...Zapisuj během poslechu či po něm na připravený arch papíru odpovědi na klíčové otázky: Co vidím? Co slyším? Co vnímám? Co cítím? Co prožívám? Pokud nedokážeš odpovědi na otázky popsat slovy, můžeš kreslit obrázky, smajlíky, používat různé barvy apod.

Míková, M. (2018). *A smutek utek*. Cesta domů.

Aktivity během čtení

Úkol č. 2: Pozorně si přečti následující ukázkou:

Smutky jsou různé. Klučičí a holčičí, malé a velké, vysvětlitelné a nevysvětlitelné, důvodné a bezdůvodné, příjemné a nepříjemné... ale všechny smutky jsou vlezlé. Vlezou do člověka a pak se v něm usadí. Někdy nakrátko a někdy na pěkně dlouho. Některé ho drží pod krkem a skoro ho dusí, některé jen tak lechtají v břiše a ty nejhorší berou světu barvy a slovům význam a srdci naději.

Míková, M. (2018). *A smutek utek*. Cesta domů.

Úkol č. 3: Odpověz na otázky k textu:

1. Souhlasíš s uvedeným textem? Svou odpověď zdůvodni.
2. Jak bys pro změnu ty popsal/a smutky?

Úkol č. 4: Přečti si následující ukázkou:

Babička Miluška se procházela z jednoho pokoje do druhého, stlala postele a přesouvala plyšové hračky, zalívala kytky, počítala marmelády a pořád se jí zdálo, že někde kape voda. A opravdu, jednoho dne se na podlaze objevila louže a babička si v ní namočila ponožky. Než si je stačila vyměnit, zjistila, že se už brodí smutkem po kolena. Sedla si na kanape a zvedla nohy, dívala se na tu bahnitou stoupající vodu a taky na hodiny a z okna ven, kde poletovali holubi. Připadala si tak sama a nepotřebná. Voda už byla na kanapi a babička si sedla výš, až na opěradlo. Jenže za chvíli byla mokrá až do pasu. Hodiny jakoby se zastavily a babička zavřela oči. Hnědá bahnitá voda už jí sahala až ke krku a babičce stékaly po tvářích slzy. Když v tom zazvonil mobil. Babička se lekla, vyskočila a začala se brodit ke klavíru, kde ležel. Míjela křesla a stoleček, kytku ve váze, televizi, topení a lampu, funěla námahou, aby se k mobilu dostala. Konečně ho zvedla a v tu chvíli jakoby vytáhla špunt z vany. Ošklivá bahnitá voda začala klesat a mizet a bublat, a než babička řekla: „haló!“, nebylo po vodě ani památky. Babička Miluška se usmívala, stahovala si mokré ponožky a ptala se: „A jak se pořád máte?“

Míková, M. (2018). *A smutek utek*. Cesta domů.

Úkol č. 5: Odpověz na otázky k textu:

1. Proč je babička Miluška smutná?
2. Babiččin smutek ze samoty vypadá jako bahnitá voda. Jak vypadá tvůj smutek ze samoty?
3. Četl/a jsi nyní o smutku ze samoty, který je hnědý jako bahnitá voda. Jaké smutky ještě existují? Uveď minimálně tři smutky a u každého pojmenuj jeho barvu.

Úkol č. 6: Nyní si přečti, jaké dává autorka Marka Míková rady, abys mohl/a nad smutkem zvítězit.

Já vím, že jich je spousta, těch smutků, a že s nimi vůbec není lehké žít a že to někdy trvá strašně dlouho, než odejdou. Ale naštěstí je na každý z nich lék. Tak tady je můj seznam, první pomoc, chcete-li:

1. Popros někoho, kdo tě unese a kdo tě má rád, ať tě vyzvedne do výšky a chvíli s tebou třese. Přitom musí říkat: „Já to z tebe vytřesu, já to z tebe vytřesu...“ Tak dlouho, než to přejde.
2. Domluv se s někým, kdo tě má rád, aby, až to na tebe přijde, řekl něco srandovního. Třeba: zadek!
3. Najdi někoho, kdo si s tebou bude chvíli povídat. Třeba o blbostech. Může to být i po telefonu.
4. Oběhni dům nebo jdi jezdit na kole. Plavání je taky dobré.
5. Najdi někoho, kdo tě má rád a kdo tě obejmě (měly by stačit 2 minuty).
6. Jdi ven.

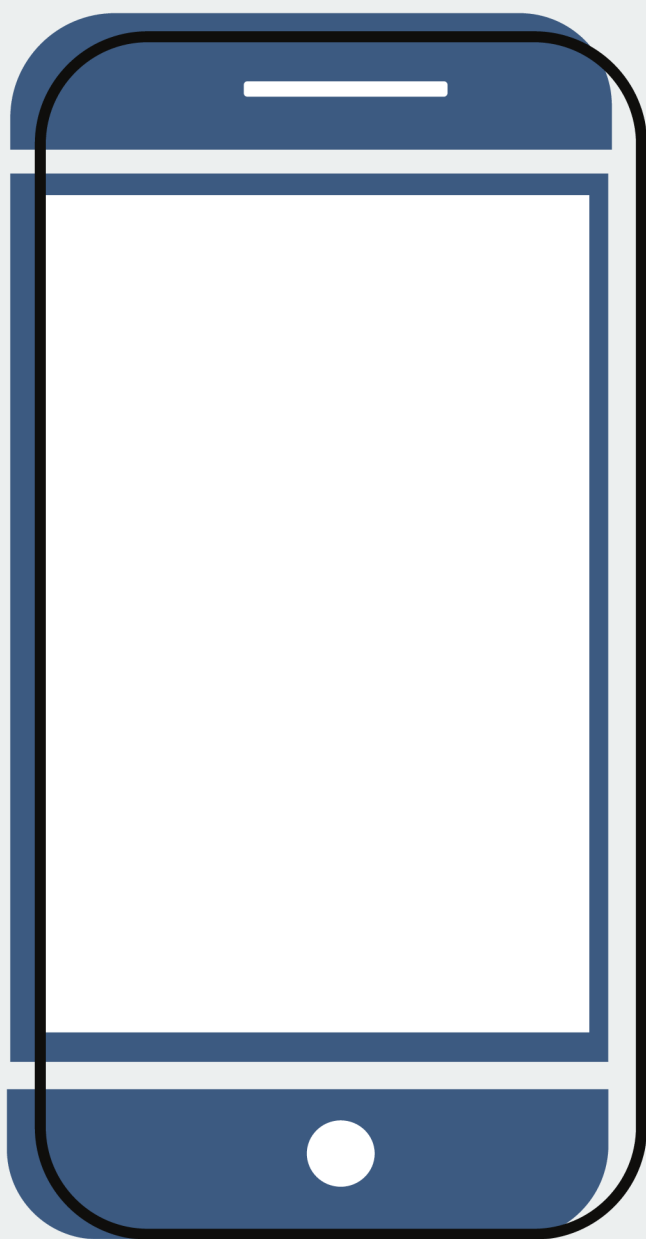
Míková, M. (2018). *A smutek utek*. Cesta domů.

Úkol č. 7: Přečel/a sis teď několik rad autorky Marky Míkové. A co tvoje nápady? Určitě znáš mnoho dalších způsobů, jak si se smutkem poradit a vyhnat ho pryč. Jmenuj alespoň pět nápadů, jak se zbavit smutku.

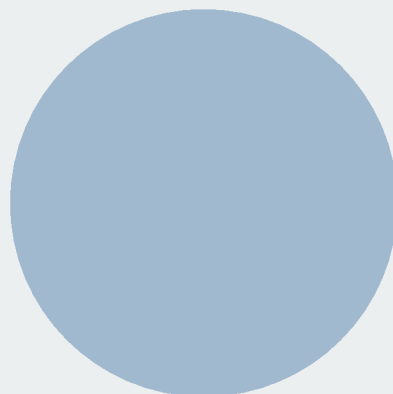
☐	_____
☐	_____
☐	_____
☐	_____
☐	_____

Aktivita po čtení

Úkol č. 8: Babička Miluška měla štěstí, že si na ni někdo vzpomněl a zatelefonoval jí, hned se jí zlepšila nálada. Nyní si představ, že píšeš babičce Milušce SMS zprávu, co bys napsal/a babičce Milušce, abys z ní vyhnal/a smutek? Svůj text vepiš do displeje mobilního telefonu.

Úkol č. 9: Na závěr se zamysli, jak se ti s ukázkami pracovalo a pokus se svůj pocit vyjádřit nakreslením obličeje smajlíka.

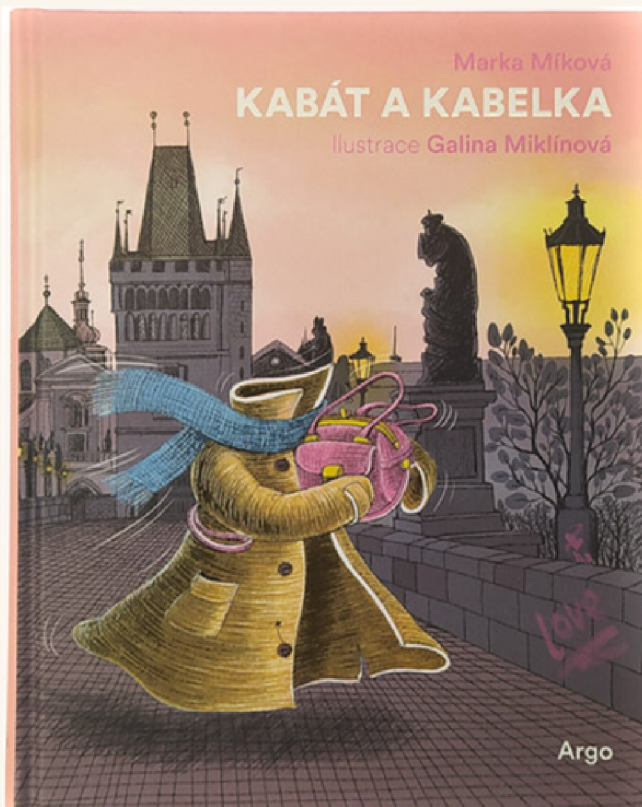

KABÁT A KABELKA

Marka Míková

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: Prohlédni si obal knihy a popřemýšlej, o čem asi kniha bude. Své myšlenky vepiš na linky papíru.

A series of horizontal blue lines on a white background, intended for writing thoughts or answers related to the book cover.

Aktivity během čtení

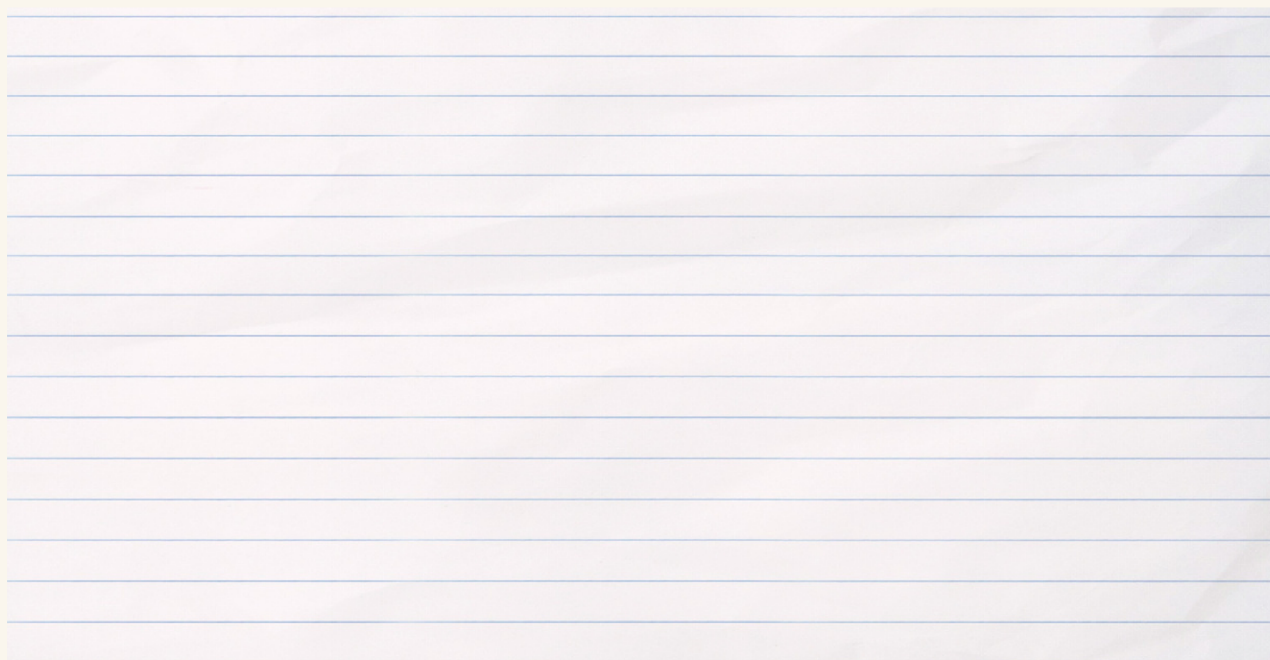
Úkol č. 2: Pozorně si přečti následující ukázkou:

V noci je všechno větší. Ať už strach, nebo radost. Někteří si noc užívají. Radují se, zpívají, běhají, skáčou a tancují až do rána. Jiní se bojí, tmy, nebezpečných lidí nebo duchů. A jsou tací, kteří chodí po střechách – náměsíčníci... Ale nejlepší je naučit se mít noc rád, prostě do ní vklouznout a být v ní. Hlavní je nerozsvěcet. Stačí se jen zklidnit, chvíli hledět do tmy a zaposlouchat se do nočních zvuků, oddechování spáčů, tikotu hodin, štěkotu psů a mrouskání koček. Oči si na tmu pomalu zvyknou, rozkoukají se, a pak se to stane: splynete s nocí v jedno. A v tom to je.

Míková, M. (2021). *Kabát a Kabelka*. Argo.

Úkol č. 3: Odpověz na otázky k textu:

1. Jaké je hlavní téma textu?
2. K jakému závěru autorka dochází na konci textu?
3. Představ si, že jsi nyní autorem knihy. Co bys napsal čtenářům o noci?
Svůj text vepiš na linky.

Úkol č. 4: Pozorně si přečti následující ukázkou:

Obchody byly zavřené a lidé chodili ven jen nakrátko, aby si nakoupili nebo se prošli. Na puse měli roušky, aby se nenakazili, a vlastně se kolem sebe ani moc nerozhlíželi a ničemu se nedivili. Spíš se snažili, aby byli zase brzy doma.

Kabát s kabelkou si to ale užívali. Občas na někoho vybaflí a vylekali ho, a než se vzpamatoval, rychle se schovali a chichotali se. Nebo se honili po ulicích jako zběsilí. Prolézali tunely a podchody a přecházeli mosty po zábradlí. Taky jezdili tramvajemi z konečné na konečnou a houpali se na tyčích a držadlech až u stropu, metali veletolečce a salta a všelijak se předváděli. Nebo sjížděli v metru po pohyblivých madlech jezdících schodů a chechtali se. Venku na ulici zase šplhali na lampy a z té výšky na sebe halekali.

Občas vylezli i na nějakou sochu a oblékli ji. Nejvíc se nasmáli, když si kabelka sedla jedné soše na hlavu, aby vypadala, jako že má růžový klobouk, nebo když kabát navlékl jiné soše nohy do rukávů, aby se zdálo, že má dětské punčocháče. Jindy zas sochám nosili různé dobrůtky: piškoty, lízátko a žvejkačky, prostě co kde našli. O jejich řádění tehdy vyšla i zpráva v novinách s názvem „Podivné úkazy - jsou snad důsledkem nákazy?“. Ta zpráva rozesmála spoustu lidí, kteří se zasmát tedy zrovna moc potřebovali, protože byli tou dobou posmutnělí kvůli těm virům nebo proto, že jsou v karanténě. A teď si fotky těch legračních soch posílali po internetu a smáli se a smáli.

Míková, M. (2021). *Kabát a kabelka*. Argo.

Úkol č. 5: Odpověz na otázky k textu:

1. V jaké době se příběh asi odehrává? Podtrhni/zvýrazni v textu?
2. Jak se asi cítí kabát a jak se cítí kabelka? Podle čeho tak usuzuješ?
3. Co asi udržuje kabát i kabelku v takovém naladění, jaké je zobrazeno v ukázce?
4. Jaký je vztah kabátu a kabelky? Podle čeho tak usuzuješ?
5. Zaznamenáváš v textu nějaký protiklad? Pokud ano, tak v čem?
6. Co je podle tebe nejdůležitější pro to, aby se lidé cítili na světě dobře?

Míková, M. (2021). *Kabát a kabelka*. Argo.

Aktivita po čtení

Úkol č. 6: Na základě textu v úkolu č. 4. nakresli, jak si představuješ fotografii kabátu a kabelky, kterou si posílají lidé po internetu.

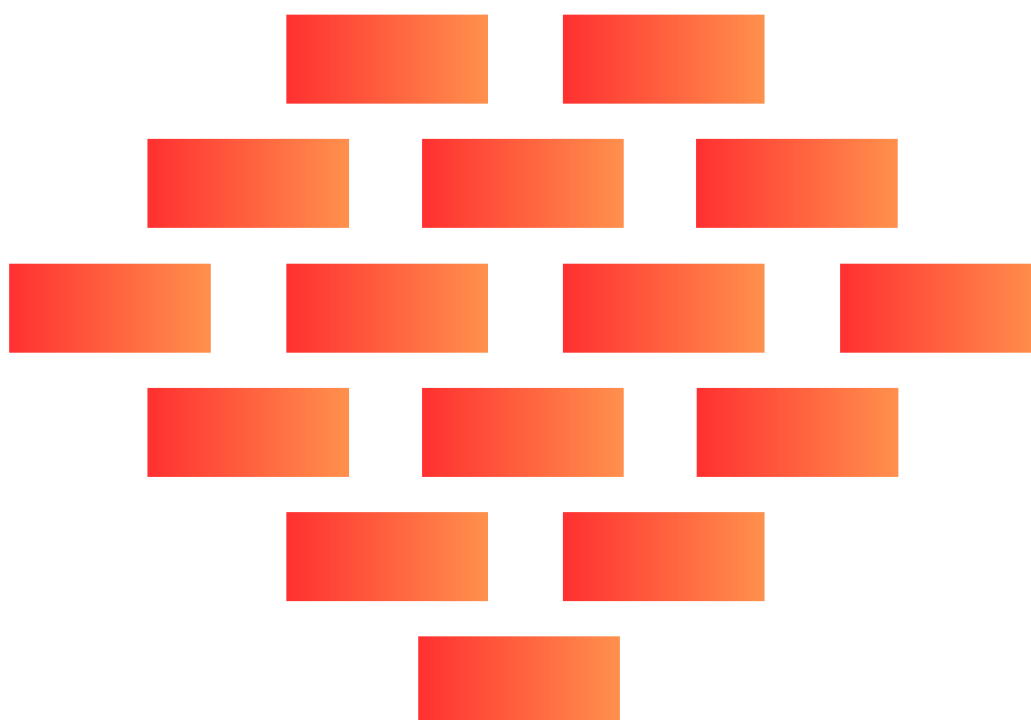
Frantův boj

Marka Míková

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: Určitě se ti už někdy něco zdálo. Co se ti vybaví, když se řekne „sen“? Zpracuj toto téma pomocí metody diamantu.

SEN

1. ŘÁDEK – jedno slovo, podstatné jméno (téma)
2. ŘÁDEK – dvě slova, přídavná jména (pozitivní vlastnosti podstatného jména)
3. ŘÁDEK – tři slova, slovesa (to, co dělá podstatné jméno v pozitivním slova smyslu)
4. ŘÁDEK – čtyři slova, věta (vztahuje se k podstatnému jménu)
5. ŘÁDEK – tři slova, slovesa (to, co dělá podstatné jméno v negativním slova smyslu)
6. ŘÁDEK – dvě slova, přídavná jména (negativní vlastnosti podstatného jména)
7. ŘÁDEK – jedno slovo, podstatné jméno (synonymum k tématu)

Aktivity během čtení

Úkol č. 2: Hlavním hrdinou dnešního příběhu je chlapec Franta, který tě bude doprovázet při všech ukázkách. Franta ve svém příběhu narazil na podivného tvora, kterého nezná. Přečti si krátký úryvek, kde se s ním Franta stýká.

„Kdo jsi?” zeptal se.

Pochopitelně pod vodou nemůže člověk mluvit, jako mluví normálně. Pod vodou, když se pohne pusou, vypustí jen bubliny, žádný zvuk nevyjde.

Ale ten naproti zřejmě uměl odezírat ze rtů, protože odpověděl: „Kapustňák.” Franta to po něm nejistě opakoval. „Kapustňák?” divil se.

Koukali teď jeden druhému do očí.

„Kapustňák,” řekl znovu ten druhý.

„Aha,” na to Franta, ale nebyl z toho moudrý.

„Kapustňák by snad měl připomínat kapustu, ne?”

Ten tvor se rozchechtal, asi mu rozuměl nebo mu četl myšlenky, a jak se chechtal, unikaly mu z tlamy bubliny. Skoro se za nimi ztrácel. Franta na ty bubliny zíral, ale neříkal už nic.

(vzhledem k povaze dalších úkolů není uveden název knihy)

Úkol č. 3: Víš, kdo je to kapustňák? Pokud ano, pokus se ho v několika větách popsat, aniž bys četl/a text níže. Jestliže nevíš, co o kapustňákovi říct, a jsi na tom stejně jako Franta, nemusíš se tím trápit, následující úkol tě s tímto podivným tvorem seznámí. V případě, že něco o kapustňákovi víš, ověř si své informace v následujícím úkolu. S textem budeš pracovat za pomoci metody párového čtení. Než se pustíš do práce, seznam se s pravidly této metody:

1. Partneři ve dvojicích se s textem nejprve seznámí. Vyhodnotí jej podle jeho zaměření, konkrétního tématu, prodiskutují jeho název.
2. Poté se dvojice zaměří na náročnost textu plynoucí z jeho délky.
3. Následně dvojice rozdělí text na kratší významové sekce, ideálně odstavce. Ty pak postupně oba partneři společně pročítají.
4. Partneři identifikují hlavní myšlenky textu, určují klíčová slova, přiřazují odstavcům vlastní názvy, oba střídavě shrnují nebo parafrázuji obsah textu, a nakonec se společně pokusí shodnout na jeho interpretaci.
5. V případě nejasností si připraví otázky pro učitele, spolužáky nebo pro třídní diskuzi.

Otázky k textu níže:

1. Jaká je hlavní myšlenka textu?
 -
2. Rozděl uvedený text do 3 odstavců a na řádky uveď názvy odstavců:
 - a)
 - b)
 - c)
3. Urči libovolných 5 klíčových slov pro tento text:

.....

Co je to ten KAPUSTŇÁK?

V našem příběhu vystupuje KAPUSTŇÁK. František ho popisuje jako dost zvláštní stvoření. Vypadalo jako hroch, ale takový ten hroch hračka. Milý a neškodný. A co vy? Víte, jak vypadá KAPUSTŇÁK? Kapustňák (latinsky *Trichechus*) je jediný rod z čeledi kapustňákovití, řád sirény (též nazývané ochechule). Je to velký vodní savec, který dosahuje velikostí okolo 3 m a váhy 400–600 kg. Žije ve sladké i slané vodě na západním pobřeží Afriky, východním pobřeží Jižní Ameriky a v mělkých, bahnitých pobřežních oblastech Severní, Střední a Jižní Ameriky a Karibského moře. Na rozdíl třeba od mrožů a tuleňů má rád teplou vodu. Je to býložravec – většinu času tráví pastvou na vodních rostlinách v mělkých vodách, a proto se mu také říká mořská kráva. Dříve byl loven pro tuk a maso, ale nyní je chráněn zákonem. A teď to důležité, dávejte pozor: kapustňáci jsou savci, proto NEMAJÍ ŽÁBRY, jak si myslel ve svém snu Franta. Vydrží pod vodou sice o něco déle než člověk – když odpočívají, může to být až 20 minut, ale když plavou, musejí se vynořovat k nadechnutí každých 3 až 5 minut.

(vzhledem k povaze dalších úkolů není uveden název knihy)

Úkol č. 4: Pozorně si přečti si následující ukázkou.

Tu noc se Frantovi přitížilo. A začaly ho pronásledovat zlé sny. Sny o dracích. Ten první sen byl vlastně zpočátku moc hezký. Franta v něm běhal po louce a honil morčata. Vykukoval z děr a jejich čumáčky a korálkové oči byly moc roztomilé. Byla zrzavá a bílá a černá a různě flekatá. Frantovi se moc líbila, vypadala, jako by se hihňala. Jako by chtěla říct: Chyť si mě, chyť si mě...Franta se vždycky rozběhl a skočil po nich. Jenže zvířátka byla rychlejší a mizela v dírách a vzápětí se objevovala někde opodál a zase opatrně vykukovala mezi trávou. Provokovala ho. A jak po nich Franta skákal znovu a znovu, dopadal na trávnik a odrážel se od země, jako by to byla trampolína. Vylétal do vzduchu výš a výš a tolik ho to bavilo, že to zkoušel znovu a znovu. Celá ta louka byla vlastně obrovská trampolína. Hop a hop a hop, lítal nahoru a dolů jako skákací míček hopík a výskal při tom a mával rukama.

Ale pak se objevil ten drak. Jak Franta dopadl na louku asi počtvrté, šlápl na něco tvrdého a to něco se pohnulo a začalo se to hrabat ze země. Franta se snažil na to při příštím dopadu nešlápnout, ale zas padl přímo na tu tvrdou věc a zas se od ní odrazil. A to už viděl, že je to hlava. Červená hlava se žlutýma očima a několika rohy na čele. Pomalu se to narovnávalo. Ajajajaj, říkal si v duchu Franta, musím odsud, musím odsud...jenže ho to k tomu táhlo, a aniž by chtěl, znovu se od té červené hlavy odrazil. V tu chvíli z nozder té potvory vyšlehy plameny a ze země vyrazil červený drak. Když se narovnal, byl velký jako dům. Skočil po Frantovi a povalil ho na záda. Ted' nad ním stál a funěl mu do tváře. Frantu zalilo horko, které se skoro nedalo vydržet. Do hrudi měl zaryté dračí drápy a cítil jeho dech. Z nozder šla drakovi pára a zdálo se, že Frantu v příští chvílce roztrhá na kusy. Franta začal hrůzou křičet, ječel ze všech sil – až se tím svým křikem probudil.

Byla noc. Ležel v posteli a jediné, co viděl, bylo malé červené světélko, které svítilo nade dveřmi. Ty dveře se za okamžik otevřely a stála v nich sestřička: „Děje se něco, Františku?“ zeptala se tichým jemným hlasem.

Franta ztěžka oddychoval a mlčel. Před sebou ještě pořád viděl obraz toho draka.

„Je všechno v pořádku?“ zeptala se znovu, „nechceš napít?“

Podala mu hrneček s vodou a Franta sál brčkem, dokud ji všechnu nevypil.

„Chceš ještě?“ vyčkávala.

Přikývl, ale než se sestřička vrátila s pitím, už zase tvrdě spal.

A drak tu byl znovu. Nakukoval škvírou ve dveřích do pokoje. Franta se snažil zmenšit, propadnout se do postele, ztratit se v ní, ale drak už vlezl do pokoje. Nejprve hlava, pak tlapa, za ní druhá. Očichával stěny pokoje a neodvratně se blížil k posteli. Franta měl zavřené oči a doufal, že ho drak neobjeví. Slyšel, jak si prohlíží každý kout, cítil jeho dech, věděl, že ho musí každou chvíli najít. A to se taky stalo. Drak ho našel. Franta nejprve ucítil známé horko a pak přes zavřená víčka viděl rudou barvu plamenů. Když otevřel oči, uviděl přímo nad sebou dračí hlavu, které šla z huby pára a z nozder jí šlehaly plameny. Franta nemohl vydat ani hlásku, doufal jen, že ho drak nepopadne do zubů. Vtom uslyšel třískot rozbitého skla a hned po něm jiné dračí zavytí, které přicházelo odkudsi od okna. Drak, co se nad ním skláněl, otočil hlavu tím směrem a pak o krok ustoupil. Rozbitým oknem do pokoje koukal druhý drak. Byl zelený, a o něco větší než ten první. Šla z něj zima. Frantovi začaly cvakat zuby tak hlasitě, že k němu oba draci otočili hlavy.

Za chvíli ho dostanou, to je jisté. Zelený drak se pomalu sunul do pokoje, sklo z rozbitého okna se sypalo na zem. Oba draci funěli a prskali a vydávali hrozné skřeky. Frantovi cvakaly zuby a úpěl a pak už jen křičel a křičel a křičel.

Probudilo ho ostré světlo. Nad ním se opět skláněla sestřička a vedle ní i pan doktor. Pak se objevila druhá sestřička, která do pokoje vezla jakýsi přístroj na kolečkách.

„Jen klid, Františku. Klid. Všechno bude zase dobré,“ těšili ho a napojili ho na přístroje.

Franta zavřel oči – a v ten moment byli draci zpátky. Už věděli, kde Frantu hledat. Vrhli se oba k posteli a začali z ní stahovat pokrývky. Taky začali vytrhávat přístroje ze zásuvky. Rvali postel na kusy. Franta se začal dusit, nemohl popadnout dech, házel sebou a byl hrozně vyčerpaný. Neměl už sílu bojovat. Cítil dračí zuby na svých nohou a rukou, cítil jejich kousance a po tvářích mu tekly slzy...

Vtom si vzpomněl na babičku: „Půjdeš-li ohněm, nespálíš se. Půjdeš-li vodou, nestrhne tě proud.“ Měl bych se modlit, říkal si, to jediný teď pomůže. Ale cvakaly mu zuby a nebyl toho schopen.

Když tu se odkudsi ozvalo psí zavrčení. Draci se zarazili a otočili hlavy k oknu. I Franta se tam podíval a zatajil dech. Byl tam bílý pes, ten s lidskýma očima. Stál na parapetu rozbitého okna. Chvilí čekal, pak se odrazil a jediným skokem se ocitl na Frantově posteli. Draci začali vztekle chrčět a dštit síru, ale taky couvat. Tasili drápy, prskali a plivali oheň, ale bílý pes na to nedbal. Skočil jednomu z nich po krku a zakousl se. Drak zavyl a chvíli s ním házel ze strany na stranu, aby ho setřásl. Jakmile se mu to podařilo, zamával křídly a vznesl se ke stropu. Druhý drak ho následoval, zuby vyceněné a hlavu u země. Psí vrčení přešlo v několik ostrých štěknutí, a to už se draci dali na ústup. Na okenním parapetu se zastavili a oba si odplivli, pak to zasyčelo, zasténalo, skoro jako by zanedávalo – a najednou byl klid. Draci zmizeli ve tmě. Byli ti tam.

(vzhledem k povaze zadání není uveden název knihy)

Úkol č. 5: Odpověz na následující otázky:

1. Mezi jakými dvěma světy se Franta pohybuje?
2. Odhadni z příběhu, co se asi Frantovi s největší pravděpodobností stalo?
3. Co symbolizuje červený drak?
4. Co symbolizuje zelený drak?
5. Zamysli se, proč asi autorka popisuje příběh prostřednictvím zvířecích hrdinů?
6. Mají zvířata v příběhu nějaké nadpřirozené schopnosti, které se u běžných zvířat obyčejně neobjevují? Jaké?
7. Vyjmenuj všechny postavy, které vystupují v příběhu a přiřpiš alespoň jednu vlastnost každé postavě příběhu. Která vlastnost ve finále zvítězila?
8. Vnímáš někde v příběhu napětí? Pokud ano, čím si myslíš, že autorka vyvolává napětí ve čtenáři?
9. Co myslíš, že nejvíce potřebuje jedinec v životní situaci jako je Franta?
10. V příběhu je zmíněn citát, který vždy opakovala Frantovi babička. Citát zní: „Půjdeš-li ohněm, nespálíš se. Půjdeš-li vodou, nestrhne tě proud.“ Zkus vyhledat, kterým jiným citátem z velice známé knihy je tento citát inspirován. Co se ti vybaví po přečtení takového citátu?
11. Frantu nakonec před draky zachránil bílý pes s lidskýma očima. Jak si představuješ tvého hrdinu, který by tě mohl v podobné situaci zachránit? Popiš ho v několika větách.

Aktivita po čtení

Úkol č. 6: Nakresli jednoduchou ilustraci k této ukázce. Zkus vystihnout atmosféru, aktuální situaci nebo pocity.

Dům v Rugolu

Marka Míková

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: Ve skupině, která čítá čtyři členy, se pokus vymyslet co největší počet nápadů na téma: „CO JE TO UMĚNÍ?“ Zapisuj vše, co tě v dané chvíli napadne, například jednotlivé pojmy, věty, asociace, příklady.

Pracuj dle následujících instrukcí:

1. Ve skupinách po čtyřech účastnících každý přispěje třemi myšlenkami v časovém limitu pěti minut.
2. K zápisu myšlenek se používá tabulka, která v daném limitu rotuje mezi členy týmu.
3. Každý student přispívá v rámci jednoho kolečka pouze jedním nápadem, získává tak čas si své nápady do dalšího kola promyslet.
4. V závěrečné fázi dochází ke třídění nasbíraných nápadů ve skupinách. Studenti nápady vyhodnocují a vyřazují takové, které shledají nereálnými.

Jméno	nápad 1	nápad 2	nápad 3

Úkol č. 2: Vyberte si jednoho mluvčího a stručně odprezentujte výsledky vaší skupinové práce před zbytkem třídy. Pracujte dle následujících instrukcí:

Úvod: Představte sami sebe a téma prezentace.

Tělo: Představte vaše nápady (názorně, stručně, srozumitelně).

Závěr: Shrňte hlavní myšlenky.

Diskuze: Vyzvěte publikum k dotazům. Připravte si i vhodné spouštěcí (otevřené) otázky.

Aktivity během čtení

Úkol č. 3: Pozorně si přečti následující ukázkou:

Lída konečně sestoupila z posledního schodu a užasla. Zvenku do místnosti svítilo ranní slunce a ve dveřích někdo stál.

„Dobrý den“, pozdravila slušně.

„No dobrý,“ usmál se ten muž. „Já jsem Štěpán. Jak říkají tobě?“

„Lída.“

„No to je krásné jméno,“ prohlížel si ji pozorně. Měl na sobě starou kostkovanou košili, byl vousatý a zpod kudrnatých vlasů na Lídu vesele pomrkávaly jeho veselé oči pichlavé jak trnky.

„Všichni ještě spí, vid?“ podrbal se ve vousech. „Tak je necháme chrápat, co říkáš?“ mrkl na Lídu. „Víš co, já ti zatím něco ukážu. To se ti bude líbit. Pojd' za mnou.“

Vyšli ven. Minuli kamennou nádrž, ve které plavaly oranžové rybky, Štěpán jim cestou nasypal trochu krmení a rybky se o něj praly.

Některé vyskakovaly ven. Lída do nádrže na chvíli ponořila ruku, ale hned ji zas vytáhla. Prošli pod obloukem kolem kamenného stolu a proutěných křesílek:

„Tady dobře chutná kafe,“ poznamenal Štěpán. „Už jsi někdy pila kafe?“

„Já?“ zavrtěla hlavou Lída. „Nikdy.“

„Tak já ti ho pak uvařím.“

Šli dál, jako by se prodírali keři a stromy a palmami, skrz které zářilo na oblázkovou cestičku slunce. Minuli další kamenný stůl a pak obrovské dřevěné mlýnské kolo, které se nepatrně točilo tam a sem, jak foukal vítr, a byli v ateliéru.

„Chceš vidět, co právě dělám?“ zeptal se Štěpán a Lída přikývla. „Tak podívej.“

Vešli do ateliéru, kde byly po stolech rozloženy obrázky a barvy a štětce, taky tam byly dřevěné destičky a dláta a tiskařský stroj a spousta dalších věcí.

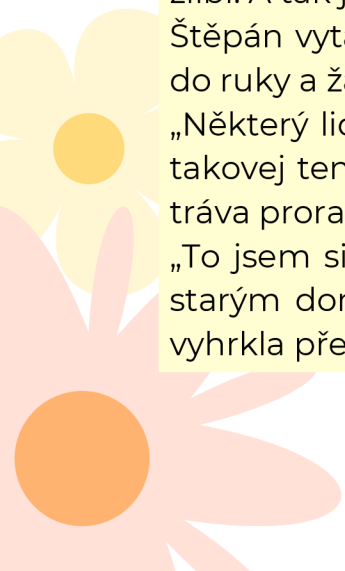
„Město plný kytek,“ řekl Štěpán a vytáhl první obrázek.

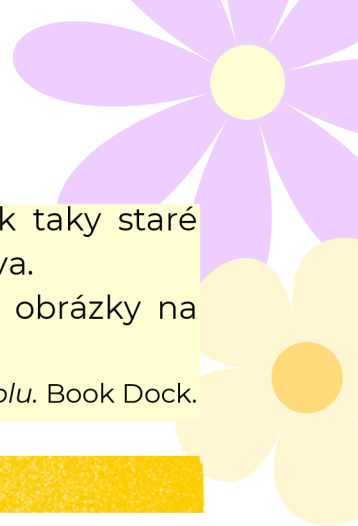
„Šťastný město, šťastný lidi, samej úsměv. Jenže pozor. Jeden chytrej pán rozhodl, že v tom městě nemůžou kytky vyrážet ze země jen tak, kde se jim zlíbí. A tak je vyrvali ze země a určili jim, kde můžou růst a kde ne.“

Štěpán vytáhl jeden obrázek, který měl rád, a položil jej na stůl. Lída jej vzala do ruky a žasla, jak je obrázek barevný a jak voní tiskem.

„Některý lidi potřebujou mít všechno nalajnovaný a pod kontrolou, víš. Jenže takovej ten náš boží svět není. Ve všem je obrovská síla. „Všimla sis někdy, že tráva prorazí i asfaltovou silnici?“

„To jsem si všimla. I na chodníku jsem viděla růst pampelišky. A na jednom starým domě v Praze vyrostla malá bříza. No vážně. Viděly jsme to s Ájou,“ vyhrkla překotně a sama se divila, co říká.

„Tak vidíš. Dospělí si často ničeho nevšimnou. To jen děti a pak taky staré babičky a dědové, ti si všímají víc.“ Štěpán začal rýt dlátkem do dřeva.

„Toho jsem si už taky všimla,“ poznamenala Lída a prohlížela si obrázky na stole. Pak se začala procházet po ateliéru.

Míková, M. (2018). *Dům v Rugolu*. Book Dock.

Úkol č. 4: Odpověz na otázky k přečtenému textu:

1. Jaké pocity tě doprovázely při čtení ukázky?
2. Co myslíš, že tyto pocity vyvolalo? Uveď konkrétně.
3. Jak bys za základě přečteného textu charakterizoval/a ateliér?
4. V čem dle Štěpána spočívá problém některých lidí žijících na zemi?
5. Vnímáš podobné problémy ve tvém okolí? Pokud ano, uveď nějaký vlastní příklad.
6. Myslíš, že se dá nějak všeobecně s tímto problémem bojovat?
7. Kdo z dnešní společnosti si dle Štěpána hlavně všímá svého okolí a jeho zvláštností?
8. Proč myslíš, že zrovna tyto skupiny lidí si všímají svého okolí a jeho zvláštností?
9. Zhodnot funkci vypravěče textu. Co bys řekl/a o jeho stylu vypravování?
10. Objevilo se v textu něco, s čím nesouhlasíš? Pokud ano, co to bylo a proč?
11. Co dalšího tě ještě k textu napadlo?

Úkol č. 5: Lída objevila v ateliéru ještě papír, na němž Štěpán otiskl jednu báseň. Přečti si báseň a pokus se odpovědět na následující otázky.

„Slunce se zase rozsvítí,
a chechtat se budou
dospělí i děti.
Svět bude plný kytek,
přiletí i motýli
a ptáci začnou cvrlikat
a zpívat jako zběsilí.
A lidé tančit budou
v závratí, až se k nám
barvy navrátí.“

1. Jakou má báseň barvu?
2. Jakou má báseň chuť?
3. Jaký zvuk vydává báseň?
4. Jaké má báseň počasí?
5. Kolik má báseň let?
6. Komu je báseň věnována?

Aktivita po čtení

Úkol č. 6: Nyní se zamysli nad dnešní vyučovací hodinou a pokus se odpovědět na otázky, které jsou uvedeny na reflektivních kartách.

Pán a vrabec

Marka Míková

Aktivita před čtením

Úkol č. 1: V dnešní hodině tě čeká práce s ukázkami z knihy *Pán a vrabec* od autorky Marky Míkové. Na úvod ti prozradíme, že se v ukázkách bude promítat téma přátelství. Zamysli se nad tím, co si představuješ pod pojmem přátelství a zpracuj toto téma za pomoci metody pětilístku dle následujících instrukcí:

1. ŘÁDEK – jedno slovo, podstatné jméno (téma: **přátelství**)
2. ŘÁDEK – dvě slova, přídavná jména vztahující se k výše uvedenému podstatnému jménu
3. ŘÁDEK – tři slova, slovesa vztahující se k výše uvedenému podstatnému jménu
4. ŘÁDEK – čtyři slova, věta vztahující se k výše uvedenému podstatnému jménu
5. ŘÁDEK – synonymum/antonymum/asociace vztahující se k výše uvedenému podstatnému jménu

A pyramid-shaped grid of 10 light green rounded rectangular boxes. The top row has 1 box. The second row has 2 boxes. The third row has 3 boxes. The fourth row has 4 boxes. The fifth row has 1 box.

Aktivity během čtení

Úkol č. 2: Přečti si následující ukázkou a seznam se s jednou z hlavních postav příběhu:

Pán jel občas autem nakoupit, doplnil zásoby do ledničky a celý den vařil a smažil a pekl, aby měl navařeno na týden dopředu a nemusel už na to myslet. Večer si pustil televizi, jedním okem ji pozoroval, přepínal programy a zase pracoval a pracoval a pracoval, až z toho usnul. Někdo by si mohl myslet, že to nebyl moc šťastný život, ale to by se pletl. Pán měl totiž v počítači úžasnou práci. Napínavou, dobrodružnou a nekonečnou.

Míková, M. (2017). *Pán a vrabec*. Argo.

Úkol č. 3: Odpověz na otázky k ukázce:

1. Z jakého důvodu podle tebe nezmiňuje autorka jméno postavy? Proč asi postavu oslovuje pouze „pán“?
2. Na základě přečteného textu se pokus pojmenovat pánovu práci. Svou odpověď zdůvodni.
3. Co ještě můžeš o pánovi říct? Pokus se ho charakterizovat.

Úkol č. 4: Pozorně si přečti následující ukázkou:

A pak zas ubíhal den po dni pořád stejně a pán pracoval a pracoval a pracoval. A vrabec celý den někde poletoval a večer se vždycky vrátil na svoje místo. A pak jednoho dne zase zazvonila sousedka. „Ta jeho nožička,“ vyhrkla rovnou ve dveřích, „asi o ni přijde.“ Pán, úplně zkoprnělý, nevěděl, co má říct, a tak se zeptal, jestli si sousedka nedá kafe, a sousedka šla dál a vypila to kafe a potom druhé a plakala a kouřila jednu cigaretu za druhou. Seděla na zahrádce na gauči zrovna pod stříškou, kde bydlel vrabec. Ten už seděl na svém bidýlku, protože se setmělo a on vždycky zalétával na svoje místo pod stříškou se soumrakem. Jenže teď, když pod ním sousedka tolik kouřila, zničehonic vyletěl a začal splašeně poletovat tam a sem, a protože už bylo dost šero a on pořádně neviděl, vletěl omylem do pánova domku a začal narážet do stěn a do okna a byl úplně zmatený a dezorientovaný. Pán a sousedka se mu ze všech sil zoufale snažili ukázat, kudy ven, jenže vrabec to nechápal a trvalo mu opravdu hrozně dlouho, než vylétl.

No a pak zmizel.

„Promiňte,“ řekla sousedka a utřela si uplakané oči.

„Nic se nestalo,“ odpověděl pán a vyprovodil ji ke dveřím.

Tak se rozloučili. Pán se vrátil do domečku a automaticky se šel podívat na vrabce, jestli už sedí u sebe na bidýlku, jenže vrabec pod stříškou nebyl. Vrabec byl pryč.

Pán usedl na starý gauč pod stříškou, kde teď vrabec nebyl, a nalil si panáka. Vypil ho a vzal hlavu do dlaní.

Vrabec se nevrátil ani druhý den, ani třetí, ani za týden. Pán se chodil dívat pod stříšku každé ráno a taky večer, když se setmělo. Mezitím pracoval a pracoval a pracoval.

Na konci týdne slyšel přijíždět sousedčino auto, a tak vstal od počítače a šel se podívat z okna. Stál tam jako přilepený a díval se.

Sousedka zastavila, pak vystoupila, z kufru auta vyndala kolečkové křeslo, přivezla ho k zadním dveřím auta, otevřela je a opatrně přesunula na křeslo kluka. Kluk měl na puse roušku a mračil se. Pán mu zamával, ale kluk se k jeho oknu nepodíval. Pán to nevydržel a vyšel ven. Jak klaply dveře, kluk zvedl hlavu. Pán se rozpačitě usmál, ale kluk se na něj zamračil.

„Někdy bych ho zase pohlídal,” zavolal pán. Sousedka se chabě usmála: „Tak někdy...” řekla.

To někdy nastalo docela brzo. Bylo to zase takhle po ránu, když se ozval zvonek u pánova domečku. Pán šel otevřít ještě v pyžamu. Rád si ráno pospal. „Máme zase uzávěrku,” řekla sousedka. „Tak kdyby vám to nevadilo...” Pánovi to vůbec nevadilo, i když tedy netušil, co to ta uzávěrka vlastně je. Vzal vozík i s klukem a chystal se s ním vjet dovnitř.

„Umím to sám,” zamračil se na něj kluk.

„Tak jo,” usmál se pán a kluk vjel dovnitř. Pak na kolečkovém křesle projel celý domeček, až dorazil na zahradu.

Pán nějak nedokázal pracovat, a tak se jen díval z okna. Netrvalo dlouho a na klukovo rameno přiletěl vrabec. Pán zatajil dech. Kluk se ani nehnul, ani nic neříkal. Pořád se mračil. Vrabec mu skočil na pahýl nohy a hopkal po něm nahoru. Naklonil hlavičku, aby se podíval, co kluk na to, ale kluk nic. Hopkal tedy zase dolů a kluk se začal usmívat. Vrabec mu skočil na zdravou nohu a pak zpátky na tu nemocnou. Kluk se zachechtal. Vrabec mu sedl na hlavu a vzápětí na rameno. Potom zase na jednu nohu a na druhou a na hlavu a na rameno a tam se zastavil a pokukoval po něm. Když viděl, že se kluk usmívá, vzlétl a kroužil kolem něj jako helikoptéra. Zrychloval a zrychloval, až klukovi omylem narazil do ramene a spadl mu do klína. Kluk se chechtal a chechtal a chechtal. Pán jen kroutil hlavou, co to ten vrabec vyvádí. Sedl si k počítači a pracoval a pracoval a pracoval. Občas vykoukl ven na kluka a na vrabce a viděl, jak si spolu povídají. Vrabec klukovi ukazoval něco nahoře na zahrádce. Lítal nahoru a dolů a cvrlikal tak dlouho, až to kluk pochopil, rozjel se s vozíkem za vrabcem, a přitom mu vysvětloval, že to má teď s tím vozíkem trochu těžší, protože ho ještě neumí tolik ovládat, a taky že má slabé ruce. A vrabec zase naklonil hlavičku na stranu a prohlížel si ho. Sotva se kluk vyškrábal na kopeček, vozík se přehoupl přes vrcholek a rozjel se dolů na druhou stranu. Vrabec nad ním poletoval, jako by jásal a radoval se.

Míková, M. (2017). *Pán a vrabec*. Argo.

Úkol č. 5: Odpověz na otázky k ukázce:

1. V příběhu hraje důležitou roli vrabec. Zapomeň na chvíli na jeho zvířecí podobu a zkus se zamyslet nad tím, co může vrabec symbolizovat.
2. Proč si myslíš, že vrabec odletěl?
3. Co může symbolizovat kouř ze sousedčiny cigarety?
4. Co chce kluk svým chováním ukázat pánovi?
5. Vnímáš někde v ukázce kontrast? Pokud ano, tak v čem?
6. Proč asi autorka používá kontrast?

Úkol č. 6: Teď bude tvým úkolem přečíst si čtyři tvrzení a u každého rozhodnout, zda jednoznačně vyplývá z textu v úkolu č. 4 (A), nebo ne (N). Svou odpověď zakroužkuj.

1. Sousedka sdělila pánovi, že se chlapec podrobí lékařskému zákroku a přijde o nohu. **A / N**
2. Sousedka na návštěvě u pána vykouřila pouze jednu cigaretu. **A / N**
3. Z textu není možné vyčíst, kolik to přesně trvalo dnů, než se vrabec k pánovi vrátil. **A / N**
4. Když vrabec rozveselil chlapce, chlapec přestal používat invalidní vozík. **A / N**

Úkol č. 7: Nyní tě čeká převyprávění úryvku příběhu prostřednictvím komiksu. Představ si, o čem si asi kluk s vrabcem povídá a do bublin se pokus vepsat text. Jak se to vlastně stalo, že se smutný kluk změnil na veselého? Na obrázku níže vidíš inspirativní komiks, ty si však svůj komiks vytvoříš za pomoci online nástroje StoryboardThat, kde se přihlásíš prostřednictvím účtu Google.

Míková, M. (2017). *Pán a vrabec*. Argo

Aktivita po čtení

Úkol č. 8: Zamysli se nad tvou celkovou prací s ukázkami a zkus ji ohodnotit za pomoci otázek v reflektivní tabulce.

<p>Uved' jednu věc, která tě během práce s textem překvapila.</p>	<p>Čím byla dnešní práce s textem jiná, výjimečná?</p>	<p>Co potřebuješ z dnešního tématu ještě prodiskutovat?</p>
<p>Uved' jednu věc, kterou jsi dnes mohl/a udělat lépe. Vysvětli jak.</p>	<p>Ve dvou větách rozveď, co ses dnes naučil/a.</p>	<p>Sděl poděkování jedné postavě z dnešní hodiny. Za co si poděkování zaslouží?</p>
<p>Uved' jednu věc, ze které máš dnes radost (a váže se k tématu dnešní hodiny).</p>	<p>Uved' otázku, se kterou dnes odcházíš (a váže se k tématu dnešní hodiny).</p>	<p>Uved', jaké emoce si z dnešní hodiny odnášíš. Vysvětli proč.</p>